

**Millî Korunma 1950 yılı Bilânçosunun gönderildiğine dair Başve-
kâlet tezkeresi ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/355)**

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı: 32-40, 6/2796

26 . IX . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1950 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile buna ait Umumi Murakabe Heyeti raporunun ve ilgili Bakanlıkların mütalâalarının, 3780 sayılı Kanununun 51 nci maddesi gereğince ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

**Başbakan
A. Menderes**

3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 51 nci maddesi gereğince heyetimiz tarafından 1950 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile kâr ve zarar hesapları üzerinde yapılan tetkik ve murakabe neticesinde hazırlanan rapor saygı ile sunulur.

I. Genel durum

3780 sayılı Millî Korunma Kanunu ahkâmı dairesinde görülecek işler için bu kanunun 43 ncü maddesi gereğince Hükümet emrine Hazine tarafından 100 milyon liraya kadar bir sermaye tahsis edilmiş bulunmakta idi.

Bundan evvelki senelere ait raporlarımızda da bu vesile ile arzedilmiş olduğu veçhile bahis konusu sermayenin 14 600 000 lirası 4604 sayılı Kanunla kurulan Türkiye Zirai Donatım Kurumuna, 10 milyon lirası 4911 sayılı Kanunla kurulan Devlet Kâğıt ve Basım Genel Müdürlüğüne ve 9 844 567,01 lirası 5433 sayılı Kanunla kurulan Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne devir edilmiş ve bu suretle 1950 yılında Millî Korunma mevzuatına göre tahsis edilebilecek sermaye 65 555 432,99 liraya tenezzül etmiş bulunmaktadır.

Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan müesseseler geçmiş yıllar bilânçolarını Millî Korunma Muhasebe Bürosuna göndermekte gecikmiş bulunmaları dolayısıyla Millî Korunma umumi bilânçosunun hazırlanması ve heyetimiz tarafından tetkiki ile raporunun tanzimi birkaç yıl teehhüre uğramış bulunmakta idi.

Geçen sene olduğu gibi bu sene de heyetimizce sermaye tahsis mahalleri nezdinde yapılan teşebbüsler neticesinde iki senelik hesapların ihzârı ve tetkiki temin edilebilmiş ve dolayısıyla 1950 yılı hesaplarının tetkik ve murakabesine ait raporu da Heyetimiz kanuni müddetinden bir kaç aylık bir teehhürle yüksek huzurunuzda sunma imkânını bulabilmiştir.

1950 yılı Millî Korunma umumi bilânçosuna göre :

a) Mûtaaddit koordinasyon kararlariyle muhtelif tahsis mahalleri emrine, Millî Korunma umumi sermayesinden tahsis edilen paraların yıl sonunda 49 728 489,10 lirası mütedavil, 12 384 670,79 lirası teşkilât ve idare masrafları karşılığı, 3 021 000 lirası ikraz ve 420 786,50 lirası da sabit sermaye olmak üzere ceman 65 554 946,41 liradan ibaret bulunduğu;

b) Bu tahsislere müsteniden Ziraat Bankasından çekilen paraların yıl sonu yekûnunun 68 122 041,33 lira olduğu;

Tahsis edilen sermayeye nazaran fiilen çekilen sermayede görülen depasman başlıca 1950 yılı sonunda yekûnu 4 159 044,87 liraya ulaşmış bulunan, teşkilât ve idare masrafları faizleri ile sabit sermaye faizlerinin, Maliye Bakanlığının borcu olarak yer almış olmasından ileri geldiği;

c) Bu 68 122 041,33 liralık ödemelerin 38 905 432,99 liralık kısmının Hazine kefaletini haiz bonoların reeskontu suretiyle Merkez Bankasından temin edildiği ve geri kalan 29 216 608,34 liralık kısmının da Ziraat Bankası menabiiinden sağlandığı;

d) Aynı zamanda bu yıl K/797 sayılı Koordinasyon kararı ile fazla kârlar fonlarından tütün mubayaası için Tekel İdaresine mütedavil sermaye olarak 795 000 liranın da tahsis edildiği;

e) 1950 yılı sonuna kadar tahsis mahallerince Ziraat Bankasından çekilmiş bulunan paraların 17 585 469,29 liralık kısmına ait hesap ve evrakı müsbitenin mezkûr yıla ait umumi bilânçosunun tanzimi tarihine kadar verilmemiş olduğu ve ikraz tahsislerinin de iade edilmemiş bulunduğu,

f) Millî Korunma topluluğunun 1950 yılı sonunda,

59 011 898,84	lira alacakları
36 323 481,91	liralık stokları
12 847 493,05	liralık sabit kıymetleri (net)
17 585 469,29	lira tahsis mahallerinden hesabı alınmamış matlubatı
60 945 767,27	lira mütaakıp yıllarda ait oldukları hesaplara intikal edecek bulunan çeşitli mebalîği
43 330 929,55	lira borçları
1 687 151,46	lira karşılıkları
6 370 589,42	lira sabit kıymet amortismanları
46 747 529,33	lira mütaakıp yıllarda ait oldukları hesaplardan mahsusbu yapılacak paralar.
27 621 458,69	lira muhtelif yıllar kâr bakıyeleri bulunduğu görülmektedir.

Mütedavil sermaye ile çalışmakta olan müesseseler bilânçolarının aktif ve pasiflerinde yer alan mebalîği toplu olarak ifade eden bir cetveli raporumuzun sonuna eklenmiş bulunmaktadır.

II - Bilânçonun tetkik ve tahlili

Bir örneği raporumuzun sonuna eklenmiş bulunan Millî Korunma camiasının 31.XII.1950 tarihi itibariyle tanzim edilmiş bilânçosunun yekûnu 253 064 543,35 liraya ulaşmaktadır.

A - Aktif :

	Lira	K.
I - Tahsis edilmeyen sermaye	486	58
II - Tahsis edilen sermaye	65 554 946	41
III - Sermaye tahsisinden borçlular	17 585 469	29
IV - Fondan yapılan tahsislerden borçlular	795 000	00
V - Muhtelif borçlu hesaplar	59 011 898	84
VI - Mutavassıt hesaplar	60 945 767	27
VII - Stoklar	36 323 481	91
VIII - Sabit kıymetler	12 847 493	05
Yekûn	253 064 543	35

I - II - Tahsis edilmeyen ve tahsis edilmiş bulunan sermaye :

Raporumuzun genel durum bahsinde de açıklanmış olduğu gibi 1950 yılında 65 555 432,99 liradan ibaret olan Millî Korunma umumi sermayesinden yapılan tahsisler bakiyesinin bu yılın sonunda 65 554 946,41 liradan ibaret olduğu ve 486,58 lirasının da tahsis harici kaldığı görülmektedir.

III - Sermaye tahsisinden borçlular : 17 585 469,29 lira.

Bu hesabın sureti terekübü aşağıdaki gibidir :

Bakanlığın adı	Mütedavil sermaye		Teşkilât ve idare masrafları karşılığı		İkrazat		Yekûn	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Ticaret Bakanlığı	663 797	20	580	75			664 377	95
Ekonomi Bakanlığı	3 000 000	—			3 000 000	—	6 000 000	00
Tarım Bakanlığı	1 700 000	—					1 700 000	00
Gümrük ve Tekel Bak.	9 205 000	—					9 205 000	00
Muammer Alemdar					16 091	34	16 091	34
Yekûn	14 568 797	20	580	75	3 016 091	34	17 585 469	29

Bu tabloda, bakanlıklar itibarıyla yer alan, mebalîge dair izahat aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır:

I. - Mütedavil sermaye 14 568 797 20 lira

a) Ticaret Bakanlığı :

Bu bakanlık emrine tahsis edilmiş bulunan mütedavil sermayelerin, 1950 yılı Millî Korunma bilânçosunun tanzimine kadar henüz hesabı verilmemiş bulunan 663 797, 20 lira borç bakiyesinin ait olduğu mahaller itibarıyla dağılışı aşağıdaki gibidir :

	Lira	K.
Petrol Ofisi	332 153	32
Toprak Mahsulleri Ofisi	319 219	22
Ticaret Ofisi	11 894	95
Mahrukat Ofisi	529	71
Yekûn	663 797	20

Petrol, Ticaret ve Mahrukat ofislerinin borcu olarak görülen paralar bu müesseselerin yıl sonu kasa mevcutlarının, diğer tahsis mahallerinde olduğu gibi, Millî Korunma Muhasebe Bürosunca hesabı verilmemiş mebalîğ telâkki edilmekte olması dolayısıyla hesaplarından düşülmemiş olmasından ileri gelmektedir.

Bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da belirtilmiş olduğu veçhile 319 219,22 lira olarak görülen Toprak Mahsulleri Ofisi nezdindeki müdahale hesapları müspet fiyat farkları bakiyesi, Ofişçe fuzulen tahakkuk ettirilen bir kısım umumi masraf hissesi dolayısıyla takriben 300 000 lira fazlasıyla altı yüz küsür bin liraya ulaşmaktadır.

Bu durum, 1948 yılı Millî Korunma hesaplarının tetkiki vesilesiyle T. B. M. Meclisi Sayıştay Komisyonunda Ofis temsilcileri tarafından teyit edildiğine ve komisyonca da bahis konusu hesapların tashihi ile Millî Korunma Muhasebe Bürosuna bir an evvel gönderilmeleri karar altına alındığına göre Ofişçe bu lâzimenin bir an evvel yerine getirilmesi ile faaliyeti 1943 yılında sona

ermiş bulunan müdahale işlerine ait bu borç bakiyesinin de Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğü nezdindeki fazla kârlar fonları hesabına yatırılması icabettiğini tekrar belirtmekte fayda görmekteyiz.

b) Ekonomi Bakanlığı;

Ekonomi Bakanlığının zimmetinde görülen 3 000 000 lira 716 sayılı Koordinasyon kararı ile hariçten yurda çimento ithali için Sümerbank emrine tahsis edilen ve bankaca tamamı kullanılmış bulunan mütedavil sermayeyi teşkil etmektedir.

Mezkûr mütedavil sermaye 26 . III . 1951 tarih 822 sayılı Koordinasyon kararı ile yine Sümerbank emrinde kalmak kaydıyla çimento sanayiinin tevsii ve inkişafında kullanılmak üzere ikiraza kalbedilmiş bulunmaktadır.

Aynı kararlar Zeytinburnu Çimento Fabrikasının işletilmesinden hâsıl olup T. C. Ziraat Bankasında Ekonomi Bakanlığı emrinde bloke bir hesapta tutulmakta olan 1 253 106,99 liranın da aynı mevzuda ve aynı şerait dâhilinde Sümerbank'a tahsis edildiği görülmüştür.

c) Tarım Bakanlığı,

Tarım Bakanlığı emrinde görülen 1 700 000 liralık mütedavil sermaye 28 . VI . 1949 tarih 783 sayılı Koordinasyon Kararı ile tamirhaneler satınalmak üzere Zirai Donatım Kurumuna tahsis olunan meblâğdır.

Bilâhara, bu mütedavil sermayenin 7 . III . 1951 tarih 816 sayılı Koordinasyon Kararı ile tahsisi tarihinden itibaren ikiraz şeklinde kullanılması uygun görülmüştür.

d) Gümrük ve Tekel Bakanlığı,

Bu bakanlığın borcu olarak görülen 9 205 000,00 lira K/797 sayılı Koordinasyon Kararı ile devlet nam ve hesabına, 1949 yılı ekici tütünleri için açılacak tütün piyasasında, destekleyici mahiyette mubayaalarda bulunmak üzere Tekel İdaresine tahsis olunan 10 000 000 liralık mütedavil sermayenin Millî Korunma umumi sermayesinden tefrik olunan kısmı göstermektedir.

Tekel İdaresinin bu müdahale mubayaalarına ait bilâncosu muvakkat hesaplarda yer almış olup müdahale mevzuunun hitamında esas hesaplara nakledilmek üzere tahsis olunan sermaye Tekel Umum Müdürlüğünün borcu olarak gösterilmiş bulunmaktadır.

II - Teşkilât ve idare masrafları karşılığı : 580,75 lira :

Bu meblâğ, teşkilât ve idare masrafları karşılığı olarak mütaaddit koordinasyon kararları ile murtelif hizmetlerin ifası için Ticaret Bakanlığı emrine tahsis olunup mezkûr bakanlıkça kullanılan paraların 1950 yılı Bilâncosunun tanzimine kadar henüz hesabı verilmemiş bulunan kısmını göstermektedir.

III - İkrazat : 3 016 091,34 lira :

İkrazdan borçlu tahsis mahallerinin 1950 yılı sonu borç bakiyesini gösteren bu meblâğın sureti terekübü aşağıdaki gibidir :

Ekonomi Bakanlığı :

	Lira	K.
Sümerbank - kaput bezi ve pamuk ipliği	2 000 000	—
Etibank - krom	1 000 000	—
Şahıslar :		
Muammer Alemdar	16 091	34
Yekûn	3 016 091	34

a) Kaput bezi ve pamuk ipliğinin satış ve tevzii işlerinin düzenlenmesi için muhtelif koordinasyon kararlarıyla Ekonomi Bakanlığı adına Sümerbank emrine verilmiş bulunan mütedavil sermayeler 444 sayılı Koordinasyon kararıyla tahsis tarihlerinden itibaren ikiraza kalbedilerek 4 000 000 liraya iblâğ edilmiş ve bilâhara intişar eden 716 sayılı Koordinasyon kararı ile de mez-

kâr meblâğ 2 milyon liraya indirilmiş bulunmaktadır.

b) Bilûmum krom işletmeleri istihsalâtının memleket dışında satışını bir elden tanzim ve idare etmek maksadıyla 1942 yılında 283 sayılı Koordinasyon kararıyla Ekonomi Bakanlığı hesabına Etibank emrine tahsis edilmiş olan bir milyon liralık mütedavil sermaye 535 sayılı Koordinasyon kararıyla ikraza kalbedilmiş ve 14 . III . 1947 tarih ve 692 sayılı kararla da krom müstahsılları kredisine tahsis edilmek üzere Etibanka verilmiştir.

c) Muammer Alemdar'a ait Hasankale'de bulunan un fabrikasının bir kısım tesisatının ikmali ile işletilmesi için fabrikanın yarı hissesi Hazine namına birinci derecede ve birinci sırada ipotek edilmek suretiyle 1940 yılında 47 sayılı Koordinasyon kararıyla fabrika sahibi Muammer Alemdar'a 15 000 ve 1941 yılında 86 sayılı kararla 6 000 lira ki, ceman 21 000 lirası kredi açılmış ve 338 sayılı kararla da her iki borç birleştirilerek altışar ay fâsıla ile ve ilk taksit vâdesi 1942 yılında gelmek üzere on müsavi taksitte ödenmesi tesbit edilmiştir.

1943 yılında ilk taksit olarak 5 403,95 liranın haczen tahsil edildiği ve bu şekilde yapılan takip ve diğer masrafların ilâvesiyle 21 495,29 liraya yükselmiş bulunan borcun 16 091,34 liraya indiği görülmüştür.

T. C. Ziraat Bankasında mevcut Muammer Alemdar'a ait hesabı cari dosyasının tetkikinde : Mezkûr borcun daha 10 000 lirasının tahsil edilmiş olduğu görülmüş ise de bu tahsilâtın ne suretle mahsup edileceğine dair Maliye Bakanlığı ile yapılan muhaberenin henüz neticelenmemiş olması dolayısıyla muvakkat hesaba kaydedilerek Milli Korunma Muhasebe Bürosuna intikal ettirilmediği anlaşılmıştır.

Tetkikatımızın yapıldığı 1951 yılı sonlarında da Ziraat Bankasının Pasinler'deki ajansı ile mahallî mahmûdürlüğünün müştereken borcun iera yolu ile tahsili hususunda teşebbüse geçtikleri görülmüştür.

IV - Fondan yapılan tahsislerden borçlular : 795 000 lira :

Bu meblâğ, K/797 sayılı karar gereğince fazla kârlar fonlarından Tekel İdaresine tütün müdahale alımları için tahsis olunan mütedavil sermayeyi göstermektedir.

V - Muhtelif borçlu hesaplar : 59 011 898,84 lira :

1950 yılı sonu itibariyle eşhas ve müesseselerin, Millî Korunma camiasına dâhil teşekküllere olan borçlarını gösteren bu hesabın, sermaye tahsis mahallerine göre, müfredatı aşağıya çıkarılmıştır .

Lira	K.	
28 409 506	34	Ticaret Ofisi
18 887 499	39	Petrol Ofisi
3 079 909	04	Türk Tütün Limitet Şirketi
1 253 106	99	Zeytinburnu Çimento Fabrikası
3 457 496	34	Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi
835 542	87	Tekel Genel Müdürlüğü
750 774	83	Mahrakat Ofisi
596 245	05	Fazla kârlar fonları
787 760	61	Ziraat Bankası pamuk hesabı
362 903	44	Ziraat Bankası tohumluk hesabı
315 771	77	Sümerbank ithal çimentoları hesabı
248 299	02	Devlet yağları
21 257	24	Talvaç Deri Fabrikası
5 825	91	Dağıtma Ofisi
59 011 898	84	Yekûn

Bu paraları, borçların mahiyetine göre aşağıda gösterildiği üzere, üç grupta toplamak mümkündür.

	Lira	K.
a) Borçlu bankalar	6 955 492	03
b) Borçlu şahıslar	19 825 598	80
c) Diğer borçlu hesaplar	32 230 808	01
Yekûn	59 011 898	84

a) Millî Korunma topluluğunun muhtelif bankalar nezdindeki nakit mevcudunu göstermekte olan 6 955 492,03 liranın sermaye tahsis mahallerine göre dağılışı aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Lira	K.	
1 584 748	44	Petrol Ofisinin muhtelif bankalar nezdindeki alacaklı cari hesaplarının yıl sonu bakiyesi
557 840	64	Millî Korunma Kanununun 27 ne maddesi gereğince, birikmiş olan fazla kârlar fonları olup, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına yatırılan paraları göstermektedir.
38 404	41	Kok kârı olup Etibankça Ziraat Bankasına yatırılan para.
2 094 290	07	Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin 1942 yılı kârı olup Ticaret Bakanlığı namına Ziraat bankasına yatırılan para.
1 253 106	99	Zeytinburnu Çimento Fabrikasının işletmesinden mütevellit kâr olup Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında
1 139 935	39	Türk Tütün Limitet Şirketinin Ziraat Bankasındaki alacaklı cari hesabının sene sonu bakiyesi
170 267	68	Millî Korunma sermayesiyle ithal olunan çimentoların satışından tahassül eden kâr olup Sümerbank nezdinde bulunan alacak.
96 966	92	Devlet yağlarının Ziraat Bankasındaki cari hesabının yıl sonu bakiyesi
19 931	49	Ticaret Ofisinin muhtelif bankalar nezdindeki alacağı
6 955 492	03	Yekûn

Raporumuzun işletmeler bahsinde de açıklanmış olduğu veçhile 1951 yılında, tütün müdahale kârları Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi nezdinde tahassül eden müdahale zararlarıyla mahsup edilmiştir.

İthal çimentolarının satışından elde edilip Sümerbank nezdinde bulunan 170 267,68 liralık Millî Korunma kârının Ziraat Bankasında faizli bir hesaba nakledilmesi zaruretine işaret etmek isteriz.

b) Muhtelif şahısların, Millî Korunma müesseselerine olan borçlarını gösteren 19 725 598,80 liranın, sermaye tahsis mahallerine göre, dağılışı aşağıdaki gibidir.

Lira	K.	
14 561 009	14	Petrol Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselerden alacaklarıyla çeşitli matlubatı
1 939 973	65	Türk Tütün Limitet Şirketinin Millî Korunmaya olan borcu
1 741 781	35	Ticaret Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselerden alacağı
1 286 193	70	Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin muhtelif şahıslardan alacağı
275 868	80	İstanbul Mahrukut Ofisinin muhtelif şahıslardan alacağı
14 946	25	Tariş Devlet yağlarının alacakları
5 825	91	Dağıtma Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselerden alacağı
19 825 598	80	Yekûn

e) Yatırılan depozitolar, açtırılan akreditiflerden, alacak senetlerinden, avanslardan, tohumluk tevziatından ve diğer borçlu hesaplardan tenekelep eden, 32 230 808,01 liralık Millî Korunma alacağının, ait olduğu müesseseler itibariyle dağılışı aşağıdaki gibidir :

Lira	K.	
26 647 793	50	Ticaret Ofisinin báyilerden, bono ile borçlu müesseseden ve depozitolar, akreditiflerden mütevellit alacağı
2 741 741	81	Petrol Ofisinin alacak senelerinden, akreditiflerden ve avanslardan doğma alacakları
474 906	03	Mahrukut Ofisinin sahip olduğu Balat fırın binası bedeli ile borçlu hesabına 1950 yılı faizi
398 398	18	Ziraat Bankası şube ve ajanslarının koordinasyon pamukları hesabına olan borçları
389 362	43	Pamuk bilânçosu tarifinde fuzulen yer alan meblâğın karşılığı
136 385	85	Tariş Devlet yağlarının muhtelif alacakları (*)
362 903	44	Ziraat Bankası şube ve ajanslarının tohumluk hesabına olan borçları
145 504	09	Erken tahliyeden, Muamele Vergisinden, navlun ücretlerinden mütevellit ithal çimentoları hesabının alacağı
21 257	24	Yalvaç Deri Fabrikasının işletilmesinden tahassül eden kâr
77 012	57	Yerli ürünlerin tahvilleri
835 542	87	Tekel İdaresinin 1948 - 1950 kârlarından Millî Korunmaya olan borcu
32 230 808	01	Yekûn

VI - Mutavassıt hesaplar : 60 945 767,27 lira

Bu hesapta yer alan ve yekûnu 60 945 767,27 lirayı bulan bu paraları, aşağıda yazılı olduğu üzere, iki grupta toplamak mümkündür :

1. Mutavassıt hesapta inşaat hesapları namı altında yer almakta olan ve yekûnu 865 746,36 liraya baliğ olduğu görülen bu paralar, Petrol Ofisince 1950 yılında inşaatı tamamlanmış ve işletmeye açılmış olduğu halde sitüasyonları çıkarılmadığından ilgili hesaplara henüz nakle dilmemiş bulunan inşaat bedellerine ait bulunmaktadır.

2. Muhtelif hesaplar adı altında gösterilmekte olan 60 080 020,91 liranın müfredatı aşağıdaki gibidir :

(*) Raporumuzun işletmeler bahsinde yer alan Devlet yağları bilânçosunda muhtelif borçluların 138 341,90 lira olarak yer almasının sebebi Millî Korunma umumi bilânçosuna Devlet yağlarının 31.III.1951 tarihli bilânçosunun intikal ettirilmiş olmasından ileri gelmektedir.

Lira	K.	
45 640 304	10	Tekel İdaresince müdahale mubayaatı tütünler için 28 . II . 1950 tarihi itibariyle tanzim olunan bilânço aktifinin müdahalelerin hitamında mahsubu yapılmak üzere mutavassıt hesaplara alınmasından
9 016 287	62	Yerli Ürünlerin 1946, 1948, 1949 ve 1950 yılları zararları
150 730	89	Tohumluk hesabının 1950 yılı sonu zararı
5 272 698	30	Petrol Ofisinin muhtelif mutavassıt hesapları
60 080 020	91	Yekûn

Bu mutavassıt hesaplarda yer alan paralardan, üzerinde durulması icabedenlere raporumuzda müesseselerin işletme faaliyetleri bahsinde temas edilmiştir.

VII - Stoklar : 36 323 481,91 lira

Millî Korunma Kanununa göre kurulan müesseselerin ve Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan teşekküllerin 1950 yılı sonu itibariyle emtia mevcudunu göstermekte olan 36 323 481,91 liranın ait olduğu sermaye tahsis mahallerine göre müfredatı aşağıya çıkarılmıştır.

Lira	K.	
19 331 601	25	Petrol Ofisi
11 947 051	30	Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi
5 012 468	46	Ticaret Ofisi
32 360	90	Türk Tütün Limitet
36 323 481	91	Yekûn

Millî Korunma topluluğunun 1950 yılı stok mevcudunun kıymetini gösteren 36 323 481,91 liranın emtia nevelerine göre, müfredatını aşağıda gösterildiği üzere iki grupta mütalâa etmek mümkündür.

	Lira	K.
1. Ticari emtia	33 306 547	97
2. Hammadde ve malzeme ambarı	3 016 933	94
Yekûn	36 323 481	91

Raporumuzun işletme faaliyetleri bahsinde, yıl sonu ticari emtia ile hammadde ve işletme malzemesi stokları hakkında gerekli açıklamalarda bulunulduğu cihetle burada ayrıca bu konular üzerinde durulmamıştır.

VIII - Sabit kıymetler : 12 847 493,05 lira :

Bu hesapta kayıtlı bulunan 12 847 493,05 lira, Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil ve sabit sermaye ile teşkilât ve idare masrafları tahsis edilen mahallerin, 1950 yılı nihayetindeki sabit kıymetlerinin net bedellerini göstermektedir.

Bu sabit kıymetlerin neveleri, mubayaa kıymetleri ve 1950 yılı nihayetine kadar ayrılmış olan amortisman paylarıyla net bedelleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sabit kıymetin nev'i	İktisap bedelleri		Amortisman		Net bedelleri	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Arazi ve binalar	2 831 355	08	229 628	45	2 601 726	63
Sabit makineler	7 734 839	48	1 720 264	46	6 014 575	02
Alât ve edevat	51 587	51	28 523	68	23 063	83
Büro demirbaşları	648 846	89	361 634	71	287 212	18
Diğer demirbaşlar	3 301 590	52	1 343 731	63	1 957 858	89
Nakil vasıtaları	4 649 862	99	2 686 806	49	1 963 056	50
Yekûn	19 218 082	47	6 370 589	42	12 847 493	05

Bu sabit kıymetlerin, yıl sonunda buldukları teşekkül, müessese ve Bakanlıklar itibariyle iktisap bedelleri üzerinden dağılışı aşağıdaki gibidir :

Lira	K.	
18 232 470	98	Petrol Ofisi
418 841	53	Millî Savunma Bakanlığı (Deniz nakil vasıtaları)
181 887	—	Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı (demirbaş ve nakil vasıtaları)
133 125	76	Adalet Bakanlığı
117 254	17	Ticaret Ofisi
51 587	51	Türk Tütün Limitet Şirketi
38 989	61	Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi
15 134	30	Dışişleri Bakanlığı
10 054	03	Başbakanlık Koordinasyon Bürosu
9 035	75	Pamuk hesabı (T. C. Z. Bankası)
5 985	06	Millî Korunma Muhasebe Bürosu
2 512	—	Maliye Bakanlığı
614	87	Mahrakat Ofisi
590	—	Dışişleri Bakanlığı
19 218 082	47	Yekûn

Yukardaki cetvelde yer alan demirbaşlardan teşkilât ve idare masrafları tahsisleriyle muhtelif bakanlıklar nam ve hesabına faaliyette bulunmuş olan teşkilât tarafından bu tahsislerle

satınalmış bulunan demirbaşların iktisap bedelleriyle 1950 yılı sonuna kadar ayrılmış olan amortismanlar aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir :

Tahsis mahalleri	Demirbaşın			
	İktisap bedeli		Amortismanı	
	Lira	K.	Lira	K.
Koordinasyon Bürosu	9 748	83	9 748	83
Fiyat murakabe ve iase	47 611	52	38 281	40
İase Müsteşarlığı	68 014	89	57 829	45
Ekmeğin kart usulüyle tevzii	1 169	05	705	89
Halk dağıtma birlikleri	593	50	237	40
Millî Korunma kontrolörlükleri	6 655	50	1 676	55
İhtikârî Tetkik Komisyonu	57 842	54	39 308	50
Kâğıt ve matbuayı düzenleme	305	20	304	64
Millî Korunma mahkemesi	133 125	76	88 261	52
Ticari kredileri tanzim komitesi	2 512	00	1 256	—
Belediyeler kadro	590	00	472	—
Ticaret ve Malî Anlaşmalar Müş. Hey.	15 134	30	9 411	66
Yekûn	343 303	09	247 493	84

Geçmiş yıllar raporlarımızda da belirtilmiş olduğu gibi, bu demirbaşlar için şimdiye kadar sayım zabıtları tanzim edilerek Millî Korunma Muhasebe Bürosuna gönderilmemiş ve halen de bu teşkilâtın kâffesi ilga edilmiş bulunmaktadır.

Kısmen bakanlıkların muhtelif dairelerine vemühim bir kısmı da vilâyet, kaza ve nahiyeler ile belediye teşkilâtına dağılmış bulunan ve yıllardan beri kullanıldığı anlaşılan bu demirbaşlardan, itfa müddetlerini ikmal etmiş olanlarının amortismanlarıyla karşılaştırılarak kayıtlarının terkin, bakanlıklarda mevcut olanların da tesbit edilerek itfa paylarının mahsubundan sonra ya buldukları Bakanlığa satılarak veya Maliye Bakanlığınayneden teslim edilerek tasfiye edilmeleri yolundaki heyetimiz temennisi, 1948 yılı hesaplarının tetkiki vesilesiyle Büyük Millet Meclisi Sayıştay Encümenince de uygun görülmüştür.

Amortismanlar : 6 370 589,45 lira

1950 yılı sonuna kadar, Millî Korunma camiasına ait sabit kıymetlerin, iktisap bedelleri üzerinden ayrılmış olan amortisman payları 6 370 589,45 liradan ibaret bulunmaktadır.

B) Pasif :

1950 yılına ait Millî Korunma umumi plânçosunun, pasifi aşağıya çıkarılmıştır :

	Lira	K.
IX - Sermaye	65 555 432	99
X - Sermaye tahsisinden alacaklılar	68 122 041	33
XI - Muhtelif alacaklı hesaplar	43 330 929	55
XII - Mutavassıt hesaplar	46 747 529	33
XIII - Karşılıklar	1 687 151	46
XIV - Kâr	27 621 458	69
Yekûn	253 064 543	35

IX - Sermaye : 65 555 432,99 lira

Millî Korunma Kanununun tatbikatı için tahsis edilebilecek sermaye ile 1950 yılı sonuna kadar fiilen tahsis edilmiş olan sermaye miktarı hakkında gereken izahat raporumuzun genel durum kısmında verilmiş olduğu cihetle, bu konu üzerinde, burada ayrıca durulmasına lüzum görülmemiştir.

X - Sermaye tahsisinden alacaklılar : 68 122 041,33 lira

Millî Korunma umumi sermayesinden, sabit ve mütedavil sermaye, teşkilât ve idare masrafları karşılığı ve ikraz suretiyle olmak üzere tahsis olunan, 65 554 946,41 liradan, muhtelif tahsis mahallerinin fiilen kullanmış oldukları paraların 1950 yılı nihayetindeki bakiyesini gösteren 68 122 041,33 liranın temin edilmiş oldukları kaynak itibariyle müfredatı aşağıdaki gibidir:

	Lira	K.
Maliye Bakanlığının kefaletini haiz bonoların reeskontu suretiyle	38 905 432	99
T. C. Ziraat Bankasına açılan kredilerle	29 216 608	34
Yekûn	<u>68 122 041</u>	<u>33</u>

Millî Korunma Umumi sermayesinden, muhtelif sarf mahalleri emrine tahsis olunan kredilerle bu kredilerden bilfiil kullanılan paralar ve bu paralara Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına, 1950 yılı için tahakkuk ettirilen faizler, bakanlıklar itibariyle aşağıdaki tabloda gösterilmiş bulunmaktadır :

Sarf mahalleri	Açılan kredi		Kredinin kulla- lanılan kısmı		Kullanılan kısmın faizi	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Başbakanlık	663 175	82	649 502	35	36 748	19
Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı	42 029 583	21	41 366 283	68	2 650 539	16
İşletmeler Bakanlığı	6 000 000	—	6 000 000	—	360 000	—
Millî Savunma Bakanlığı	422 786	52	420 843	—	25 250	58
Adalet Bakanlığı	3 675 276	49	3 553 734	51	213 224	53
Maliye Bakanlığı	44 657	33	4 203 645	33	246 018	92
Tarım Bakanlığı	3 000 000	—	2 213 634	33	108 346	12
Dışişleri Bakanlığı	113 038	74	108 272	63	6 497	26
İçişleri Bakanlığı	397 961	78	397 658	98	23 859	54
Gümrük ve Tekel Bakanlığı	9 205 000	—	9 205 000	—	541 315	96
Ulaştırma Bakanlığı	3 466	52	3 466	52	208	02
Yekûn	<u>65 554 946</u>	<u>41</u>	<u>68 122 041</u>	<u>33</u>	<u>4 212 008</u>	<u>01</u>

Millî Korunma sermayesinden yapılmış olan sabit sermaye tahsislerine mütaallik faizler ile idare ve teşkilât masrafları karşılığı olarak tahsis olunan paralara ait faizlerin (kadro ve masraf tasarrufları ile karşılanmaları mümkün olmadığı ahvalde) umumi sermayeden ödenmesi K/162 sayılı Koordinasyon kararı hükümleri iktizasından bulunmaktadır.

Sözü geçen kararname hükmünün (Şubat 1952) ye kadar tatbik edilmediği görülmüş ve Millî Korunma umumi sermayesinin, sermaye tahsis mahallerine hemen tamamen tahsis edilmiş olması cihetiyle bahis mevzuu faizlerin, Maliye Bakanlığı adına Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğü nezdinde açılan borçlu bir hesaptan tediye ve mahsup edilmekte olduğu anlaşılmıştır.

Yukardaki cetvelde Maliye Bakanlığı namına açılmış olan kredide görülen depasman, sabit sermaye, teşkilât ve idare masrafları tahsislerine mütaallik faizlerin bu Bakanlık adına açılan mezkûr borçlu hesaptan ödenmiş olmalarından ileri gelmekte olduğu raporumuzun toplu bakış kısmında da açıklanmış bulunmaktadır. Bu faizlerin, umumi sermayeden tahsis harici kalarak kullanılmasına lüzum kalmamış bulunan serbest sermayeden mahsupları cihetine gidilmesini bir defa daha belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz.

XI - Muhtelif alacaklı hesaplar : 43 330 929,55 lira

Bu hesapta kayıtlı bulunan paralar, Millî Korunma camiasının 1950 yılı sonundaki borçlarını göstermektedir.

Bu paraları aşağıda gösterildiği üzere, üç grupta toplamak mümkündür.

	Lira	K.
1. Bankalar	4 951 906	02
2. Alacaklı şahıslar	12 984 478	71
3. Diğer alacaklı hesaplar	25 394 544	82
	<hr/>	<hr/>
Yekûn	43 330 929	55
	<hr/>	<hr/>

1. Bankaların alacağı olarak görülmekte olan 4 951 906,02 liranın 4 951 729,97 lirası Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin ve 176,05 lirası da Ticaret Ofisinin bankalara olan borçlarını teşkil etmektedir.

2. Eşhas ve müesseselerin Millî Korunma tesislerinden alacağını göstermekte olan 12 984 478,71 lira, aşağıda adları yazılı sermaye tahsis mahallerinin borçlarından terekküp etmektedir.

Lira	K.	
9 861 527	87	Petrol Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselere olan borçları
2 094 290	07	Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin 1939 - 1942 yıllarında Ticaret Bakanlığı ile müdahale suretiyle müştereken satınalmış oldukları tütünlerden mütehasıl kârdan Bakanlığın hissesi ile diğer şahısların alacakları
190 459	27	Yerli Ürünlerin muhtelif borçları
22 568	51	Mahrukat Ofisinin muhtelif şahıslara olan borçları
813 224	07	Ticaret Ofisinin muhtelif şahıslara olan borçları
2 408	92	Tariş Devlet Yağlarının muhtelif borçları [*]
<hr/>	<hr/>	
12 984 478	71	Yekûn
<hr/>	<hr/>	

[*] Raporumuzun işletmeler bahsinde yer alan Devlet yağları bilânçosunda muhtelif alacaklıların 4 365,00 lira olarak yer alması Millî Korunma umumi bilânçosunda Devlet Y. 31 . III . 1951 tarihli bilânçonun intikalinden ileri gelmektedir.

3. Diğer alacaklı hesaplar namı altında yer alan ve yekûnu 25 394 544,82 liraya ulaşan paraların teşekkül ve müesseselere göre dağılışı aşağıdaki gibidir :

Lira	K.	
17 579 095	84	Petrol Ofisinin depozitolarından, akreditiflerden, icra tevkifatından, vergilerden ve saireden mütevellit borçları
6 512 593	84	Ticaret Ofisinin bâyilere ve diğer alacaklı hesaplara olan borçlarıyla vergilerden mütevellit borçları
389 362	43	Pamuk bilânçosu aktifinde fuzulen yer alan mebalığın kontrpartisini teşkil etmek üzere pasifte yer verilen
22 912	64	Devlet yağlarının mükerrer tahsil olunan sabun bedelleri ile sair borçları
3 942	33	Mahrukut Ofisinin vergilerden, icra tevkifatından mütevellit borçları
549	21	Adalet Bakanlığının mahsup fazlası
795 000	00	Tekel İdaresine tahsis olunan fonlardan mütevellit Millî Korunmanın alacağı.
91 088	53	İzmir Tarım Satış Kooperatifleri Birliğince, Millî Korunma nam ve hesabına müdahale yolu ile yapılan üzüm ve incir mubayaa ve satışlarından mütahassıl zarardan Millî Korunmanın birliğe olan borcu
25 394 544	82	Yekûn.

XII - Mutavassıt hesaplar : 46 747 529,33 lira :

Bu hesabın sureti terekübü aşağıdaki gibidir :

Lira	K.	
45 640 304	10	Tekel İdaresince müdahale mubayaatı tütünleri için 28 . II . 1950 tarihi itibariyle tanzim olunan bilânço pasifinin, müdahalelerin hitamında mahsubu yapılmak üzere mutavassıt hesaplara alınmasından,
237 803	23	Tekel İdaresinde mubayaa olunan müdahale tütünlerinin 1948 kârından Ticaret Bakanlığı hissesi,
597 739	64	Tekel İdaresince mubayaa olunan müdahale tütünlerinin 1949 kârından Ticaret Bakanlığı hissesi,
86 195	32	Yerli Ürünlerin 1947 yılı kârı,
94 591	30	Türk Tütün Limitet Şirketinin 1949 - 1950 yılı kârları,
90 895	74	Tariş Devlet Yağlarının 1950 yılı müspet fiat farkı,
46 747 529	33	Yekûn.

Bu paralar hakkında, raporumuzun işletmeler bahsinde gereken izahat verilmiştir.

XIII - Karşılıklar : 1 687 151,46 lira :

Bu hesabın müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira	K.
1. Fazla kârlar fonları	557 840	64
2. Kok kârı	38 404	41
3. Pamuk kârı	395 233	38
4. Diğer karşılıklar	695 673	03
Yekûn	1 687 151	46

1. Fazla kârlar fonları namı altında yer alan 557 840,64 lira Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesi gereğince tahassül eden müspet fiyat farklarının 1950 yılı sonundaki bakiyesini göstermektedir..

Bu bakiye aşağıda yer alan giriş ve çıkışların muhassalasından meydana gelmiştir.

A) Girişler :

	Lira	K.
1949 yılından müdevver fon hesabı bakiyesi	434 262	84
Zerbank Pamuk hesabı kârları olup 1950 yılında fon hesabına nakil olunan	5 500 000	00
Fon hesabına 1950 yılı için tahakkuk ettirilen faizler	103 173	60
Fon hesabına noksan intikal ettirilen ihracat emtiası primlerinin bu kere tashihinden	705	23
Yekûn	6 038 141	67

B) Çıkışlar :

	Lira	K.
Bundan evvelki yıllar zarfında zühulen fazla kârlar fonları hesabına intikal ettirilmiş bulunan ekici tütünleri primlerinin bu kere fon hesabından çıkarılmasından	1 381 108	85
K+812 karar gereğince Tekele tahsis olunan Pamuk kârları fonu	4 000 000	00
Tekele tahsis olunan fonun 1950 yılı faizi	38 317	37
Fonlardan ödenen paraların 1950 yılı faizi	56 771	30
Ihracat emtiasından alınan primlerin bu kere tashihinden	4 103	51
Yekûn	5 480 301	03
1951 yılına devir olunan fazla kârlar fonları bakiyesi	557 840	64
Yekûn	6 038 141	67

2. Kok kârı olarak yer alan 38 404,41 lira bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da belirtilmiş olduğu veçhile, 5 sayılı Koordinasyon kararıyla kömür stoku yapmak üzere, Millî Korunma sermayesinden Etibank emrine verilen mütedavil sermayenin işletilmesinden elde edilen kârdır. Bu meblâğ, kok hesaplarının 1941 yılından beri henüzkatî bir neticeye bağlanmamış olması dolayısıyla muvakkaten Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğünde açtırılan faizsiz bir hesapta beklemektedir.

Mezkûr kok satışlarına dair kati hesapların bir an evvel tanzim edilerek Millî Korunma Muhasebe Bürosuna gönderilmesi zaruretine işaret etmek isteriz.

3. Pamuk kârı olarak görülen 395 233,38 lira Ziraat Bankası delâletiyle satın alınan pamukların satışından tahassul etmiş bulunan kârların 1950 yılı sonu bakiyesidir.

Bu meblâğın da 1951 yılında, fazla kârlar fonları hesabına tamamen nakledildiği görülmüştür.

4. 695 673,03 lira olan diğer karşılıkların 418 087,22 lirası Pertol Ofisinin dahili sigorta karşılıklarını, 145 504,09 lirası Sümerbank ithal çimentoları hesabının ihtilâflı alacaklar karşılıklarını ve geri kalan 132 081,72 lirası da Devlet yağlarının ihtilâflı ve meşkûk alacaklar karşılıklarını teşkil etmektedir.

XIV - Kâr 27 621 458,62 lira :

1950 yılı sonunda 27 621 458,69 liya inmiş bulunan Millî Korunma camiasının umumi kârlarının sureti terekübü aşağıdaki gibidir.

	Lira	K.	Lira	K.
1942 ilâ 1950 yılı kârları			93 142 538	07
1940 ve 1941 yılı zararları	826 115	84		
4604 sayılı Kanunla Zırai Donatım Kurumuna devir olunan kârlar	98 733	80		
5433 sayılı Kanunla Üretim çiftliklerine devrolunan kârlar	64 596 229	74		
	<u>65 521 079</u>	<u>38</u>	<u>65 521 079</u>	<u>38</u>
1950 yılı sonu kâr bakiyesi			<u>27 621 458</u>	<u>69</u>

Tetkik konumuzu teşki eden 1950 yılı faaliyetinden tahassun eden 2 501 910,73 liralık kâr hakkında gereken izahat da kâr ve zarar hesabının tahlili vesilesiyle aşağıda arz edilmiş bulunmaktadır.

III - Kâr ve zarar hesabının incelenmesi

Millî Korunma camiasının 1950 yılı sonu itibariyle hazırlanmış bulunan umumi kâr ve zarar hesabının bir sureti aşağıya çıkarılmıştır :

Zimmet	Lia	K.	Matlup	Lira	K.
Ticari işletmeler masrafları ve zamları	10 083 367	50	Ticari işletmeler giderleri	12 838 834	42
Teşkilât ve idare masrafları	253 556	19			
	<u>10 336 923</u>	<u>69</u>			
Kâr bakiyesi	2 501 910	73			
	<u>12 838 834</u>	<u>42</u>		<u>12 838 834</u>	<u>42</u>

Bu tablonun tetkikinde, Millî Korunma topluluğunun 1950 yılı içinde 12 838 834,42 liralık muhtelif gelirleri ile sair girişleri olduğu ve aynı yıl zarfında 10 336 923,60 liralık masrafları ile sair çıkışları bulunduğu görülmekte ve binnetice bu yıl faaliyetinin 2 501 910,73 liralık sâfi bir kârla kapandığı anlaşılmaktadır.

A) Zimmet :

a) Ticari işletmeler masraf ve zararları 10 083 367 50 lira.

Bu meblâğın müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira	K.
Maaş ve ücretler	1 939 961	22
İkramiyeler	222 232	87
Harcırahlar	78 430	38
Kiralar	49 098	56
Isıtma, aydınlatma	80 140	56
P. T. T.	97 618	15
Kırtasiye	61 486	01
Vergi ve resimler	1 781 467	83
Sigorta	628 106	43
Müteferrik masraflar	764 145	91
Faiz ve komisyonlar	319 710	28
Amortismanlar	1 207 663	35
Depo ve satış masrafları	130 489	79
Satış ve diğer zararlar	1 696 568	53
Sair çıkışlar	945 564	80
Tashihler	80 682	83
Yekûn	10 083 367	50

Bu tabloda yer alan masraf ve zararlar hakkında raporumuzun işletme faaliyeti bahsinde gereken izahat verilmiş olduğundan burada bunlar üzerinde tekrar durulmamıştır.

Sair çıkışlar namı altında görülen paralar daneticeleri fon hesabına intikal ettirilmesi icabeden mebalîğ olup kâr ve zarar hesabından mutavassıt hesaplara nakillerini teminen kaydedilenlerden ileri gelmektedir.

b) Teşkilât ve idare masrafları : 253 556,19 lira :

Teşkilât ve idare masraflarının nevelerine göre müfredatı şöyledir :

	Lira	K.
Maaş ve ücretler	32 768	01
İkramiyeler	8 417	40
Kırtasiye	430	56
Müteferrik	20	08
Yekûn	41 636	05
Faizler	170 114	06
Amortismanlar	41 806	08
Yekûn	253 556	19

Teşkilât ve idare masraflarının 41 636,05 liralık kısmı Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına teşkilât ve idare masrafları karşılığı olarak tahsis edilen paraların kullanılan kısımlarına ait sarf mahallerince, 1950 yılı Bilânçosunun tanzimine kadar, Millî Korunma Muhasebesine gönderilmiş bulunan evrakı sarfiye tutarını ifade etmektedir.

Faizler, teşkilât ve idare masrafları karşılıkları ile sabit sermaye için ödenen faizleri ve amortismanlar da teşkilât ve idare masrafları tahsisatından satın alınmış bulunan demirbaş esyaya ait amortismanlar ile Millî Savunma Bakanlığına tahsis edilmiş bulunan sabit sermaye ile satın alınan deniz nakil vasıtaları için tefrik edilmiş bulunan amortisman paylarını göstermektedir.

Yekûnu 253 556,19 liradan ibaret bulunan bu masraflar ile faiz ve amortismanların ait oldukları sarf mahalleri itibariyle müfredatı da aşağıdaki gibidir :

	Lira	K.
Koordinasyon Bürosu (amortisman)	685	58
Millî Korunma Muhasebesi (masraf ve amortisman)	39 726	82
İaşe Müsteşarlığı (amortisman)	18 014	89
Kadro masrafları	2 386	26
Millî Korunma mahkemeleri (amortisman)	13 312	14
Ticari Kredileri Tanzim Komitesi (amortisman)	251	20
Belediyeler kadro	59	00
Ticari ve Malî Anlaşmalar Heyeti	1 513	27
Deniz Nakil vasıtaları	7 492	97
Maliyeden tahsil olunacak faizler	170 114	06
Yekûn	253 556	19

Bu masraf mahallerinden 1950 yılında yalnız Millî Korunma Muhasebesi faaliyette bulunmaktadır.

B) Matlup :

Ticari işletmeler gelirleri : 12 838 834,42 lira

Bu meblâğın müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira	K.
Emtia ve mahsul satış gelirleri	9 815 887	28
Faiz ve komisyonlar	60 081	41
Çeşitli gelirler	1 960 943	93
Sair çıkışlar	921 238	97
Tashihler	80 682	83
	12 838 834	42

Bu gelirler hakkında greken izahat raporumuzun işletme faaliyetleri bahsinde verilmiş bulunmaktadır.

Kâr : 2 501 910,73 lira

Bu meblâğ Millî Korunma camiasının 1950 yılı faaliyeti neticesinde hâsıl olan gelir ve giderler yekûnları arasındaki müspet farkı teşkil etmektedir.

Raporumuzun hazırlanması sırasında elde mevcut 31 . XII . 1951 tarihli muvakkat mizana nazaran, Millî Korunma sermayesinden muhtelif bakanlıklarca yapılmış olan çeşitli tahsislerin 1951 yılı sonundaki durumları bilgi edinilmek üzere aşağıda gösterilmiştir :

Teşkilât ve idare masrafları karşılığı tahsisler

Başbakanlık :

	Tahsisler			Fiilen ödenen		
Koordinasyon Bürosu	323 390	32	315 171	12		
Millî Korunma Muhasebe Bürosu	366 370	50	361 330	03		
Kâğıt ve Matbaayı Düzenleme Bürosu	38 020	82	37 720	82		
	727 781	64	714 221	97		
Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı :						
Fiat Murakabe ve İaşe Teşkilâtı	494 075	10	490 965	20		
Ekmeğin kartla tevzii	500 000	—	498 458	45		
İaşe Müsteşarlığı Teşkilâtı	1 427 525	—	1 384 570	42		
Subaşı ve Yardımcı Teşkilâtı	426 022	69	393 672	47		
Halk Dağıtma Birlikleri Teşkilâtı	100 000	—	62 550	96		
Belediyelere yardım	2 278 361	45	2 276 075	13		
İhtikarı Tetkik komisyonları	1 269 963	92	1 203 529	51		
Millî Korunma kontrolörlükleri	569 312	44	532 566	35		
Hububata el koyma Teşkilâtı	66 917	25	62 160	87		
Valilikler	45 487	12	45 487	12		
Kâğıt ve Matbaayı Düzenleme Bürosu	11 136	10	11 465	73		
Çeşitli Dağıtma ve Düzenleme Bürosu	23 670	46	23 091	30		
Mülga Ekonomi Bakanlığı Teşkilât ve idare masrafları karşılığı	96 101	76	94 769	01		
Ticaret Ofisi açık maaşları karşılığı	10 000	—	6 158	46		
	7 318 573	29	7 085 520	98		
Toprak Mahsulleri Ofisi (masraf karşılığı)	150 000	—	150 000	—		
Millî Savunma Bakanlığı :						
Tankerler ekspertiz masrafı	2 000	—	2 000	—		
Ulaştırma Bakanlığı :						
Kadro masrafı	3 466	52	3 466	52		
Adalet Bakanlığı :						
Millî Korunma mahkemeleri	3 675 276	49	3 553 734	51		
İçişleri Bakanlığı :						
Belediyelere kadro	397 961	78	397 658	98		
Dışişleri Bakanlığı :						
Malî ve Ticari Anlaşmalar Heyeti	113 038	74	108 272	63		
Maliye Bakanlığı :						
Ticari Krediler Tanzim Komitesi	44 657	33	44 600	46		
(*) Teşkilât ve idare masrafları yekûnu	12 432 755	79	12 059 476	05		

Sabit sermaye tahsisleri

Millî Savunma Bakanlığı :	Tahsisler		Fiilen ödenen	
	Lira	K.	Lira	K.
Deniz nakil vasıtaları	420 785	52	418 843	—
İkrazlar				
İşletmeler Bakanlığı :				
Çimento (Sümerbank)	3 000 000	—	3 000 000	—
Kaput bezi ve pamuk ipliği (S. B.)	2 000 000	—	2 000 000	—
Krom (Etibank)	1 000 000	—	1 000 000	—
	6 000 000	—	6 000 000	—
Tarım Bakanlığı :				
Zirai Donatım (Atelye)	1 700 000	—	1 700 000	—
Eğhas :				
Ziraat Bankası	21 000	—	16 091	34
İkrazlar umumi yekûnu	7 721 000	—	7 716 091	34

Mütedavil sermaye tahsisleri

Ticaret Bakanlığı :				
(*) Petrol Ofisi	6 265 448	88	1 885 001	—
(*) Ticaret Ofisi	1 001 453	92	38	13
Yerli Ürünler Türk Anonim Ş.	10 000 000	—	12 626 008	26
Dağıtma Ofisi	57 396	07	80 532	51
Zerbank (pamuk)	644	15	—	—
Giresun Fındık Tarım Satış	700 000	—	—	—
	18 024 943	02	14 591 579	90
Ulaştırma Bakanlığı :				
(**) Devlet Demiryolları İşletme Umum Müdürlüğü	14 998 546	08	14 998 546	08
Gümrük ve Tekel Bakanlığı :				
(***) Tekel Umum Müdürlüğü	9 205 000	—	9 205 000	—
Tarım Bakanlığı :				
(*) Tohumluk hububat	1 300 000	—	357 548	18
İçişleri Bakanlığı :				
İstanbul vilâyeti (Mahrukat Ofi.)	1 500 000	—	1 817 614	75
Mütedavil sermaye tahsisleri umumi yekûnu	45 028 489	10	40 970 288	91

	Tahsisler		Fiilen ödenmiş olanlar	
	Lira	K.	Lira	K.
Teşkilât ve idare masrafları karşılıkları	12 432 755	79	12 059 476	05
Sabit sermaye tahsisleri	420 786	52	418 843	—
İkrazlar	7 721 000	—	7 716 091	34
Mütedavil sermaye tahsisleri	45 028 489	10	40 970 288	91
	65 603 031	41	61 164 699	20
Teşkilât ve idare masrafları ile sabit sermaye tahsislerine ait borçlu hesapların faizi olarak Zerbank lehine tahakkuk etmiş olan faizlerden Maliye Bakanlığı zimmeti	—	—	3 934 779	29
	65 603 031	41	65 099 478	59

Yukarda gösterilen çeşitli tahsislerden :

(*) - Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı emrine muhtelif teşkilâta tahsis edilmiş bulunan idare ve teşkilât masraflarından, bu teşkilâtın kâffesi ilga edilmiş olmakla, kullanılmasına lüzum kalmamış olan 229 000 lira ile Tarım Bakanlığı emrine tohumluk hububat tevzii için yapılmış olan tahsisten 700 000 » ve Tasfiye halinde Ticaret Ofisine mahsus sermayeden 1 000 000 lira ki, ceman 1 929 000 lira 1952 bidayetinde Petrol Ofisine tahsis edilmiş bulunmaktadır.

[**] Ticaret Ofisine kuruluşunda tahsis edilmiş bulunan 16 milyon lira sermayeden 14 998 546,08 lirası, Ofisin tasfiyeye girmiş olması dolayısıyla Devlet Demiryollarından olan alacağına karşılık olarak mezkûr İşletme Umum Müdürlüğüne nakledilmiştir.

Yukarda açıklanan esas sermaye tahsislerinden başka Millî Korunma fonları ile kârlarından :

	Lira
[***] 1950 yılında tütün müdahale mübayaaları için Tekel Genel Müdürlüğüne fonlardan	4 795 000
1950 yılında Bursa Koza Kooperatifine fonlardan	200 000
1951 yılında Zeytinburnu Çimento Fabrikası işletmesinden elde edilmiş olan kârdan çimento mevzuları için Sümerbanka	1 253 000
1952 bidayetinde fındık müdahale mübayaaları için Ticaret Bakanlığı emrine fonlardan tahsis edilmiş, tasfiye halinde Ticaret Ofisinin tahakkuk etmiş ve edecek kârları da yine fındık müdahale alımlarına tahsis olunmuştur. Millî Korunma fon hesabının 1952 bidayetindeki bakiyesi 340 bin liradan ibaret bulunmaktadır.	1 000 000

IV - İşletme faaliyetleri

A) TİCARET OFİSİ

a) Kuruluşu :

Geçmiş yıllara ait raporlarımızda da belirtildiği veçhile, Millî Korunma Kanununun muaddel 6 ncı maddesine müsteniden Koordinasyon Heyetinin 14 . II . 1941 tarih ve 104 sayılı kararıyle kurulmuş olan Ticaret Ofisinin, 1 . VII . 1950 tarihinden itibaren yürürlüğe giren K/810 sayılı Koordinasyon kararıyle tasfiye edilerek kaldırılması ve tasfiye memurlariyle bunlara verilecek ücretin Maliye, Ekonomi ve Ticaret bakanlıkları tarafından tâyni karar altına alınmış bulunmaktadır.

Bu karara müsteniden Maliye Bakanlığını temsilen İstanbul Defterdarından, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı adına da Ofis Umum Müdüründen teşekkül eden tasfiye heyeti 1 . VII . 1950 tarihinden itibaren faaliyete geçmiş bulunmaktadır.

Ofisin 1950 yılına ait hesap ve muamelâtı üzerindeki tetkikatımız; müessesenin tasfiye tarihi olan 1 . VII . 1950 gününe takaddüm eden altı aylık faaliyet devresi ile bunu takibeden altı aylık zamana inhisar eden tasfiye işlerine taallük etmektedir.

Kuruluş kararnamesine göre tüzel kişiliği ve hususi hukuk hükümlerine göre idare hakkı ve sermayesiyle mahdut sorumluluğu tanınmış bulunan ve malî ve idari muhtariyeti haiz bir müesse-se olan Ticaret Ofisi, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına bağlı bulunmakta ve Kazanç, Taahhüt vergileriyle Artırma, Eksiltme, İhale ve Muhasebei Umumiye kanunlarının hükümleri dışında da mütalâa edilmekte idi.

b) Mali kaynaklar :

Millî Korunma Kanunu hükümleri dairesinde iştigal mevzuları kuruluş kararnamesinde kayıt ve tasrih edilmiş bulunan ofis emrine sözü geçen kanunun 43 ncü maddesinde zikredilen sermayeden bidayeten 5 milyon liralık bir tahsis yapılmış ve bu paranın kifayetsizliğine binaen sermaye 14 milyon liraya iblağ edilmiş olup bilâhara 17 milyon liraya çıkarılan bu sermaye de, 31 . XII . 1946 tarihinde yürürlüğe giren, 672 sayılı Koordinasyon kararıyle 16 milyon liraya indirilmiş bulunmakta idi.

Diğer taraftan, yukarda mevzuubahs sermayeye ilâveten Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının tasvibiyle ve Bakanlığın göstereceği bankalardan yapılmak üzere, Ofise 5 milyon liraya kadar istikraz akdi hususunda yetki de verilmiş olup ayrıca Ticaret Ofisi muhtelif bankalardan emtia mukabili avans almaya ve akreditif açtırmaya da salâhiyetli bulunmakta idi.

26 . III . 1951 tarihinde intişar eden K/818 sayılı Koordinasyon kararıyle Millî Korunma fonundan Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü adına açılmış bulunan 14 338 546,08 liralık kredi, Ticaret Ofisince demiryolları nam ve hesabına mübayaa ve mezkûr işletmeye teslim edilmiş bulunan vagon bedelleri mukabili olarak ofise verilmiş olan Hazine kefaletini haiz bonolar tutarına mütaallik olduğundan bu meblağ ofis kredisinden düşülerek Devlet Demiryolları zimmetine intikal ettirilmiş bulunmaktadır. Muhasas sermayenin bu transferi neticesinde ofis sermayesi 1 001 453,92 liraya inmiş ve bundan da bir milyon lirası 2 . I . 1952 tarih ve K/850 sayılı Koordinasyon kararıyle Petrol Ofisine tahsis edilmiş olmakla ofis sermayesi halen 1 453,92 liradan ibaret kalmış bulunmaktadır.

d) İdari bünye :

104 sayılı Koordinasyon kararının 9 ncü maddesine göre; merkezi İstanbul'da bulunan ofisin idare uzvu Umum müdürlük olup İzmir'de de birdepo şefliği vardır.

Aynı kararın 10 ncü maddesinde; umum müdürlüğün, umum müdür ile lüzumu kadar muavininden tereküküp edeceği, umum müdürün Ticaret Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca ve muavinlerle muhasebe müdürünün de Ticaret Bakanı tarafından tâyn edileceği belirtilmiş bulunmaktadır.

Mezkûr maddeye göre; ofisin idare uzvunu teşkil eden umum müdürlük, idari ve kazai ma-

kamlar ve üçüncü şahıslarla olan dış münasebeterde ofisi temsil etmektedir.

Ofis işlerinin tedviri hususunda ve ofise taallük eden bilûmum mevzularda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı doğrudan doğruya umum müdürlüğe gerekli emir ve talimatı vermetke olduğu, bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da açıklanmış bulunmakta idi.

e) Kadro :

Ticaret Ofisine 26 . II . 1947 tarih ve 689 sayılı koordinasyon heyeti kararıyla verilmiş olan 123 kişilik kadronun, 1950 yılı bidayetinde de aynen muhafaza edildiği görülmüş ve 1 . VII . 1950 tarihinde yürürlüğe giren K/810 sayılı Koordinasyon kararıyla ofisin tasfiyesi cihetine gidilmesi neticesinde, tasfiye memurluğunun teklifi ve Maliye, Ekonomi ve Ticaret bakanlıklarının kabulü üzerine, tasfiye memurluğunca mezkûr tarihten itibaren 28 kişilik bir kadronun tatbik edilmeye başlandığı anlaşılmıştır.

f) Bütçe :

Ofisin, Ticaret Bakanlığınca tasdik edilmiş olan 6 aylık masraf Bütçesinin yekûnu 443 510 liradan ibaret bulunmaktadır.

Bütçeye konulan bu tahsisat miktarının tamamıyla sarfedildiği ve 85 663,65 lira da depasman vâkı olduğu görülmüştür.

Bu tecavüz, tasfiye dolayısıyla açıkta kalan memurlara ödenen tazminatlardan ileri gelmektedir.

Millî Korunma sermayesiyle faaliyette bulunan Ofisin tasfiyesine karar verilmesi üzerine; açıkta kalan memurlara, müessesede çalıştıkları beher hizmet senesi için son almakta oldukları maaş ve ücretleri tutarının iki aylığı nispetinde tazminat verilmesinin yerinde olacağı Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından tasfiye memurluğuna bildirilmiştir.

İşbu tebligat üzerine; 3656 sayılı Barem Kanununa tâbi daire ve müesseselerden gerek naklen ve gerekse açıktan Ofise tâyin edilip tasfiye dolayısıyla görevlerine son verilen memurlara 89 800 lira, 3659 sayılı Barem Kanununun tatbik edildiği müesseselerden açıktan veya naklen gelenler ile ilk defa Ofiste memuriyete intisap etmiş bulunanlara da 254 095 lira ki ceman 343 895 liralık tazminatın Ofis Tasfiye Memurluğunca tahakkuk ettirildiği ve halen Ofiste çalışmakta bulunanlara ait tazminatın memurlar namına bankada bloke bir hesaba alındığı ve ayrılanlara ait bulunanların da tediye edildiği görülmüştür.

Bu meyanda, 3656 sayılı Barem Kanununa tâbi yerlerden gelenlere, yukarda bahsi geçen ikramiyeden maada Memurin Kanunu ahkâmı dairesinde ayrıca açık maaşı da verildiği anlaşılmıştır.

Millî Korunma sermayesiyle kurulmuş bulunan Ticaret Ofisi statüsünde tasfiye dolayısıyla vazifelerine nihayet verilecek memurlara bir tazminat verileceği derç ve tasrih edilmemiş bulunduğu cihetle keyfiyet yüksek itilâma arz olunur.

g) İşletme faaliyetleri :

Millî Korunma Kanununa müsteniden olağanüstü ahval dolayısıyla halk ve millî savunma ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olan Ticaret Ofisinin yıllık bir iş programı tanzim etmekte olduğu bundan evvelki senelere ait raporlarımızda da açıklanmış bulunmaktaydı. 1950 yılının ilk altı ayı zarfında, bundan evvelki yıllarda olduğu gibi, Ofis, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının emir ve direktifleri dairesinde gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından lüzumlu görülen emtiayı satınalmış ve yine aynı Bakanlığın direktifleri dairesinde bunların satış ve tevzii işleri ile meşgul olmuş ve ikinci altı aylık devrede de raporumuzun bidayetinde açıklanmış olduğu veçhile tasfiyeye tâbi tutulmuş olması dolayısıyla faaliyetini mevcut stokların elden çıkarılmasına ve natamam bâzı muamelâtın ikmaline hasretmiş bulunmaktadır.

Ofisin, 1950 yılının ilk altı aylık devresi zarfındaki faaliyetiyle ilgili ambar harekâtını gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır :

Emtianın adı	30.6.1950									
	1949 yılından devir		mubayaatı ve imalâtın Ge.		Emtia fazlası		Yekûn			
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Yerli emtia	1 014 374	89	496 002	64	56	63	1 510 434	16		
Yabancı emtia	13 325 661	92	3 154 573	32	1 725	34	16 481 960	58		
Birlikte ismarlanan emtia	381 801	23	3 419	68	—		385 220	91		
Müteferrika emtia	7 197	97	15	04	—		7 213	01		
	<u>14 729 036</u>	<u>01</u>	<u>3 654 010</u>	<u>68</u>	<u>1 781</u>	<u>97</u>	<u>18 384 828</u>	<u>66</u>		
Emtianın adı	30.6.1950									
	Satışları		Emtia noksanı		Sair çıkış ve nakiller		Yekûn		30.6.1950 stoku	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Yerli emtia	581 901	43	4 008	90	488 459	41	1 074 369	74	436 064	42
Yabancı emtia	6 201 819	10	2 233	76	1 723 546	76	7 927 599	62	8 554 360	96
Birlikte ismarlanan emtia	—		—		385 220	91	385 220	91	—	
Müteferrika emtia	86	77	1	—	7 112	42	7 200	19	12	82
	<u>6 783 807</u>	<u>30</u>	<u>6 243</u>	<u>66</u>	<u>2 604 339</u>	<u>50</u>	<u>9 394 390</u>	<u>46</u>	<u>8 990 438</u>	<u>20</u>

Bu tabloya nazaran; Ofisim bir evvelki senede 14 729 036,01 lira değerinde muhtelif cins yerli ve yabancı emtia stoku olduğu, yukarda bahsi geçen devre zarfında 3 654 010,58 lira kıymetinde satınaldığı çeşitli yerli ve yabancı emtia ile imalâta verilen hammaddelerden hâsıl olan mamulieri bulunduğu bu mubayaa ile imalâtın gelen mamullerin başlayacaklarını yerli emtiada, yağ imaline verilen fındıklar ile imalâi neticesinde tahassul eden bir kısım tâli hasılatın teşkil ettiği yabancı emtiada görülen 3 154 573,32 liranın 900 000 liraya yakın kısmını kanaviçelerden imal ettirilen çuvalar ve bir milyon üç yüz bin liraya yakın kısmını ithal olunan çuval ve kanaviçeler ile 9 yüz bin liraya yakın değerinde levha tenekeler ve kalaylardan tereküp ettiği anlaşılmıştır.

Aynı devre zarfında maliyet değeri üzerinden 6 783 807,30 liralık çeşitli emtia sattığı ve yağ imaline verilen fındıklar çuval imalinde kullanılan kanaviçeler dolayısıyla emtia hesaplarına giriş çıkış kaydedilmiş olan mebalîğ ile yolda hasara uğramış malların tutarı olan ceman 2 604 339,50 lira sair çıkış ve nakiller ve zuhur eden 6 243,66 lira değerindeki emtia noksanları ile birlikte emtia çıkış yekûnunun 9 394 390,46 liraya ulaştığı ve tasfiyeye de 8 990 438,20 lira kıymetinde muhtelif cins yerli ve yabancı emtia devrettiği görülmektedir.

Bu ilk altı aylık devre zarfındaki ofis satışlarının satış ve maliyet tutarları itibarıyla müfredatını ve bu satışlar neticesinde elde edilen kârlar ile hâsıl olan zararları, emtia nevelerine göre, müfredatlı olarak gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Emltanın cinsi	Maliyet tutarı		Satış tutarı		Zarar		Kâr	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Yerli emtia	581 901	43	581 987	26	—	—	85	83
Çuval, kanaviçe ve jüt Ma.	2 707 838	59	2 775 759	64	177 343	39	245 264	44
Madenî eşya ve alât hes.	2 717 289	86	3 248 475	86	26 528	69	557 714	69
Mensucat ve iplik	766 284	06	641 616	66	127 534	72	2 867	32
Sair nebatî maddeler	10 406	59	2 821	19	7 585	40	—	—
Müteferrik emtia	86	77	3 311	25	—	—	3 224	48
	6 783 807	30	7 253 971	86	338 992	20	809 156	76

Bu tabloya nazaran; maliyet kıymeti 6 783 807,30 lira olan çeşitli yerli ve yabancı emtianın 7 253 971,86 liraya satıldığı ve bu satışlar neticesinde; 809 156,76 liralık bir kârın ve 338 992,20 liralık da bir zararın tahaddüs ettiği görülmektedir.

7 253 371,86 liraya ulaştığı görülen bu satışlardan 581 987,26 liralık yerli emtia satışlarının başlıcalarını iç fındık, fındık yağı ve fındık küsbesi satışları teşkil ettiği, 2 775 759,64 liralık çuval ve kanaviçe satışlarının da bir milyon altı yüz bin liraya yakın kısmının çuval ve geri kalanının da kanaviçe satışları, 3 248 475,86 lira kıymetindeki madenî eşya ve alât satışlarının iki milyon liralık kısmının kalay ve mütebakisinin de levha teneke ile 17 bin lira kıymetindeki gemi zinciri satışlarına, 641 616,66 liralık mensucat ve iplik satışlarının iki yüz bin liralık kısmının Hindistan menşeli ham bez ve bakıyesinin depamuk iplikleri satışlarına taallük etmekte olduğu anlaşılmıştır.

Tabloda görülen başlıca zararların, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının direktifleri dairesinde, piyasada nâzım rolü oynamak gayesiyle satın alınmış bulunan çuval, kanaviçe ve jüt mamulleriyle bir kısım mensucat ve ipliğin ve bâzı madenî eşya ve alâtın piyasa fiyatlarının satış anında bir hayli düşmüş bulunmasından ileri geldiği anlaşılmıştır.

1 . VII . 1950 tarihinden itibaren tasfiyeye giren Ticaret Ofisi nezdindeki mevcut emtianın
31 . XII . 1950 tarihine kadar görmüş olduğu harekâtı gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Emtianın cinsi	30 . 6 . 1950 den		30 . 6 . 1950 - 30 . 12 . 1950 de		Emtia fazlası		Yekûn	
	devir		giren		Lira	K.	Lira	K.
	Lira	K.	Lira	K.				
Yerli emtia	436 064	42	1	85	—	—	436 066	27
Çuval, kanaviçe, jüt mamulleri	2 975 352	80	34 019	50	—	—	3 009 372	30
Madenî eşya ve alât	2 900 232	14	—	—	86	47	2 900 318	61
Pamuklu mensucat, iplik	2 621 135	42	—	—	82	84	2 621 218	26
Nakil vasıtaları, yedekler	3 840	84	—	—	—	—	3 840	84
Sair nebati maddeler	53 799	76	—	—	14	77	53 814	53
Müteferrik emtia	12	82	—	—	—	—	12	82
Yekûn	8 990 438	20	34 021	35	184	08	9 024 643	63

Emtianın cinsi	30 . 12 . 1950		Sair çıkış ve nakiller		Emtia noksanı		Bakiye	
	satışları				Lira	K.	Lira	K.
	Lira	K.	Lira	K.				
Yerli emtia	13 862	86	—	—	905	43	421 297	98
Çuval, kanaviçe, jüt mamulleri	1 224 634	43	6 844	69	11	46	1 777 881	72
Madenî eşya ve alât	568 703	61	—	—	26	80	2 331 588	20
Pamuklu mensucat, iplik	1 952 752	20	191 765	80	—	—	476 700	26
Nakil vasıtaları, yedekler	—	—	—	—	—	—	3 840	84
Sair nebati maddeler	52 667	89	—	—	—	—	1 146	64
Müteferrik emtia	—	—	—	—	—	—	12	82
Yekûn	3 812 620	99	198 610	49	943	69	5 012 468	46

Yukarıki tabloda tasfiyeye devredildiği görülen 8 990 438,20 lira değerindeki muhtelif cins emtia stoku meyanında bulunan 436 064,42 lira kıymetindeki yerli emtianın başlıcalarını, iç fındık, fındık yağı ve pamuk deşesi, 2 975 352,80 lira değerindeki çuval ve kanaviçenin iki milyon liralık kısmını çuval ve mütebakisini de kanaviçeler 2 900 232,14 lira tutarındaki madenî eşyanın bir milyon dokuz yüz küsur bin liralık kısmını kalay ve geri kalanını da levha teneke, 2 621 135,42 lira kıymetindeki mensucat ve ipliğin dört yüz elli bin liralık kısmını Hindistan menşeli ham bez ve mütebakisini de pamuk iplikleri ve sair nebati maddeler namı altında yer alanları da ham kauçuk stokları teşkil ettiği anlaşılmıştır.

Bu ikinci altı aylık devre zarfında evvelce harice sipariş edilmiş olan mallardan 34 021,35 liralık bir partinin geldiği ve depolarda 184,08 lira kıymetinde emtia fazlası zuhur ettiği ve 3 812 620,99 liralık muhtelif cins emtia satıldığı ve 191 765,80 lira Sümerbanktan tahsil olunacak pamuk ipliği menfi fiyat farklarıyla çuval imaline verilen bir kısım kanaviçenin bedelini teşkil etmekte olan ceman 6 844,69 lira ile birlikte 198 610,49 lira sair çıkışlar olduğu görülmektedir.

Aynı devre zarfında, yapılmış olan satışların maliyet ve satış tutarı itibariyle, emtia nevelerine

göre, müfredatını ve bu satışlar neticesinde hâsıl olan kârlar ile zararları, müfredatlı bir şekilde, gösterir tablo aşağıya dercedilmiştir.

Emtiyanın einsi	Maliyet tutarı		Satış tutarı		Zarar		Kâr	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Yerli emtia	13 862	86	13 862	86	—	—	—	—
Çuval, kanaviçe ve jüt mamulâtı	1 224 634	43	1 388 736	99	—	—	164 102	56
Madenî eşya ve alât	568 703	61	703 752	16	140	46	135 189	01
Pamuklu mensucat ve iplik	1 952 752	20	1 952 752	20	—	—	—	—
Sair nebatî maddeler	52 667	89	16 825	40	35 842	49	—	—
	<u>3 812 620</u>	<u>99</u>	<u>4 075 929</u>	<u>61</u>	<u>35 982</u>	<u>95</u>	<u>299 291</u>	<u>57</u>

Maliyet değeri üzerinden 3 812 620,99 liraya ulaştığı görülen 6 aylık tasfiye devresindeki bu satışların 13 862,86 liralık kısmını fındık yağı ve 1 224 634,43 lira kıymetindeki çuval ve kanaviçe satışlarının 910 bin liraya yakın kısmını çuval ve 320 bin liraya yakın kısmını da kanaviçe, 568 703,61 lira değerindeki madenî eşya satışlarından 295 bin liraya yakın kısmını kalay ve geri kalanını da levha teneke, 1 952 752,20 lira tutarındaki pamuklu mensucat ve ipliğin bir milyon dokuzyüz otuz bin liraya yakın kısmını pamuk iplikleri ve mütebakisini de ham bez satışları ve 52 667,89 liralık sair nebatî maddelerinden ham kauçuk satışlarını teşkil ettiği görülmüştür.

Bu devre zarfındaki satışlar neticesinde 299 291,57 liralık bir kâr elde edildiği ve piyasa fiyatlarının maliyetine nazaran bir hayli düşük olması dolayısıyla ham kauçuk satışlarından 35 842,49 lira ve paslanmış levha teneke satışlarından da 140,46 lira ki, ceman 35 982,95 liralık bir zararın tahaddüs ettiği anlaşılmaktadır.

Ticaret Ofisinin muhtelif faaliyetleri meyhanına İstanbul'da yaş meyva ve sebze tanzim satışları işlerinin iştigal mevzuuna alınması ve bu işlerin İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Tarım Satış Kooperatifleri Birliğine gördürülmesi ve bu maksatla bu birlik emrine 500 000 liranın verilmesi Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının 29 . I . 1949 tarih ve 441/6-1955 sayılı yazısıyla ofise tebliğ edilmiştir.

İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Tarım Satış Kooperatifleri Birliği marifetiyle yaptırılan müdahale satışlarına dair hesaplar, mezkûr işin el'an devam etmekte olması hasebiyle yıl sonunda kesinleşmediği ve dolayısıyla de ofisin netice hesaplarına intikal ettirilmeyerek muvakkat hesaplara alındığı görülmüştür.

Bu konu münasebetiyle, geçen seneki raporumuzda da arzedilmiş olduğu veçhile, Ticaret Ofisinin hukukan tasfiyeye tâbi tutulmuş olmasına binaen yukarda bahsi geçen faaliyetin el'an ofis nam ve hesabına devam etmesi yerinde görülememekte ve bunun da, ofisin diğer sahalardaki faaliyetleri gibi, sona erdirilmesi ve hesaplarının da bir an evvel bir neticeye bağlanması lüzumlu mütalâa edilmektedir.

Ticaret Bakanlığınca, Yaş Meyva ve Sebze Tarım Satış Kooperatifleri Birliği nezdindeki tanzim satışları faaliyetine devam edilmesi lüzumlu görüldüğüne göre ofis menabiinden mezkûr kooperatif emrine verilen beş yüz bin liranın kanuni formalitenin yerine getirilmesi için bir Koordinasyon Kararıyla Ticaret Ofisi kârlarından tefrik edilerek bu mevzu tahsisinin icabedeceği mütalâa olunmaktadır.

Muhasebe ve muamelât :

1. VII. 1950 tarihinden itibaren tasfiyeye intikal etmiş bulunan Ticaret Ofisinin, hesapları hakkında bir fikir vermek üzere, tanzim edilmiş olan tasfiyeye devir bilançosu ile kâr ve zarar hesabının bir örneği aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır :

Ticaret Ofisinin 30 . VI . 1950 tarihi itibariyle tasfiyeye devir bilançosu

AKTİF		Lira	K.	PASİF		Lira	K.
Sermaye taahhüt Hes.		16 000 000	—	Sermaye		16 000 000	—
Demirbaş eşya ve tesisat		71 222	23	İhtiyat akçesi		319 471	02
Kasa		8 274	66	Karşılıklar		5 581 984	11
Alacak senetleri		14 998 546	08	Alacaklı hesaplar :			
Emtia		8 990 438	20	Bankalar	12 783 602	59	
Borçlu hesaplar :				Bâyiler	451 127	53	
Bankalar	48 724	59		Müşteriler	10 955	91	
Müşteriler	1 861 398	65		Cari hesaplar	825 549	97	
Akreditifler	180 735	57		Muhtelif alacaklılar	6 351 141	21	
Bâyiler	3 625 587	53					
Cari hesaplar	1 174 227	85			20 422 377	21	20 422 377 21
Muhtelif borçlular	6 972 547	93					
				Geçmiş yıllar kârları			12 073 232 28
		13 863 222	02				
Kâr ve zarar hesabı bakiyesi (1949)		376 802	11				
Kâr ve zarar hesabı bakiyesi (1950)		88 559	32				
	Yekûn	54 397 064	62		Yekûn	54 397 064	62
Nâzım hesaplar		1 602 470	89	Nâzım hesaplar		1 602 470	89
	Yekûn	55 999 535	51		Yekûn	55 999 535	51

Ticaret Ofisi Umum Müdürlüğünün 30 . 6 . 1950 tarihli kâr ve zarar hesabı

<i>ZİMMET</i>	<i>Lira</i>	<i>K.</i>	<i>MATLUP</i>	<i>Lira</i>	<i>K.</i>
İdare masrafları	529 128	17	Emtia satış farkları	809 156	76
Emtia masrafları	61 639	86	Faizler	37 964	48
Satış masrafları	7 807	86	Muhtelif gelirler	7 412	22
Muhtelif zararlar	5 524	69	Zarar	88 559	32
Satış farkları	338 992	20			
	<u>943 092</u>	<u>78</u>		<u>943 092</u>	<u>78</u>

Tasfiye heyetinin 1950 yılının ikinci altı aylık devresi zarfındaki faaliyeti neticesinde, mülga Ticaret Ofisi zimmet ve matlubatının görmüş olduğu hareketler sonunda; 31 . 12 . 1950 tarihi itibariyle tanzim olunan bilânçosuyla kâr ve zarar hesaplarının birer sureti de aşağıya çıkarılmıştır :

Tasfiye halinde Ticaret Ofisinin 30.12.1950 Bilançosu

AKTİF	Lira	K.	PASİF	Lira	K.
Sermaye taahhüt hesabı	16 000 000	00	Sermaye	16 000 000	00
Demirbaş eşya ve tesisat	53 829	99	İhtiyat akçesi	319 471	02
Kasa	11 894	95	Karşılıklar	5 581 984	11
Alacak senetleri	14 998 546	08	Alacaklı hesaplar :		
Emtia	5 012 468	46	Bankalar	8 604 976	05
Borçlu hesaplar :			Bayiler	364 021	60
Bankalar	19 931	49	Müşteriler	3 769	72
Müşteriler	1 670 436	96	Cari hesaplar	809 454	35
Akreditifler	9 897	52	(Muh. alacak	6 148 572	24
Bayiler	3 630 247	78			
Cari hesaplar	1 175 295	83	Geçmiş yıllar kârları	12 073 232	28
Muhtelif hesap	6 905 150	68	30. XII. 1950 kârı	47 579	80
	13 410 960	26			
Kâr ve zarar hesabı bakiyesi (1949)	376 802	11			
» » » 30. VI. 1950 den	88 559	32			
	49 953 061	17			
Nâzım hesaplar	1 148 286	42	Nâzım hesaplar	1 148 286	42
	51 101 347	59			
Yekân	51 101 347	59	Yekân	51 101 347	59

Kâr ve zarar hesabı

ZİMMET	Lira	K.	MATLUP	Lira	K.
Amortismanlar	10 726	69	Emtia satış farkları	299 291	57
İdare masrafları	118 918	55	Muhtelif gelirler	17 741	88
Emtia masrafları	40 071	31			
Satış masrafları	264	50			
Faizler	37 471	54			
Muhtelif zararlar	26 018	11			
Emtia satış farkları	35 982	95			
	269 553	65			
Matlup bakiyesi	47 579	80			
	Yekûn	317 033	45	Yekûn	317 033
					45

Bu bilânçoda, yer alan tasfiye edilecek erkamın en belibaşlılarını emtia ile alacaklı ve borçlu hesaplar teşkil etmektedir.

Bu tetkikatımız sırasında mülga Ticaret Ofisi emtia stoklarından bellibaşlı olarak kıymeti 50 bin lira civarında bir miktar çuval piyasada kolayca sürümü temin edilemeyen . 300 bin liralık kadar 12 ve 14 onsluk ve sürümü mümkün olduğu halde alınan emre göre Devlet devairine satılması meşrut olan 250 000 liralık kadar da 10 onsluk kanaviçe ve çüzi miktarda avaryalı teneke ve saire gibi emtianın kaldığı görülmüştür.

Bu emtianın tasfiyeye tâbi tutulmuş bir müesseseye ait olması dolayısıyla emtia maliyetlerine daha birçok bakım, muhafaza ve umumi masraf hissesi gibi masrafların inzimamına sebebiyet verilmeyerek bunların bir an evvel en uygun şart altında, elden çıkarılması cihetine gidilmesinin faydalı oacağı kanaatindeyiz.

İhtilâf mevzuunu teşkil eden borç ve alacaklara gelince, bunların da durumlarına göre müstacelen dosyalarının hazırlanması ve ihtilâfların halli zımında da kanuni yollara müracaat edilerek bunların süratle neticelendirilmeleri hususunda gayret sarfedilmesi temenniye şayan görülmektedir.

Tetkikatımızın yapıldığı (Ağustos 1951) de Ticaret Ofisinin en bellibaşlı ihtilâf mevzularını sabun ve yağ imalâtları randıman nispetleri üzerinde hâsıl olan anlaşmazlıklar teşkil etmektedir.

Bunlarla ilgili olarak açılan dâvaların mahkemece tamamının reddedildiği görülmüştür.

Aynı zamanda Yılıpak Şirketine satılan kendir tohumlarının müşteri tarafından muayyen müdet içinde alınmaması dolayısıyla ofişçe farkı fiat talep edilerek mevzu her ne kadar mahkemeye intikal ettirilmiş ise de; bu dâvanın da reddedilmiş olduğu görülmüştür.

Tetkikatımızın yapıldığı (Ağustos 1951) tarihinde İstanbul Şehri dâhilinde mülga Ticaret Ofisi tarafından kira ile tutulmuş olup el'an ofis emrinde bulunan emtia depolarından bâzıları tamamen boşaltılmış ve bâzılarında da mevcut emtianın bir hayli azalmış olması dolayısıyla stokların başka depolara nakledilerek boşaltılma imkânları mevcut olduğu halde bunların tahliyeleri cihetine gidilmiyerek müesseseye icar külfeti tahmilinin devam ettirilmekte olduğu müşahede edilmiştir.

Tasfiye heyetinin, yukarda bahsi geçen emtia, borç ve alacak ile depolar hususunda hassasiyetle hareket etmesini tavsiyeye şayan görmekteyiz.

Aynı zamanda, bahis mevzu edilen emtia ve depo konularının müstacelen halledilmesi neticesinde halen tasfiye işlerinde çalışmakta olan memur ve müstahdem aylıklarında da tasarruf imkânlarının sağlanacağı tabii bulunmaktadır.

Esasen, elyevm ofis tasfiye kadrosunun tasfiye işleri hacminin fevkinda bulunduğunu belirtmeden geçmeye de imkân görülememektedir.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının bilâtarîh ve 18270/537 sayılı yazılarıyla, Bakanlık dairelerinin yazı ve hesap makinelerine olan ihtiyacından bahsedilerek ofisin tasfiye halinde bulunması dolayısıyla ihtiyaçtan fazla olan yazı, hesap ve çeşvel makinelerinin sair suretle elden çıkarılmıyarak bakanlığa devrinin uygun görüldüğü bildirilmiştir. Devredilecek mezkûr demirbaşların, Millî Korunma Muhasebe Bürosuna bildirilmesini ve Ofis hesaplarından tenzili ile bakanlığın Millî Korunma demirbaşları meyana ithal edilmesine dair gereken muamelenin yapılması da aynı yazı ile tasfiye memurluğuna tebliğ edilmiş bulunmaktadır.

Ofis tasfiye memurluğu tarafından bakanlığa sevk edilen ve 8 284,69 lira kıymetinde bulunan 17 aded yazı ve 4 aded de hesap makinesinin yukarda bahsi geçen emirdeki esaslara göre, Millî Korunma Mühasebe Bürosunca ofis hesaplarından tenzil edilerek bakanlık hesabına alınması keyfiyeti; ofise muhassas Millî Korunma sermayesinden bir kısmının diğer bir tahsis mahalinde kullanılması mahiyetinde olacağı cihetle mezkûr konunun Millî Korunma Kanunu ahkâmına tevfikan halli zmnında, sözü geçen devir keyfiyetinin bir koordinasyon kararına istinat ettirilmesi icabetmektedir.

25. VIII. 1951 tarih ve K/840 sayılı Koordinasyon kararıyla, tasfiye halinde bulunan Ticaret Ofisinin tahakkuk etmiş ve edecek olan ve tasarrufu Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına ait bulunan bilûmum kârları 1951 - 1952 yılı mahsulü fındıklarının satın alınmasına tahsis edilmiştir.

Bu durum karşısında, ofisin ihtilâflı mevzular ve meşkûk matlubatı için kâfi miktarda karşılık tefrikının nazarı dikkate alınması icabetmektedir.

B) PETROL OFİSİ

a) Toplu bakış :

Millî Korunma Kanununun 6 nci maddesine müsteniden Koordinasyon Heyetinin 18 . II . 1941 tarih ve 103 sayılı kararıyla kurulan ve Petrol Limitet Şirketini bünyesine almış bulunan Petrol Ofisi, tüzel kişiliği haiz, hususi hukuk hükümlerine göre idare edilen ve mesuliyeti sermayesiyle mahdut bulunan Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına bağlı malî ve idari muhtariyeti haiz bir müessesedir.

Ofis Kazanç ve Taahhüt vergilerine tâbi olmadığı gibi Artırma, Eksiltme, İhale ve Muhasebe Umumiye kanunlarına da tâbi değildir.

b) İştigal sahası :

1. Halk ve Millî Savunma ihtiyaçları için lâzım olan her türlü petrol ve müstaklarını satın almak ve satmak memleket haricinden satın aldığı petrol ve müstaklarını ithal etmek memleketin muhtelif mahallerinde petrol ve müstakları stokları vücuda getirmek,

2. Memleket dâhilinde bütün petrol ve müstakları fiyatlarının tesbiti ve tevziatının tanzimi, memleket dâhilinde vücuda getirilecek bilûmum petrol ve müstakları stoklarının cins, miktar ve mahallinin tâyini hususunda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına teklif yapmak ve lüzumunda petrol ve müstaklarının sevkiyatı işleriyle meşgul olmak,

3. Petrol ve müstaklarının iddihar ve nakline mahsus tank, her türlü kab ve nakil vasıtalarını inşa, muayaa, icar ve isticar etmek ve bunları icabında satmak,

4. Lüzumunda ve imkân nispetinde tasfiyehaneler tesis, iştirak ve isticar etmek ve bunları işletmek ve bu maksatla ham petrol satın almak,

5. Mühtelif ihtiyaçlara göre petrol ve müstaklarının terkiibini değiştirmek ve bunlara icabeden diğer madenleri karıştırmak ve bu maksatla lüzumlu tesisat ve teşkilâtı vücuda getirmek.

e) Mali kaynaklar :

Millî Korunma Kanununun 43 nci maddesinde sözü geçen, millî korunma kredisinden bida-yette Ofise sermaye olarak 5 milyon lira verilmiş ise de; bilâhara bu meblâğ K/395 sayılı Ko-ordinasyon kararı ile 2,5 milyon liraya indirilmiş bulunmaktadır.

20 . VIII . 1948 tarihinde yürürlüğe giren K/756 sayılı Koordinasyon kararıyle de Ofisin Millî Savunma ihtiyaçlarını zamanında karşılaması için 51 bin tonluk akar yakıt ve madeni yağ mubayaa ve ithali zımında Ofise, sermayesine ilâveten, Millî Korunma umumî sermayesin-den 9 milyon liraya kadar bir kredi tahsis edilmiştir.

Maliye, Tarım, Ekonomi ve Ticaret bakanlıklarınca müştereken yapılacak tetkik sonunda, millî korunma sermayesinden tahsis edilip kullanılmıyan paraların istirdadı suretiyle temin olu-nacak bu krediden 5 milyon liralık kısmı tedarik edilerek Ofis emrine verilmiştir.

Sözü geçen 5 milyon liralık krediden 1 234 500 lirası Zirai kombinalar mevduatından temin edilmiş olup Kombinalar Dairesi bütün varlıklariyle birlikte Devlet Üretme Çiftlikleri teşekkü-lüne devredilmiş bulunduğundan bu tahsiste mezkûr teşekkül tarafından istirdat edilmiş ve bu cihetle bu kredi miktarı 3 765 500 liraya inmiş bulunmaktadır.

Raporumuzun tanzimi tarihinde (Aralık 1951) intişar eden 2 . I . 1952 tarih ve K/850 sayılı kararla, mülga teşkilâtın idare masraflarından kullanılmamış bulunan 229 000 lira ile tohumluk tevziatı tahsisinden bakiye 700 bin lira ve tasfiye halindeki Ticaret Ofisi sermayesinden 1 milyon lira ki ceman 1 929 000 liralık bir kredi daha tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Bu duruma göre; Petrol Ofisi, tetkikatımız tarihinde (1951 sonu) Millî Korunma sermayesin-den :

2 500 000	lirası	muhassas sermaye
3 765 500	»	Millî Savunma stoku için kredi
1 929 000	»	kredi olmak üzere ceman

8 194 500 liralık bir tahsisten istifade etmektedir.

Bu sermayeden maada, Ofisin kuruluşuna mütedair 103 sayılı kararın 15 nci maddesine göre, Ofis Ticaret Bakanlığının tasviibiyle veya Bakanlığa gösterilecek Bankalardan yapılmak kaydıyla 5 milyon liraya kadar istikraz akdine salâhiyetlidir.

Ofisin muamelâtına mütaallik banka ve kredi işleri Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının direktifleri dairesinde yapılır. Bankalar tarafından bu suretle Ofise verilen ticari krediler, bahsi geçen istik-raz akdi haddinin dışında addedilmektedir.

d) İdari Bünye :

Merkezi Ankara'da bulunan ve bir Umum Müdürlük halinde idare edilmekte olan Petrol Ofisi-nin, 1950 yılında İstanbul, İzmir, İzmit ve İskenderun'da birer şubesi vardır.

Aynı zamanda, raporumuzun teşkilât bölümünde de açıklandığı veçhile, yurdun muhtelif bölge-lerinde Ofise ait tâli depolarla askerî hava meydanları ikmal depoları ve memleketin muhtelif yerlerine dağılmış 188 kadar da acentası ile müstakil bâyilikleri mevcuttur.

Ofisi, idari ve kazai makamlar nezdinde Umum Müdürlük temsil etmektedir. Ofis işlerinin ted-viri hususunda ve müesseseye taallük eden bilûmum mevzularda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı doğ-rudan doğruya Ofise gereken emir ve talimatı vermektedir.

Tetkik konumuzu teşkil eden 1950 yılı içinde merkezde bir umum müdürlük idare komitesinin kurulduğu ve idari, malî ve teknik hususata mütaallik işler bu komite tarafından tasvip edildik-ten sonra tatbik mevkiine geçirildiği anlaşılmıştır.

e) Teşkilât ve kadro :

Yurdun muhtelif bölgelerinde Petrol Ofisi tarafından tesis edilmiş olan ana ve tâli depolarla askerî hava meydanları ikmal depolarının buldukları mahalleri ve tetkikatımızın yapıldığı Ara-lık 1951 sonu itibariyle mevcut tankların adedini ve istiap hacimlerini gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Depoların buldukları mahal	Tankların	
	Adedi	Haemı M ³
Ana depolar :		
1. İzmit	20	70 760
2. İzmir	14	32 240
3. İskenderun	10	30 020
4. Çubuklu	15	17 642
Yekûn	59	150 662
Tâli depolar :		
1. Balıkesir	5	2 362
2. Ceyhan	4	832
3. Ankara	3	920
4. Adana	4	780
5. Afyon	6	780
6. Eskişehir	3	480
7. Kuruçeşme	5	270
8. Bandırma	8	450
9. Boğazköprü	1	35
10. Diyarbakır	16	800
11. Erzincan	6	210
12. Gaziantep	3	105
13. Malatya	1	15
14. Hacbayram	3	450
15. Yeşilköy	3	510
Yekûn	71	8 999
Umumi yekûn	130	159 661

Petrol Ofisi, 1951 tarihine kadar müessesenin yıllık faaliyeti hakkında bir iş programı tanzim etmemekte ve sadece Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının tasdikına sunduğu bir masraf bütçesi hazırlamakta idi.

Fevkalâde ahval hariç, ofisin kuruluş gayesiyle ilgili halk ve Millî Savunma ihtiyaçları için, malî imkânlar göz önünde bulundurularak, ofisin yıl zarfında kuracağı tesislerin nevi ve mahallerini ve satınalacağı bilûmum malzeme ile yurda ithal edeceği akar yakıt ve madenî yağların cins ve miktarlarını ihtiva edecek ve bunların iddihar ve satışlarıyla ilgili çeşitli işletme faaliyetlerini gösteren ve ofis teşkilâtının kadro ve bütçesiyle finansman durumunu ve bir evvelki yıl ile mukayeseli olarak sarahatle belirten bir iş programı tanzim etmesinin her bakımdan faydalı ve zaruri olduğu heyetimizce mütaaddit defalar ifade olunmuştur.

Bu temennimize uyan ofis, 1951 yılı ortalarına doğru ihzari mahiyette olmak üzere bir iş programı hazırlamıştır.

Yukarda açıklanan esaslar göz önünde bulundurularak mütaakıp yıllarda iş programlarının, teşkilâtın bütün faaliyet unsurlarını ihtiva edecek şekilde ihzar edilerek tatbikına hassasiyetle itina edilmesi temenniye şayandır.

Ofisin 1950 yılı masraf bütçesi geçen seneye nazaran 856 000 lira fazlasıyla 3 038 940 liradır.

Bu meblâğın ait olduğu masraf neveleri itibariyle sureti tevezzüü şöyledir :

	Lira
1. Personel masrafları	1 782 940
2. İdare masrafları	254 000
3. Vergi ve resimler	802 000
4. Kiralar, sabit kıymetler ve bakım masrafları	200 000
yekûn	3 038 940

1950 yılı masraflarının bütçeye nazaran 378 156,25 liralık bir depasman kaydederek 3 417 096,25 liraya ulaştığı görülmüştür.

Bu depasmanın, günden güne artmakta olan Ofis işlerinin yarattığı zaruretten ileri geldiği anlaşılmaktadır.

Geçmiş yıllarda 677 ve 706 sayılı Koordinasyon kararlarıyla Petrol Ofisine verilmiş olan 404 aded memur kadrosunun 1950 yılında da aynen muhafaza edildiği görülmüştür.

Bu kadronun ait olduğu bölümler itibariyle müfredatını ve 1950 yılı zarfında fiilî memuriyet kadrolarında görülen hareketleri ve fiilî kadro ile nazari kadronun mukayesesini gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır :

	1950 yılı nazari kadrosu	1950 yılı bidayetindeki fiilî kadro	1950 yılında	1950 sonu fiilî kadrosu	Nazari kadro ile fiilî kadro arasındaki fark
			Girenler	Çıkanlar	
Büro memurları :					
Barem içi	107	88	24	19	93
Barem dışı	51	51	21	22	50
İşletme ve depoları memurları :					
Barem içi	30	29	7	10	26
Barem dışı	216	210	12	15	207
Yekûn	404	378	64	66	376
					28

Bu tabloya nazaran Petrol Ofisinde, 1950 yılında 404 aded memuriyet kadrosu bulunmakta ve bu kadroda yıl bidayetinde 378 aded memur istihdam edildiği görülmektedir.

Yıl zarfında Ofise yeniden 64 memurun intisap ettiği ve 66 memurun görevinden ayrıldığı ve bu suretle yıl sonunda memur adedinin 376 ya düştüğü ve 28 memur kadrosunun da münhal bırakıldığı da görülmüştür.

Ofis merkeziyle işletme depolarından, Barem içi ve Barem dışı olmak üzere,

1948 yılında 36 memur ayrılmış ve 102 memur intisap etmiş.

1949 » 33 » » 77 » » »

1950 » 66 » » 64 » » »

bulunmaktadır.

Bu durum da Ofis kadrolarında bir istikrarın mevcut olmadığını göstermektedir.

Millî Korunma Kanununun 6 ncı maddesi gereğince; Ofiste istihdam olunan memurlara ait kadroların Bakanlar Kurulunun tasdikına iktiran etmesi icabetmektedir.

Müessese bu kanuni müeyyideyi nazarı itibara alınıyarak 1950 yılının bilhassa sonlarına doğru 50 kadar yevmiyeli memur istihdamı cihetine gittiği ve tetkikatımızın yapıldığı 1951 yılı nihayetine doğru yevmiyeli memur adedinin 150 ye yaklaştığı görülmüştür.

Ofis teşkilâtında hukuk müşavirliği, müfettişlik ve taşra şube müdür muavinliği, fen heyeti mühendisleri gibi salâhiyetli ve sorumlu makamlara, Ofisçe tâyin olunan zevatın Barem veya ihtisas dereceleri bu yerlere muhassas kadro maaşlarının çok duunda bulunmaları hasebiyle yüksek yevmiyeler ile istihdam edilmeleri cihetine gidilmiş ve bu suretle esas kadro bir tarafa bırakılarak yevmiye usulünün asli vazifelere kadar teşmil edilmiş bulunduğu görülmüştür.

Bu durum, kadronun tanzim, tevsi ve takviyesinde riayet edilmesi icabeden mevzuatı ihlâl etmekte olduğu gibi kadro ihtiyacının murakabesini de imkâsız bir hale sokmakta ve Barem ve ihtisas mevkilerinde çalışanlar için de bir adaletsizlik yaratmaktadır.

Bu cihetle Ofis kadrosunun yeniden revizyona tâbi tutularak müessesenin bugünkü iş hacmine göre ayarlanması ve aynı zamanda teşkilâta çalışmakta olan personelin kemiyet ve keyfiyet bakımından takviyesi cihetine gidilmesi zaruretini bir defa daha belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz.

Son yıllar zarfında, Petrol Ofisinin akar yakıt mevzuundaki faaliyetinin büyük bir inkişaf kaydettiği ve bu işlere müvazi olarak ofis muhasebesinde ve ofisin diğer servislerinde gerekli organizasyonun yapılmadığı ve bu servisler arasındaki irtibatın temin edilerek her şubenin durumuna göre ilgililere gereken mesuliyet ve salâhiyetin verilmediği ve ana mevzulara mütâallik muamelâta ait talimatnamelerin ihzar edilmediği ve ofis kadrosunun yeniden gözden geçirilmediği keyfiyeti bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da mütâaddit defalar belirtilmiş bulunmakta idi.

Tetkikatımız tarihinde (1951 sonu) mâruz konular üzerinde gerek ofisin bağlı bulunduğu Ekonomi ve Ticaret Bakanlığınca ve gerekse ofis idarecilerince durularak, durumun bir an evvel ıslahı zımında lüzumlu tedbirlere tevessül edilmekte olduğu müşahede edilmekle beraber ofis, muhtelif âmiller dolayısıyla büyük bir inkişaf kaydetmiş bulunan akar yakıt iddihar ve tevzi mevzuunu halen aksaksız olarak yürütebilecek duruma girmiş olmaktan uzak bulunmaktadır.

Diğer taraftan fevkalâde ahval dolayısıyla kurulup on yıl zarfında büyük hamleler yaparak halen yurdun akar yakıt ihtiyacının üçte birini hariçten mubayaa ve ithal etmek ve bunları memleket içinde halk ve Millî Savunma ihtiyaçlarına arz etmek suretiyle geniş ölçüde bir alım, depolama, tevzi ve satış müessesesi haline gelmiş bulunan ofis hemen tamamen mütedavil bir sermayeden mahrum bulunduğu cihetle birkaç yıldan beri gerek zaruri tesisler için ve gerek malzeme ve akar yakıt mubayaaları hususunda malî güçlüklerle karşılaşmakta ve mühim miktarda faiz ödemek zaruretinde kalmaktadır.

Bu durum muvacehesinde ofisin, faaliyetlerini, malî imkânlarını da göz önünde bulundurarak, ayarlaması ve buna göre yatırımlar ile malzeme ve akar yakıt mubayaalarını bir programa bağlaması icabetmektedir.

Buna ilâveten 1949 yılı raporumuzda da belirtildiği veçhile, Millî Korunma Kanunu ile kurulmuş olan Petrol Ofisinin her bakımdan muhtaç bulunduğu reorganizasyon hususunda ofis idarecileri tarafından takip olunacak istikâmetin, sözü geçen kanunun muvakkatlık vasfını taşıması dolayısıyla tâyin edilememesi ve ofise forme eleman tedarikinde müşküllâta mâruz kalınması bu müesseseye verilecek kanuni hüviyetin de bir an evvel tesbitini gerektirmekte olduğu cihetle bu yoldaki temennimizi tekrarlamakta fayda mülâhaza etmekteyiz.

F) İşletme faaliyetleri :

1. Mubayaalar :

Geçmiş yıllarda olduğu gibi, 1950 yılında da, ofis petrol müstaklarını dış memleketlerden ithal ederek ve yurt içinde çalışmakta olan yabancı şirketlerden bir kısım akar yakıtı da transfer suretiyle alarak halkın ve millî savunmanın ihtiyacı olan akar yakıt ile madenî yağları temin etmiş bulunmaktadır.

1950 yılında ofis hariçten 21 450 300,53 lira kıymetinde 192.649.478 kilo sikletinde muhtelif

cins akar yakıt ile madenî yağlar ithal etmiş ve memleket dâhilinde çalışmakta olan petrol şirketlerinden 5 729 242,68 lira değerinde 41.581.937,— kilo akar yakıtı transfer suretiyle devren almış, 1950 yılında gümrük, depolama, nakliye, tevzi ve saire olarak 34 273 088,17 lira çesitli emtia masrafları ihtiyar etmiş ve geçen seneden müdevver 18 051 176 lira değerinde 90.319.617,— kilo sikletindeki stoku ile 79 503 807,38 lira kıymetinde 324.551.032 kilo sikletinde bir giriş kaydetmiş ve aynı yıl içinde bu miktardan satış bedeli üzerinden 61 548 439,38 lira mukabilinde 205.492.046 kilo sikletinde akar yakıt ve madenî yağ satılmış, 9 362 854,57 lira mukabilinde 63.221.666 kilo memlekette çalışmakta olan petrol şirketlerine devren verilmiş ve 1950 yılında yapılan bu harekât neticesinde 137 841,68 lira değerinde 692.721 kilo sikletinde muhtelif cins akar yakıt fireleri zuhur etmiş ve mütaakıp yıla 15 945 631,78 lira kıymetinde 65.784.047,— kiloluk bir stok devredildiği görülmüştür.

1950 yılı zarfında ofis depolarındaki akar yakıt ile madenî yağların görmüş oldukları harekâtı ve bunların nev'i, miktarı ve kıymetleri itibariyel müfredatlı bir şekilde gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

[Oetvel : 1]

Yukarda bahsi geçen 15 945 631,78 lira kıymetinde ve 65.784.047 kilo sikletindeki 1950 yılı sonu muhtelif cins akar yakıt ile madenî yağlar stokları meyanında bu yıl zarfında Ofis teşkilâtınca satılıp satış hesaplarına intikal ettirilmiş olduğu halde müşterilerce 1950 yılı sonuna kadar henüz Ofis depolarından çekilmemiş 2 711 185,96 lira kıymetinde 10.639.448 kilo muhtelif cins akar yakıt ile madenî yağların bulunduğu müşahede edilmiştir. Bu emanet stokların müfredatı aşağıda gösterilmiştir :

Cinsi	Emanet stoklar		
	Kg.	Lira	K.
Oto benzini	1.950.987	839 532	72
Gaz	11.278	1 884	39
Motörin	3.195.604	487 329	65
Tayyare benzini	5.441.037	1 357 081	29
Madenî yağ	40.542	25 357	91
Yekûn	10.639.448	2 711 185	96

Bu duruma göre müşterilere ait olup emaneten Ofis depolarında muhafaza edilmekte bulunan emtianın Ofis kayıtlarında ayrıca bir emanet emtia hesabında gösterilmiyerek bunlara Ofisin stokları meyanında yer verilmiş olması keyfiyeti, bilançonun sıhhati bakımından, uygun görülememiştir. Badema emanet emtianın ayrı bir hesapta mütalâa edilmesi zaruretine işaret etmek isteriz.

Yukarda sözü geçen akar yakıt ile madenî yağ alımlarından maada Ofisin yapmakta olduğu ticaretin mütemmim bir cüz'ünü teşkil eden levha teneke ve muhtelif kablar ile çesitli malzeme alımlarında da bulunduğu görülmüştür.

Ofisin muhasebe kayıtlarına nazaran; geçen seneden 1950 yılında 3 439 000,— liralık bir malzeme stokunun devren geldiği ve mütaakıp yıla da yine bu stoka yakın bir stokun devredildiği görülmekte ise de; mezkûr yıl zarfında Ofis teşkilâtınca yeniden satın alınan ve yekûnu takriben 7 - 8 milyon liraya ulaştığı tahmin olunan bu mubayaaların muhasebe kayıtlarından tesbitine sureti katiyede imkân hâsıl olamamıştır.

C i n s i	1949 dan devir			1950 Mnb. (C. İ. F. kıymetler)			
	Kg.	Lira	K.	Kg.	Lira	K.	
Oto benzini	28 827 917	5 083 918	77	58 924 756	6 997 111	30	14
Benzol	363 986	156 637	74	264 173	113 684	20	
Gaz	15 298 833	2 238 722	34	34 827 861	3 349 626	25	5
Motorin	21 021 206	2 046 633	65	41 554 494	3 616 343	25	4
Yekûn	65 511 942	9 525 912	50	135 571 284	14 076 765		27
Tayyare benzini	9 158 836	1 842 926	11	10 326 689	1 974 902	16	14
Mazot, dizeloil	6 221 242	386 267	04	39 892 925	2 124 274	63	
Yekûn	15 380 072	2 229 193	15	50 219 614	4 099 176	79	14
Madenî yağ	9 427 597	6 296 070	35	6 858 580	3 274 358	74	
Umumi yekûn	90 319 617	18 051 176		192 649 478	21 450 300	53	41

C I K I

Fire

Lİ

C i n s i	1950 satışları (Satış fiatiyle)			Kârlar (—)		Transferler			Kg.	Fire	Lİ
	Kg.	Lira	K.	Lira	K.	Kg.	Lira	K.			
Oto benzini	65 177 889	28 889 087	16	1 800 070	80	24 563 827	5 784 034	80	36 513	1	
Benzol	508 931	253 193	17	—	—	—	—	—	—		
Gaz	29 589 760	8 033 221	78	807 313	37	18 291 432	1 992 979	19	21 205		
Motorin	38 740 153	7 792 530	11	890 649	33	18 880 170	1 084 855	17	13 862		
Tayyare benzini	24 686 862	6 843 562	76	389 202	11	1 486 237	500 985	41	568 573	11	
Mazot D. oil	40 059 378	3 796 785	10	235 060	65	—	—	—	52 568		
Madenî yağ	6 729 073	5 940 059	30	657 668	96	—	—	—	—		
Yekûn	205 492 046	61 548 439	38	4 779 965	22	63 221 666	9 362 854	57	692 721	19	

Ofisin ehemmiyetli faaliyet mevzularından birini teşkil eden malzeme alımlarının muhasebe ve muavin kayıtlarda sarahatle görülebilmesi keyfiyeti de Ofis hesaplarının tanzim ve ıslaha muhtaç olduğunu bir defa daha ispat etmektedir.

2. Satışlar :

Bundan evvelki yıllarda olduğu gibi, 1950 yılında da, yurdun muhtelif bölgelerindeki halkın akar yakıt ihtiyacı Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından tesbit olunan fiyatlar üzerinden karşılandığı ve bazı resmî devaire karşı Ofisçe girilen taahhütlerde de bakanlıkça tesbit olunan fiyat unsurlarındaki kâr nispetinin bir kısmından sarfınazar edildiği görülmüştür.

Madenî yağ satışlarının da serbest piyasa fiyatları dâhilinde cereyan ettiği anlaşılmıştır.

Ofisçe karşılanmakta olan Millî Savunmanın akar yakıt ihtiyaçları fiyatlarının tanziminde de müesseseye her hangi bir kâr gözetilmeksizin satış maliyetlerinin tesbit edildiği ve bunlara sadece Ofisin umumi masraf hisselerinin konmasıyla iktifa olunduğu görülmüştür.

1950 yılı zarfında yapılan akar yakıt ile madenî yağlar satışlarının nev'ini, miktarını ve kıymet itibarıyla müfredatını ve bu satışlardan elde edilen kârı ve arta kalan umumi masraf hisseleri karşılıklarını gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır :

Cinsi	1950 satışları			Satış kârları		U. masraf tasarrufu		Kâr ve U. mas. tasarrufu Y.	
	Kg.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
Oto benzini	65 686 820	29 142 280	33	963 727	66	836 343	24	1 800 070	80
Gaz	29 589 760	8 033 221	78	412 468	34	394 845	03	807 313	37
Motorin	38 740 153	7 792 530	11	409 441	16	481 208	17	890 649	33
Tayyare benzini	24 686 862	6 843 562	76	7 675	22	381 526	89	389 202	11
Mazot	36 231 949	3 241 889	58	5 623	36	225 048	12	230 671	48
Dizelcil	3 827 429	554 895	52	4 389	17	—	—	4 389	17
Madenî yağ	6 727 073	5 940 059	30	657 668	96	—	—	657 668	96
Yekûn	205 492 046	61 548 439	38	2 460 993	87	2 318 971	35	4 779 965	22

Bu tabloya nazaran Ofisin 1950 yılında 61 295 246,21 lira tutarında 204 983 115 kilo muhtelif cins akar yakıt ile madenî yağ sattığı ve bu satışlardan 2 460 993,87 lira kâr sağladığı ve aynı zamanda bahis mevzuu satışların maliyet unsurlarında yer alan umumi masraf hisselerinden de 2 318 971,35 liralık tasarruf teraküm ettiği ve binnetice mezkûr yıl satışlarından ceman 4 779 965,22 lira gayrisâfi kâr elde edildiği görülmektedir.

Yukarıda bahsi geçen satışların 66 417 925 kilosunu yani 1950 yılı satışlarının üçte birini Millî Savunma Bakanlığı mubayalarının teşkil ettiği anlaşılmaktadır.

Millî Savunma Bakanlığı akar yakıt ihtiyaçlarının cins ve miktarlarıyla temin edilmeleri gereken müddet ve mahal bakımından arzetmekte olduğu ehemmiyet ve şümül dolayısıyla Ofisin malî imkânları da göz önünde bulundurularak bu hususların Bakanlığın salâhiyettar mercileriyle birlikte müştereken tesbit edilmesinde fayda mülâhaza ettiğimizi de ayrıca belirtmeyi lüzumlu görmekteyiz.

Son yıllar zarfında bir hayli artmış bulunan Millî Savunma ihtiyaçlarını karşılamak hususunda oldukça mühim maddi külfetlere girmiş bulunan Ofis, süratle artan halk ihtiyaçlarına ve bilhassa makineleşmekte olan memleket ziraatinin akar yakıt ihtiyaçlarına da cevap vermek zaruretindedir.

Binaenaleyh stok tesis, malzeme ve kab ihtiyacı, tevzi vasıtaları gibi mevzuatta Ofisin çok pratik tedbirlere baş vurması lüzumu aşikâr olmakla beraber zirai mntakalarda icabeden tetkik ve tetebbular yapıldıktan sonra stok ve tevzi mekanizmasının lüzum göstereceği bütün ihtiyaçlar için bizzat Ofis tarafından sabit tesisler tank ve depolar kurmak nakil vasıtaları tedarik etmek cihetine gidilmeyip bunların, icabeden imkân ve kolaylıklar hazırlanmak suretiyle, hususi teşebbüsler delâletiyle sağlanmasında fayda ve zaruret görmekteyiz.

Bu husus temin edildiği takdirde, Ofis malî imkânlarını aşan külfetlerden kısmen kurtulacak ve akar yakıt tevzi işleri hususi teşebbüs elinde mahallî ihtiyaca göre ayarlanmış olacaktır.

Bu mevzuda, yurdun bellibaşlı Zirai mıntakalarında nakil ve tevzi işleri, acenta, bâylık ve kredi hususları gibi akar yakıt ticaretini alâkadar eden mevzularla meşgul olmak üzere hususi sermayenin katılacağı şirketler kurulmasının da büyük faydalar sağlayacağı mütalâa edilmektedir.

3. Çeşitli işletmeler :

Teneke fabrikaları :

Petrol Ofisinin İstanbul, İzmir, İzmit ve İskenderun şubelerinde petrol ticaretinin mütemim bir cüz'ünü teşkil eden birer teneke fabrikasının mevcut olduğu, bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda belirtilmiş bulunmakta idi.

1950 yılında Ofis, bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda yer alan, temennilerimize uyarak her ne kadar teneke fabrikaları için birer işletme hesabı tutmaya tevessül etmiş ise de, bunlarda yer alan maliyet unsurlarının natamam olmaları dolayısıyla hesapların tatmin edici olmadığı görülmüştür. Bu maksatla müessesenin bilûmum hakiki maliyet unsurlarını bir araya toplıyacak hesaplar ihdası cihetine gitmesi lüzumuna işaret etmek isteriz.

b) Kara nakil vasıtaları :

Ofisin iştigal sahası itibariyle deruhde ettiği işlerin yardımcı bir unsurunu teşkil eden kara nakil vasıtalarını iki grupta mütalâa etmek mümkündür.

Bunlardan kamyonlar, şehir dâhil ve haricine akar yakıt ile madenî yağarın tevzi işlerinde kullanılmaktadırlar. Sarnıçlı vagonlarda, şehirlerarası yapılan akar yakıt nakliyatını sağlamaktadırlar.

Ofis teşkilâtında, sarnıçlı vagonlar hariç 1949 yılı sonuna kadar, 1 633 543,21 lira kıymetinde muhtelif kara nakil vasıtaları bulunmakta idi.

1950 yılı zarfında satın alınarak sabit kıymetlerdeki kara nakil vasıtaları hesaplarına intikal ettirilmiş bulunan bu nevi vasıtalar kıymetleri yekûnunun geçen seneden devren gelenlerle birlikte 2 003 384,66 liraya ulaştığı görülmekte ise de 1950 yılında satın alınıp yıl sonuna kadar henüz maliyetleri tesbit edilememiş bulunan bir kısım vasıtaların bedelleri blâncoda muvakkat hesaplarda yer almaktadır.

Kara nakil vasıtaları için de Ofisin, teneke fabrikalarında olduğu gibi bu işletmenin tam mânasiyle hüviyetini belirtecek şekilde işletme hesapları tutması temenniye şayandır.

Vagonlara gelince, Ofis elinde 1950 yılı sonunda 1 658 459,04 lira kıymetinde, muhtelif tarihlerde satın alınmış olduğu çeşitli menşeli 87 adet sarnıçlı vagon bulunmaktadır.

1950 yılı sonlarına doğru müessesenin Almanya'dan yeniden 50 adet sarnıçlı vagon mubayaaası cihetine gittiği anlaşılmıştır.

c) Deniz nakil vasıtaları :

Petrol Ofisinin iştigal konusunu teşkil eden akar yakıt ile madenî yağ ticaretinin sevk ve tevzi işlerini kolaylaştırmak maksadiyle deniz nakil vasıtaları mubayaaasında bulunulduğu, bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda, belirtilmiş bulunmakta idi.

Ofisin, 1950 yılı bilânçosundaki sabit kıymetler hesabında müesseseye ait deniz nakil vasıtaları kıymetleri yekûnunun 566 459,22 liradan ibaret bulunduğu görülmektedir.

1. Ofis 1950 yılı zarfında İstanbul'daki Fransız Başkonsolosluğundan takriben 350 küsür bin lira kıymetinde 6 adet duba satın almıştır.

2. Ofis, 1950 yılı bidayetinde Norveç'ten 340 bin liraya mal olan, bâzi tadiller görmüş, bir adet malzeme harb çıkarma gemisi de mubayaa etmiş bulunmaktadır. Satın alınan bu dubalarla gemiye ait demirbaşların her ne kadar demirbaşlar hesabına intikal ettirildiği görülmüş ise de gemi ve dubalar bedellerinin deniz nakil vasıtaları hesaplarına geçirilmiyerek muvakkat hesaplarda bekletildiği görülmüştür.

Bu durum, mezkûr gemi ve dubalar üzerinden yıl sonunda amortisman tefrikına imkân verme-

miş ve dolayısıyla de amortismanlar netice hesaplarına intikal ettirilememiş olduğundan müessesenin gelir gider hesaplarına sahih nazariyle bakılması mümkün değildir.

1950 yılı sonunda yekûnu bir milyon liraya ulaşmış olan ve iki üç yıl evvel hitam bulmuş olduğu halde henüz sitüasyonları çıkarılmamış bulunmaları dolayısıyla halen muvakkat hesaplarda beklenen inşaat hesapları için de aynı mütalâa vârittir.

Müessesenin 1947 ve 1948 yılları zarfında birçok tadillerle 360 bin liraya mal ettiği Petrol I ve Petrol II isimli iki aded harb malzeme çıkarma gemisi aşağıda yer alan tablodan da anlaşılacağı üzere faaliyetlerini, geçen sene olduğu gibi, bu sene de 150 bin liralık bir zararla kapatmış bulunmaktadır.

Bu gemilerin 1950 yılında 208 700,57 liralık çeşitli giderleri olmuş, aynı müddet zarfında görülen işlerden 74 277,51 liralık navlun hesap ve tahakkuk ettirilmiş ve bu faaliyetin 144 423,06 liralık bir zararla kapandığı görülmüştür.

Izmit şubesine bağlı Petrol I ve II gemilerinin 1950 yılı hesap durumu

Gemi ismi	Personel	İhrakiye	Sigorta	Amortisman	Demirbaş	Yekûn	Gelirler	Fonlara	Yekûn
	masrafları		masrafları		v. s. Mas.			Mah. edilen	
	T. L.	T. L.	T. L.	T. L.	T. L.	T. L.	T. L.	T. L.	T. L.
Petrol I	46.123,22	6.118,82	20.530,97	25.400,—	17.654,21	115.827,22	25.883,78	89.943,44	115.827,22
Petrol II	41.813,76	11.346,64	14.552,93	17.401,69	17.758,33	102.873,35	48.393,73	54.479,62	102.873,35
Yekûn	87.936,98	17.465,46	35.089,90	42.801,69	35.412,54	218.700,57	74.277,51	144.423,06	218.700,57

Bu zararın başlıca, sözü geçen gemilerin Karadeniz ve Akdeniz gibi açık denizlerde sefer yapmaya elverişli olmayıp Marmara bölgesi dâhilinde nakliyat yapabilecek gemiler tipinde bulunmaları dolayısıyla müessesece kendilerine yeter derecede iş sağlanamamış olmasından ileri gelmektedir.

Ofis idarecilerinin bu zararı önleme bakımından gemiler hakkında âcil tedbirlere tevessül etmeleri icabettiğini bu raporumuzda da tekrarlamakta fayda görmekteyiz.

Hal bu iken, ofisçe yukarıda da açıklanmış olduğu veçhile zararlı çalışan bu gemilerin tip ve evsafında 1950 yılı bidayetinde, 340 bin lira gibi oldukça yüksek bir kıymetle üçüncü eski bir gemi mübayaası cihetine gidilmiş olması keyfiyeti de kabili izah görülememiştir.

d) Muhasebe :

Ofisin 1950 yılı sonu hesaplarının durumu hakkında bir fikir vermek üzere, mezkûr yıl bilânçosunun kısaltılmış bir şeklini aşağıya dercetmekteyiz.

Petrol Ofisinin 1950 yılı Bilançosu

<i>Aktif</i>	Lira	K.	<i>Pasif</i>	Lira	K.
Muhassas sermaye	2 500 000	00	Sermaye	2 500 000	00
Kasa ve bankalar	1 916 901	76	Dahili sigorta karşılıkları	418 087	22
Tahvilât cüzdanı	44 641	85	Alacaklılar	21 697 367	80
Borçlular	17 257 426	27	Emanet paralar	2 029 124	41
Petrol müstakları	15 945 631	76	Sair pasifler	10 287 569	98
Levha teneke	276 687	93	Kârlar	22 899 897	01
Malzeme, demirbaş ve kab	3 109 281	54			
Sabit kıymetler	12 643 030	63			
Sair aktifler	6 138 444	66			
	Yekûn	59 832 046 42		Yekûn	59 832 046 42
Nâzım hesaplar	3 055 643	66	Nâzım hesaplar	3 055 643	66
	Umumi yekûn	62 887 690 08		Umumi yekûn	62 887 690 08

Bu bilançonun tetkikinde :

e) Aktifin belligi postlarından; 1 916 901,76 lira olarak yer alan kasa ve bankalar cari hesaplarının 194 057,10 lirası Ofis teşkilâtının yıl sonu kasa mevcutlarını 1 584 748,44 lirası muhtelif bankalardaki mevduatını 138 096,22 lirası da yoldaki paralarını göstermektedir.

17 257 426,27 lira olarak görünen borçlular hesaplarının 1 455 055,22 lirası muhtelif borçlu acenteler hesaplarının yıl sonu bakıyelerini, 7 887 590 lirası resmî daire, müessese ve şirketler gibi müşterilerin akar yakıt ve madenî yağdan mütevellit borçlarını, 1 726 312,10 lirası Petrol şirketlerinin borçlu hesaplarını, 2 625 848,63 lirası açılan çeşitli akreditiflerin ödenen kısımlarını 2 810 716,52 lirası yatırılan muhtelif gümrük depozitoları ve 751 908,80 lirası da sair muhtelif borçlu hesapları teşkil etmektedir.

Ofis Muhasebesince, 1950 yılında, acenteler için biri akar yakıt teslimatından diğeri de nakit muamelelerinden mütevellit cari hesap olmak üzere iki hesap tutulmuş bulunmakta ve yıl sonunda bu her iki hesap tevhit edilerek hâsıl olan bakıyelere bilançoda borçlu ve alacaklı acenteler namı altında yer verildiği görülmektedir.

Acentelerin emtia hesabında, yıl sonunda Ofisteki kayıtlara nazaran yapılan mutabakat neticesinde; gümrüklü mallardan ciheti askeriyeye yapılan teslimatın gümrük muafiyet tutarları gibi paraların vaktinde hesaplara intikal ettirilmemiş bulunmasından dolayı bir küsur milyon liralık bir farkın mütaakıp yılda, tasfiye edilmek üzere, muvakkat hesaplarda yer aldığı görülmüştür.

Bir kısım fire farkları, fiyat değişiklikleri ve ayniyat hesaplarına taallük eden paralar ile tahihleri ihtiva eden bu hesabın tetkikatımızın yapıldığı tarihe kadar (Aralık 1951) neticelendirilmemiş olması keyfiyeti bu farkların mebdede taallük ettiği acenteler hesaplarına da sahih nazariyle bakılmasına imkân vermemektedir.

Bu münasebetle, Ofis faaliyetine muvazi olarak son zamanlarda ittihaz olunan kredili satış şekli dolayısıyla önemli bir artış kaydettiği görülen acentelerin ve müşterilerin kredi mevzularının da emin ve sistemli esaslara bağlanması icabettiğini belirtmek isteriz.

15 945 631,76 liradan ibaret bulunan petrol müstakları sene sonu stoku hakkında raporumuzun ilgili bahsinde gereken izahat verilmiş bulunmaktadır.

276 687,93 lira levha teneke 3 109 281,54 lira malzeme, demirbaş ve kablalar da Ofisin işgal mevzuu ile ilgili emtianın yıl sonu stokunu teşkil etmektedir.

Sabit kıymetler namı altında görülen, amortisman hariç, 12 643 030,63 lira değerindeki sabit kıymetlerin neveleri itibariyle iktisap bedeli üzerinden kıymetleri şöyledir :

	Lira	K.
İntifa hakkı Ofise ait sabit kıymetler :	474	323 84
Tasarruf hakkı Ofise ait sabit kıymetler :		
Arsalar	301 166	67
Binalar	2 155 609	79
Tanklar	4 225 585	70
Tesisat	2 743 220	01
Makinalar	666 288	55
Kara nakil vasıtaları	3 661 843	70
Deniz » »	566 459	22
Kablar	729 687	96
Demirbaşlar	2 191 140	35
Acenteler nezdindeki demirbaşlar	517 145	19
	17 758 147	14
Yekûn	18 232 470	98
1950 yılı sonuna kadar birikmiş amortismanlar ve intifa hakkı imha payları	5 589 440	35
	12 643 030	63

Tetkikatımız sırasında, Ofis hesaplarında yer almakta olan stok, malzeme ve demirbaşlardan bir kısmının yıl sonu fiilî sayımlarının yapılmamakta ve envanterlerinin defter kayıt kıymetlerine göre tanzim ve tasdik edilmekte olduğu anlaşılmıştır. Ayniyat kayıtlarının her zaman kontrolü mümkün kılacak şekilde tanzim ve takibi ile yıl sonu fiilî sayımlarının behemehal yapılmasına itina edilmesi zaruretine işaret etmek isteriz.

Ofisin yaptırmakta olduğu inşaata mütâallik hesaplar, müessesede muhasebe teşkilâtındaki organizasyon noksanlığı dolayısıyla bir kısmı borçlu ve bir kısmı da muvakkat hesaplarda yer almış bulunmaktadır.

Yekûnu bir milyon liraya ulaşan bu hesaplara taallük eden çeşitli inşaat ve tesisler iki üç sene beri işletmeye açılmış olmalarına rağmen zamanında gereken tedbirlerin alınmamış ve kuyudatın da tesis edilmemiş olmasından sevkedilen birçok malzemenin tesellümü ile ilgili vesaikin bulunmaması gibi hususlar sınıvasyonların çıkarılmasına imkân vermemiştir.

Mahiyetleri hakkında bilgi edinilmek üzere muvakkat borçlu hesaplarda yer alan bellibaşlı erkânın müfredatı aşağıda gösterilmiştir :

Umum Müdürlük :

Lira

1 668 000	İskenderun, İstanbul, İzmit ve İzmir şubelerine devredilecek muafiyet farkı (bu paralar mütâakıp yılda tasfiye edilmiştir.)
1 074 000	Gazhaanelerde bulunan akar yakıt stoklarının sene sonu farkları (bu meblâğ hakkında gereken izahat acentalar hesabı vesilesiyle verilmiştir.)
423 000	Anglo - İraniyen Şirketine verilen ödünç akar yakıt
458 000	Muhtelif
	İstanbul Şubesi :
354 000	Fransız Başkonsolosluğundan satın alınan altı aded duba bedeli.
105 000	Yeşilköy deposu inşaat masrafları.

Lira

43 000	İstanbul Belediyesinden vürut vesikası mukabili tahsil olunacak İstihlâk Vergisi
103 000	Muhtelif.
	İskenderun Şubesi :
128 000	Muafiyetlenecek oktanlı benzin ve saire gibi muhtelif.
	İzmir Şubesi :
105 000	1951 yılında tasfiyesi yapılacak Gaziemir deposuna verilen oktanlı benzin.
69 000	1951 senesinde tasfiyesi yapılacak askeriyeeye ait oktanlı benzinin gümrük resmi.
21 000	Muhtelif
	İzmit Şubesi :
581 000	İthal olunan mazotların fiyat farkı karşılıkları.
128 000	1951 de İskenderun'a devredilecek tank malzemelerinin gümrük resimleri.
6 000	Muhtelif.

Hiçbir tasnife tâbi tutulmaksızın muvakkat hesaplarda gelişi güzel yer almış bulunan bu hesapların bir an evvel tasfiyeleri lüzumuna ehemmiyetle işaret etmek isteriz.

b) Pasifte dahilî sigorta karşılığı namı altında görülen 418 087,22 liranın sureti terkibi hakkında gereken malûmat hulâsaten aşağıda arz edilmiş bulunmaktadır.

Petrol Ofisinin iştigal sahasiyle ilgili işler için sigorta şirketlerine ödenmekte olan sigorta primlerinden tasarruf etmek ve yapılacak tasarruflarla bir sigorta fonu tesis etmek ve risklerin Ofis tarafından bu fondan karşılanmasını sağlamak maksadiyle Ofisin merkez teşkilâtına dair müdürler, Ofis Umum Müdürünün başkanlığında toplanarak mevzuu incelemiş ve bu hususta göz önünde bulundurulacak esasları 24 . III . 1949 tarihve 1 numaralı sigorta kararına bağlamış bulunmaktadır.

Bu karar gereğince; aşağıda yer alan hususatin % 1,5 prim mukabili dahilî sigorta marifetiy- le sigorta ettirilmesi tesbit edilmiştir.

- Dubalarda bekletilen akar yakıtlar,
- Bir depodan diğer depoya trenle sevkedilecek bilûmum akar yakıt ve madenî yağlar,
- Acentelere ve askerî birliklere gönderilecek madenî yağlar,
- Acentelerden şubelere gönderilecek kablur,
- Liman dahilî akar yakıt sevkiyatı.

Tesis olunan dahilî sigorta fonu hesabının 1949 yılı sonu bakiyesi 90 225,08 lira idi.

1950 yılında 331 369,28 lira sigorta primi tahakkuk ettirilmiş ve aynı yıl zarfında bu fondan 3 507,14 liralık muhtelif hasarlar karşılanmış ve 1951 yılına da 418 087,22 liralık bir fon bakiye sinin devredildiği görülmüştür.

Pasifin bellibaşlı postlarından, 21 597 367,80 lira olarak yer alan alacaklılar hesabının 6 574 121,31 lirası ofisin Ziraat Bankası nezdindeki millî korunma kredilerinin yıl sonu bakiye- sini göstermektedir.

469 705,40 lirası acenteler cari hesaplarının yıl sonu alacak bakiyelerini teşkil etmekte olup bu hesap hakkında acentelerin borçlu hesapları vesilesiyle gereken temennilerimiz arz edilmiş bu- lunmaktadır.

1 300 345,68 lira müşteriler hesabının yıl sonu bakiyesi, kara ve hava kuvvetleri ile Amerikan yardım heyeti gibi müşterilerin akar yakıt avanslarından mütevellit alacaklarını teşkil etmektedir.

989 553,68 lirası Petrol şirketlerinin alacaklarını, 3 385 383,88 lirası hariçten ithal olunacak akar yakıt ve madenî yağlar ile çeşitli kab ve işletme malzemesi için açılan akreditiflerden müte- vellit Ziraat Bankasıyle İş Bankasının alacaklarını göstermektedir.

Muhtelif alacaklılar namı altında görülen 8 091 499,89 liranın müfredatı aşağıda gösterilmiştir :

Lira

3 135 000	Caltex Limitet Şirketine akar yakıt ve madeni yağdan
1 865 000	M. S. B. na açılan E. C. A. tahsisinden
568 000	Enebi şirketler alacağı
227 000	Maliye Bakanlığına (teneke fabrikalarından)
1 500 000	Muhtelif şirketler ve eşhas
800 000	1950 yılı sonunda Millî Savunma Bakanlığının Ofis nezdinde bulunan emanet emtiadan mütevellit alacakları.

Fiyat istikrar hesabı adı altında yer alan 886 758,56 lira 19 . VI . 1948 tarih ve K/744 sayılı Koordinasyon kararıyla akar yakıt satış fiyatlarını mümkün olduğu kadar aynı seviyede tutmak gayesiyle ihdas olunan «akar yakıt istikrar hesabı»nın ofis nezdindeki 1950 yılı sonu bakiyesini teşkil etmektedir.

Bu hesabın 1949 yılı sonu bakiyesi 1 967 983,88 liradan ibaret bulunmakta idi.

1950 yılında bu hesap 1 319 949,14 liralık bir giriş ve 2 401 204,46 liralık bir çıkış kaydetmiş ve harekâtın muhassalasından 1 081 225,32 liralık menfi bir fark tahassul etmiş ve bu farkın geçen seneden müdevver müspet farktan tenzili neticesinde 1950 yılı sonunda görülen 886 758,56 liranın meydana geldiği anlaşılmıştır.

1949 yılında olduğu gibi 1950 yılında da Ofis Umum Müdürlük Kurulunun kararına binaen Millî Savunma stoklarını temin gayesiyle kullanılan kredilerin 543 147,26 lira faizleri ile aynı stokların bakım ve muhafazasına hasrolunan tank, kab, kara nakil vasıtaları ve sarıncılı vagonların 457 631,96 liralık 1950 yılı amortismanlarının, yukarıda bahis konusu fiyat istikrar hesabından mahsup edildiği yani yukarıda görülen çıkışlar meyanında yer aldığı müşahede edilmiştir.

Emanet paralar namı altında görülen 2 029 124,41 liranın müfredatı şöyledir :

	Lira	K.
Ödenecek vergiler	95 371	44
Ödenecek icra tevkifatları	523	73
Ödenecek istihkaklar	42 127	84
Ödenecek depozito ve teminatlar	110 168	09
Ödenecek tekaüdiye aidatları ve İşçi Sigortaları primleri	15 960	26
Ödenecek 1950 yılı Gelir Vergisi	1 671 040	63
Ödenecek 1950 yılı temettü ikramiyeleri	93 932	42
Yekûn	2 029 124	41

10 287 569,98 liradan ibaret bulunan muvakkat hesapların müfredatı aşağıdaki gibidir :

Umum Müdürlük :

Lira

3 984 000	1951 yılında tasfiye edilecek gümrük muafiyetleri ve saire (tetkikatımız tarihinde bu hesap tasfiye edilmiş olup 50 bin liralık bir bakiye arzettiği görülmüştür.)
1 599 000	1950 sonunda Millî Savunma Bakanlığının Ofis nezdinde bulunan emanet emtiadan mütevellit alacakları.

Lira

1 251 000	Kapanacak Gümrük resimleri karşılıkları.
399 000	Sokoniye alınan ödünç akar yakıt.
300 000	Muhtelif. İstanbul Şubesi :
457 000	1949 yılında muafiyeti alınıp henüz teslim edilmeyen mazot muafiyetinde Gümrük Resmi borcu.
458 000	Gümrük Resmi karşılıkları.
301 000	1950 sonunda Millî Savunma Bakanlığının Ofis nezdinde bulunan emanet emtiadan mütevallit alacakları.
223 000	Teneke levha maliyet karşılık hesabı.
35 000	Muhtelif. İskenderun Şubesi :
707 000	Kapanacak Gümrük resimleri karşılığı.
250 000	Muhtelif. İzmir Şubesi :
186 000	Kapanacak Gümrük resimleri karşılığı.
35 000	Muhtelif. İzmit Şubesi :
12 000	Muhtelif.

Raporumuzun stoklar bahsinde 1950 yılı sonunda Millî Savunma Bakanlığına ait 2 700 lira civarında akar yakıt ve madenî yağ stokunun Ofis nezdinde emaneten bulunmakta olduğu belirtilmiş idi.

Bu stokun pasifte 1 900 000 liraya yakın kısmının muvakkat hesaplarda ve 800 000 liraya yakın kısmının da muhtelif alacaklarda bulunduğu görülmüştür.

Yukarıda tesbit olunan müfredatta muhtelif alacaklı ve sair pasifler meyanında yer alan milyonlarca liralık erkamın mahiyet itibarıyla hiçbir tasnife tâbi tutulmamış olduğunu ve mühim bir kısmının da tasfiyeye muhtaç bulunduğunu göstermektedir.

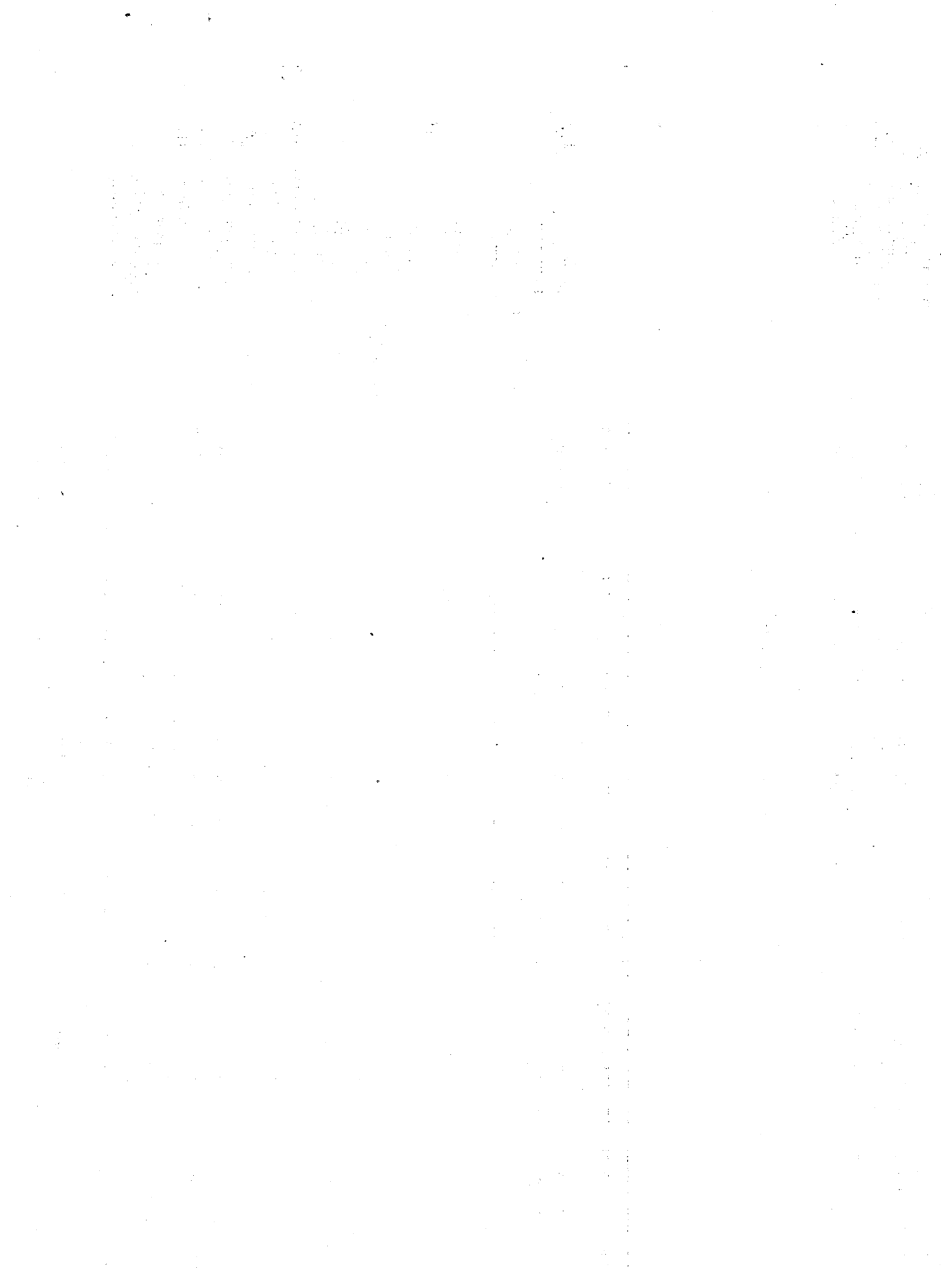
Petrol Ofisinin kuruluşundan yani 1941 yılından 1950 yılı sonuna kadar on yıllık bir faaliyeti neticesinde elde ettiği görülen 22 999 897,01 liralık kârların 19 795 267,73 lirası geçen sene nihayetinde kadar elde edilen kârları ve 3 104 629,28 lirası da 1950 yılı faaliyetinden realize edilenleri teşkil etmektedir.

Müessesenin 1950 yılı kâr ve zarar hesabının vaziyeti de şöyledir :

ZİMMET	Lira	K.	MATLUP	Lira	K.
Personel masrafları	1 896 762	50	Alınan faiz ve komisyonlar	62 330	56
Vergi ve resimler	109 744	37	Sarıncı vagon risturnları	353 584	72
Sair masraflar	1 410 589	38	Alınan servis ücretleri	335 726	70
Verilen faizler	147 785	30	Umumi masraf karşılıkları	6 386 675	63
Amortismanlar ve intifa hak. imha payları	1 192 134	15	Satış kârları	2 508 522	72
1950 yılı temettü ikramiyesi karşılığı	93 932	42			
Muhtelif zararlar	19 539	47			
Gelir Vergisi karşılığı	1 671 723	46			
Kâr	3 104 629	28			
Yekûn	9 646 840	33	Yekûn	9 646 840	33

	1 9 4 1	1 9 4 2	1 9 4 3	1 9 4 4	1 9 4 5	1 9 4 6
	Lira	Lira	Lira	Lira	Lira	Lira
I - Mühürleşmiş sermaye	5 000 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00
II - Kasa, bankalar ve seneler	20 595 48	734 553 95	75 721 16	3 181 011 63	3 724 982 81	1 575 760 54
III - Borçlular	1 315 897 79	3 694 510 69	2 469 934 35	1 887 353 15	3 507 249 74	7 746 986 88
IV - Petrol müstakları	2 894 604 95	314 806 93	3 230 810 05	753 502 48	1 200 547 87	2 620 161 20
V - Malzeme ambarı	229 317 54	780 503 80	176 076 14	211 715 24	93 736 37	771 080 59
VI - Sabit kıymetler - İntifa hak. Ofise	—	237 474 77	237 474 77	264 186 82	266 995 16	427 006 58
VII - Sabit kıymetler - Tasarruflar hak. Of. ait :	—	—	—	—	—	—
a) Binalar ve arsalar	—	114 660 70	151 280 70	181 155 19	299 054 60	598 810 18
Tanklar	—	—	—	—	—	—
b) Tanklar, tesisat ve makineler	—	16 029 95	16 029 95	25 250 01	131 401 20	470 699 48
c) Demirbaşlar	11 112 15	76 897 34	77 944 63	75 887 43	118 674 03	239 393 76
d) Kara ve deniz nakil vasıtaları	—	42 393 80	1 005 427 28	966 441 80	1 017 050 97	1 824 244 86
e) Kablar ve acenteler nezdinde	—	13 591 58	171 035 24	233 104 48	237 831 64	254 769 14
VIII - Sair aktifler	253 665 08	575 755 39	603 935 59	821 927 38	2 322 208 81	462 483 33
Yakın	9 725 192 99	9 101 178 90	10 715 669 86	11 101 535 61	15 419 727 20	19 491 396 54
	1 9 4 1	1 9 4 2	1 9 4 3	1 9 4 4	1 9-4 5	1 9 4 6
	Lira	Lira	Lira	Lira	Lira	Lira
I - Sermaye	5 000 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00	2 500 000 00
II - Karşılıklar	198 439 34	499 752 87	317 620 30	1 525 672 85	2 225 672 85	2 662 681 48
III - Amortismanlar	1 111 21	64 537 39	186 642 81	306 633 43	473 256 00	659 687 04
IV - Alacaklar	4 229 972 99	3 098 707 89	3 653 920 39	961 605 69	1 078 870 45	1 470 820 76
V - Emanet paralar	27 704 50	43 804 57	60 649 30	51 164 46	77 324 71	119 053 68
VI - Sair pasifler	7 197 40	1 589 623 48	690 461 30	381 807 86	1 543 579 59	2 348 218 47

P A S I F

Bu tabloya nazaran; Ofisin 1950 yılı zarfında 1 896 762,50 lira personel masrafları 109 744,37 lira vergi ve resimleri 1 410 589,38 lira sabit kıymetlerin sigortaları, bakım masrafları gibi çeşitli masrafları ile ısıtma, aydınlatma, P. T. T. havale, nakil vasıtaları, bakım ve sigorta gibi muhtelif masrafları olduğu, 147 785,30 lira faiz ödendiği ve tasarruf hakkı Ofise ait sabit kıymetler üzerinden 1 161 223,35 lira intifa hakkı Ofise ait sabit kıymetler üzerinden de 30 910,80 lira imha payları ayrıldığı, 1950 yılına ait memurun temettü ikramiyesi karşılığı olarak 93 932,42 lira ayrıldığı ve muhtelif zararlar karşılığı olarak da 19 539,47 lira tefrik edildiği ve bu suretle umumi giderler yekûnunun ceman 4 870 487,59 liraya yükseldiği görülmüştür.

1950 yılına kadar ofisin Kazanç Vergisi mevzuuna dâhil bulunmaması dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisince tasdik edilen bilânçoları üzerinden verilen temettü ikramiyeleri, tediye edildikleri yıllar masraflarına intikal ettirilmekte idi.

1950 yılından itibaren müessesenin Gelir Vergisi mevzuuna tâbi tutulması münasebetiyle cari yıl kârlarından temettü ikramiyeleri karşılığı tefrikına lüzum görüldüğü anlaşılmıştır.

Buna mukabil aynı müddet zarfında müessesenin aldığı faizler, kiralar ve elde ettiği çeşitli gelirlerden 62 330,56 lira temin ettiği yine bu müddet zarfında sarnıçlı vagonlardan 353 584,72 lira risturn ve petrol şirketlerine transfer suretiyle verilen akar yakıttan da 335 726,70 lira servis ücreti alındığı, satılan akar yakıt ile madeni yağlar maliyetlerine 6 386 675,63 lira umumi masraf karşılığı konduğu ve bu satışlardan 2 508 522,72 lira gayrisâfi satış kârı elde edildiği ve umumi gelirler yekûnunun 9 646 480,33 liraya yükseldiği görülmüş ve binnetice bu yıl faaliyetinin 4 776 352,74 lira sâfi bir kârla kapandığı anlaşılmıştır.

Müessese bu yıl Gelir Vergisine tâbi tutulduğu cihetle yukarda bahsi geçen kârın 1 671 723,46 lirası vergi olarak ödeneceğinden bu yıl faaliyetinin 3 104 629,28 liralık sâfi bir kârla kapandığı anlaşılmıştır.

Ofisin kuruluş tarihi olan 1941 den 1950 yılına kadar 10 senelik bir devre zarfındaki inkişaf seyri hakkında bir fikir vermek üzere bilânço yılı sonu itibariyle aktif ve pasiflerinin kaydetmiş oldukları safahatı toplu olarak gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiştir :

[ÖZETVEL 2]

Netice :

Raporumuzun teşkilât ve idare bahsinde de mufassalan açıklanmış olduğu veçhile, ofis işlerinin kaydetmiş olduğu âni inkişafa muvazi olarak ofis muhasebesinde gereken tedbirlerin vaktinde alınmamış olmasından muhasebe, ofisin hakiki vaziyetini sarahatle ifade edememektedir.

Mütaaddit izahlarımızın neticesi olarak her ne kadar ofisin muhasebe teşkilâtı 1951 yılı zarfında bir uzmana tetkik ettirilmiş ve tetkikatımızın yapıldığı sıralarda da muhasebe sisteminin ıslahı hususunda bâzı çarelere tevessül edildiği görülmüş ise de; mütehasıs raporunda da belirtilmiş olduğu veçhile bu ıslahatın yalnız muhasebeye teşmil ettirilmeyip bunun irtibatsız bir şekilde çalışmakta olan Umum Müdürlüğün diğer servisleriyle birlikte umumi olarak ele alınmasının yerinde olacağı kanaatinde bulunduğumuzu belirtmek isteriz.

Ofise verilecek hüviyet ne olursa olsun, yıllık faaliyet hacmi yüz milyon lirayı aşan, yurdun muhtelif bölgelerinde şube, depo, acenta ve bâyilikleri bulunan ve memleketin akar yakıt ihtiyacının karşılanması mevzuunda ehemmiyetli ve müspet bir mevki işgal eden Petrol Ofisinde yapılacak organizasyonla muhasebe teşkilâtının, günlük çeşitli hesap işlerinin basit ve pratik esaslara bağlanması, hesapların ofisin durumunu vuzuhla belirtecek bir şekle ifrağı muhasebenin Umum Müdürlük servisleri ve taşra teşkilâtıyla olan münasebetlerini tanzim edecek esasların tesbiti cihetine gidilmesi zaruretine ehemmiyetle işaret etmek isteriz.

Yukarda bilânçosunun tahlili vesilesiyle de tebarüz ettirilmiş olduğu üzere Ofis muhasebesi esas ve muavin kayıtlar bakımından tatminkâr bulunmamaktadır.

Ofiste tutulmakta olan hesaplarda malzeme ve akar yakıt mubayaaları hakkında katî ve sahih bir rakam görülememektedir. Ayrıca senelerden beri kullanılmakta olan ve yekûnu bir buçuk milyon liraya ulaşan birçok tesisler, nakil vasıtaları ve inşaat gibi sabit kıymetlerin sitüasyon ve maliyetleri henüz çıkarılmamış olduğundan bugüne kadar ait buldukları hesaplara intikal ettirilememiş ve dolayısıyla bunlardan netice hesaplarıyla ilgili bulunan amortismanların da tefrik edilememiş olduğu anlaşılmıştır.

Diğer taraftan muvakkat hesaplar vesilesiyle de açıklanmış olduğu gibi acenteler hesaplarında da vaktinde mutabakat tesis edilememekte olduğu anlaşılmıştır.

Bundan başka, bilânçonun aktif ve pasifinde yer almakta olan muvakkat hesaplarda tasfiyesi lâzımgelen ve yekûnu milyonlara balığ olan birçok paralar görülmektedir.

Yukarda da hulâsaten arzedilmiş bulunan hususat bilânço ve netice hesaplarının sıhhati hakkında katî bir neticeye varılmasına imkân vermemektedir.

Bu itibarla muvakkat hesaplardaki erkamın tasfiyesine ve bu hesaplarda duran inşaat, deniz nakil vasıtaları ve demirbaş mütaallik paraların ait oldukları hesaplara intikaline, çeşitli malzeme, akar yakıt ve madenî yağ stoklarıyla ilgili gümrük muafiyetleri hesaplarının tasfiyelerine kadar 1950 yılı bilânçosu ile netice hesaplarının kabulü cihetine gidilememekte ve reddedilmesi zaruri görülmektedir.

Ofis hesap ve muamelelerinin tetkiki vesilesiyle müşahede edilen ve üzerinde ehemmiyetle durulması icabettiği mütalâa olunan hususlar aşağıda açıklanmış bulunmaktadır :

I - Raporumuzun işletme faaliyetleri bahsinde de açıklanmış olduğu veçhile Ofisin, 1950 yılında, Norveç'ten satınalmış olduğu bâzi tadiller görmüş bir aded harb malzemesi çıkarma gemisinin mubayaa şartlarına göre sevkindan önce, «Loyd» tarafından muayenesi gerekirken bu teşkilâtın muayeneden istinkâfî üzerine hususi bir teşekküle muayene ettirildiği ve Ofisin İngiltere'deki mümessilinin geminin sağlamlığı hakkındaki menfi mütalâasına rağmen satıcıya karşı hiçbir kanuni teşebbüse geçilmediği, geminin sevk limanından hareketini mütaakıp makinelerindeki ârıza dolayısıyla Londra'da tamirine zaruret hâsıl olduğu yapılan muayenede evsaf bakımından matluba muvafık olmadığı görüldüğünden bu geminin Ofise satılmasına dahi tevessül edildiği ve tamir masraflarının mubayaa bedeline eklendiği İstanbul'a vüruduna kadar birçok ârizalar gösterdiği, İstanbul'da yapılan muayenenin de katî ve müspet bir netice vermediği ve Münakalât Bakanlığınca geminin yalnız Boğaz ve Marmara gibi kapalı denizlerde seyrine müsaade edildiği gibi gemi İstanbul'a muvasalatında aylarca kızakta kaldığı ve tamir gördüğü anlaşılmıştır.

Ofisin, elinde mevcut bu tip iki aded gemisi zararlı çalışmakta olduğu halde mubayaa safhaları yukarda açıklanan bu geminin hangi sebep ve mülâhazaya müsteniden satın alınması cihetine gidildiği anlaşılamamıştır.

II - İkinci Cihan Harbi bidayetinden beri İstanbul'da enterne edilmiş bulunan ve nehir nakliyatına mahsus dubalardan raporumuzun deniz nakil vasıtaları işletmeleri bahsinde satın alınmış olduğu bildirilen 6 dubadan, bir adedinin, tetkikatımızın yapıldığı 1951 yılı nihayetine doğru, bir buçuk sene gibi kısa bir zaman zarfında alt kısmının tamamen çürüyüp kullanılmıyacak bir hale gelmesinden dolayı hurdaya çıkarılması cihetine tevessül edildiği anlaşılmıştır.

Dubaların muayeneleri sırasında bunlardan bir adedinin istimale salih olmadığı hakkında İstinye dokları idaresinin fennî raporu bulunmasına rağmen bu dubaların 350 bin lira gibi yüksek bir bedelle satın alınmasına tevessül edilmiş olmasındaki sebep anlaşılamamıştır.

Mubayaada Gümrük Resminin taraflarca nazarı itibara alınmamış olması dolayısıyla bilâhara bu külfetin de Ofise terettüp ettiği görülmüştür.

Ofis Fransız Başkonsolosluğundan satınaldığı bu dubalar bedellerini, Türk Parasını Koruma Kanunu gereğince, Merkez Bankasına yatırması icabederken zühulen bu paraların mezkûr konsolosluğa ödendiği görülmüştür.

Dubaların gümrüklenmesinde, bedellerinin Merkez Bankasına yatırılmamış olmaları dolayısıyla

le gümrük idaresince muamele durdurulmuş ve aynı zamanda Maliye Bakanlığınca duba bedellerinin Merkez Bankasına yatırılması hususu da Ofise tebliğ edilmiştir.

Dubaların iki yıldan beri çalışmakta olmalarına ve hattâ bir adedinin hurdaya da çıkarılmış bulunmasına rağmen gümrükleme muamelesinin halen tekemmül etmemiş olması keyfiyeti anormal bir durum yaratmaktadır. Bu itibarla Ofisin Fransız Başkonsolosluğu ile temasa geçerek, kanuni formalitenin yerine getirilmesi bakımından mezkûr ihtilâfı bir an evvel halletmesi zaruretine işaret etmek isteriz.

Yukarda bahis konusu edilen gemi ve duba mubayaaları mevzuu zamanında heyetimizce Ofisin bağlı bulunduğu, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının ittilâna arz edilmiş bulunmaktadır.

III - 1951 yılı bidayetinde İstanbul'da Dunoriant Firması delâletiyle İtalya'dan 3 bin galvanizli varil teklifi yapılmıştır. Teklifte bu varillerin bir defa doldurulup boşaltılmış intacte olacakları tasrih edilmiş ve akreditif de bu şartlarla açılmış bulunduğu halde kısa bir zaman sonra varillerin yalnız bir defa kullanılmış olup olmadıkları keyfiyetinin tesbitinde güçlükle karşılaşıldığı bildirilerek İtalya'daki firmanın talebi üzerine akreditif şartları (kullanılmış ve kullanılabilir) şeklinde Ofişçe tadil edilmiştir.

Bu açık tadil yapılırken (sağlam, yamasız, yeni durumda) olmaları gibi vasıflar sarahaten belirtilmemiş olduğu cihetle, ilk tekliftteki vasıflara hiç uygun olmıyan mütaaddit defa kullanılmış, tamir görmüş, yamalı, ezik, kapaksız, hurda variller gönderilmiştir.

Ofis satıcı firma aleyhine mahkemeye müracaat etmiş olup halen de mahkeme safahatının devam etmekte olduğu öğrenilmekle beraber akreditif şartlarından en ehemmiyetlisinin, kâfi tedbir alınmadan değiştirilmiş olması sebebi anlaşılammaktadır.

Nisan 1951 de yapılan Anlaşma gereğince bu variller İtalya'dan beheri cif 12,50 dolârdan ve Anlaşma tarihinden itibaren üç ay zarfında teslim edilmek kaydıyla satın alınmıştır. Bu mubayaadan maada Almanya'dan aynı evsafıta hiç kullanılmamış ve ilk partisi Kasım 1951 bidayetinde tesellüm edilen diğer bir parti varillerin de beheri cif 13,75 dolârdan sipariş edilmiş olduklarını burada kaydetmek yerinde olur.

IV - Tetkikatımızın yapıldığı tarihlerde (1951 sonları), Ofisin 60 bin lira tutarında 288 aded akümülatörlü el fenerleri satın aldığı görülmüştür.

Ofisin, 1951 yılı zarfında, göreceği bilûmum işlere dair tanzim olunan ve Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının tasdikına sunulmuş bulunan iş programında yer almıyan ve Ofis teşkilâtında bu tipde fenerlere, bu miktar ihtiyaç hâsıl olup olmadığı tetkik ettirilmeden ve teşkilâtın bu işler ile ilgili teknik elemanlarından fenerlerin vasıfları hakkında her hangi bir mütalâa alınmadan ve mubayaaları hususunda da ilân, teklif, isteme ve saire gibi hiçbir formaliteye riayet edilmeden, daha ziyade şahsi görüş ve mülâhazalara müsteniden bu fenerlerin satın alınmaları cihetine gidildiği anlaşılmıştır.

Mezkûr fener mubayaaları kararına, Ofisin alım ve tesisler servislerinin bağlı bulunduğu salâhiyetli Umum Müdür Muavininin bizzat iştiraktan imtina etmiş olduğu da görülmüştür.

Ofisin tâbi bulunduğu Millî Korunma mevzuatı gereğince malzeme alımlarında, müessese her ne kadar Artırma, Eksiltme Kanununa tâbi değil ise de Ofisin teklif alma, pazarlık, açık veya kapalı zarf usulü ile yapacağı mubayaalara, kuracağı tesislere ait muamelelerin hüsnüsuretle ifasını ve ihtilâf ve itirazlara mahal vermiyecek şekilde tedvirlerini sağlamak maksadiyle bu işler için ittihaz edeceği usul ve tedbirleri bir nizam ve talimata bağlanması ve gelişigüzel mubayaalardan tevakki etmesi lüzumunu tekrar belirtmekte fayda görmekteyiz.

V - 10 . VIII . 1950 tarih ve 3/11697 sayılı Kararname ile Petrol Ofisine 875 lira ile tâyin edilmiş bulunan Umum Müdüre maaşına ilâveten masarifi gayrimelhuza tertibinden ayda mak-tuan 200 lira ödenmekte olduğu görülmüştür.

Halbuki, müesseseyi temsilen hariçte yapılan bilûmum masraflar vesaik mukabili ödendiğine ve Umum Müdürün tâyin emrinde de başkaca bir tahsisat verileceğine dair bir hüküm mevcut olmadığına ve esasen temsil tahsisatı hakkındaki 3 . III . 1947 tarih ve 5532 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında da Petrol Ofisi Umum Müdürlüğüne temsil tahsisatı verileceği tasrih edilmemiş

bulduğuna göre mararifi gayrimelhuza tertibinden maktuan ve vesaihsiz olarak 200 lira ödenmekte olmasının mer'i mevzuatla telifi kabil görülememiştir.

VI - Ofisin sabık Umum Müdür muavinlerinin 1950 yılında kadrolariyle birlikte Bakanlık Tetkik Kurulunda vazifelendirilmeleri dolayısıyla Bakanlık Özlük İşleri Müdürü 11 . VIII . 1950 tarihinde Umum Müdür Muavini işlerini görmek üzere vekâleten tâyin edilmiştir. Ofiste görmekte olduğu işlere mukabil mumaileyhe 4.IX.1950 tarihinden itibaren 28 . IV . 1951 tarihine kadar fevkalâde zammı da verilmek suretiyle 15 lira yevmiye ödenmiştir. 3656 sayılı Kanunun 18 ve 22 nei maddeleri hilâfına olarak Bakanlık Özlük İşleri Müdürüne Ofisce verilen bu yevmiyelerin mevzuata uygun olmadığını açıklar ve fuzulen ödenmiş olan yevmiyelerin istirdadı cihetine gidilmesi zaruretine işaret etmek isteriz.

VII - Ofisin İskenderun'daki tesisleri ile bunların kurulu bulunduğu arazi üzerinde mevcut ve uzun zamandan beri mahkemeye intikal ettirilmiş bulunan ihtilâf Hazineyi de alâkadar etmesi dolayısıyla 1950 yılı sonuna kadar, Hazine avukatı ile birlikte hukukçu olan Ofisin İstanbul Şubesi sabık müdürü tarafından takip edilmiş bulunmakta idi. Bu dâvanın salâhiyetsizlik noktasından reddedilmiş olduğu bir sırada 1951 bidayetinde, nısfı peşin ödenmek suretiyle 50 bin lira gibi mühim bir ücret mukabilinde İstanbul Barosu avukatlarından birine verilmesi sebebi anlaşılamaştır.

VIII - Geçen seneki raporumuzda da belirtildiği veçhile, İskenderun şubesinde 4 lira yevmiye ile bidayeten daktilo ve bilâhara da gümrük memuru yardımcısı olarak istihdam edilen Sami Güvenir'in 23 . VI . 1950 tarihinde 15 955,45 lirayı zimmetine geçirerek hudut haricine çıktığı öğrenilmiştir.

Bu hâdise ile ilgili dosyanın tetkikında; Sami Güvenir'in gümrük takip işlerinde mutemet olarak istihdam edileceği keyfiyeti Umum Müdürlüğün tasvibine arz edilmediği gibi adı geçenin şubesinde para işlerinde istihdam olunacak memurlar hakkındaki ahkâma da tâbi tutulmadığı müşahede edilmiştir.

Dosyada mevcut memurların ifadelerinden ve bu husustaki tahkik raporlarından da anlaşılacağı veçhile, mezkûr şubede avans hesaplarının lâyıkıyla tetkik, takip ve murakabe edilmedikleri keyfiyeti de bahis konusu vakanın tahaddüsüne kısmen âmil olduğu zikredilebilir.

Zimmet hâdisesinin vukuundan ancak dört gün sonra keyfiyete İskenderun Şubesinde muttali olunmuş, durum merkeze ihbar edilmiş ve merkezce de suçlu hakkında takibat yapılması için İskenderun adliyesine müracaat edilmiştir.

Fakat tetkikatımızın yapıldığı tarihe kadar (Aralık 1951) adli takikatın ne safhada bulunduğu mevcut dosyadaki vesaihsizlik nazaran tesbiti mümkün olamadığından hâdise hakkında mütemim izahata mütâakıp yıl raporlarımızda yer verilecektir.

IX - Mahallî ihtiyaçları karşılamak gayesiyle Siird'e gönderilen ve Belediye Gazhanesinde muhafaza edilmekte olan Ofise ait akar yakıtlarda açık bulunduğu keyfiyetinin, 10 . VIII . 1951 gününde Siird Ziraat Bankası ve bu tarihten bir müddet evvel Ofis acenteciliğinden çıkarılan Havdar Koyuncu tarafından Umum Müdürlüğe ihbar edilmesi üzerine Siird'e gönderilen Ofis müfettişinin huzurunda banka ve gazhane memurlarının iştirakiyle gazhanede yapılan tadat neticesinde, kayıtlara nazaran ceman 237 817,55 lira kıymetinde muhtelif cins akar yakıt noksanı tesbit edilmiştir.

Vakanın tahaddüsüne sebebiyet verenler hakkında adli takibat yapılması ile mezkûr açığın müsebbiplerinden tazmin ettirilmesi hususunda keyfiyetin Ofis Genel Müdürlüğünce mahkemeye intikal ettirilmiş olduğu ve halen de mahkemenin cereyan etmekte bulunduğu öğrenilmiştir.

Ofisin muhtelif servisleri tarafından görülmekte olan çeşitli işlerden bu servislerin birbirini, Ofis dâhilindeki insicamsız çalışma tarzı dolayısıyla, zamanında haberdar edememeleri neticesinde birçok işler takipsiz, murakabesiz kalmış olmakla beraber, bu hususta ilgili memurların da işe karşı göstermiş oldukları lâkaydilik Siird'deki zimmet hâdisesinin meydana gelmesinde başlıca âmil olmuştur.

Bu hâdise, raporumuzun muhtelif bahislerinde açıklanmış bulunan Ofisin aksak çalışma tarzını, bir defa daha teyit etmektedir.

Yukarıda bahsi geçen adli takibattan maada bu hâdisede ihmali görülen ve Ofisi böyle muazzam

bir zarara sokan Ofis memurları hakkında ayrıca idari bakımdan Bakanlıkça da müsebbiplerinin cezalandırılmaları cihetine gidilmesinin, Ofis işlerinin selâmeti bakımından müessir bir tenbih teşkil edeceği mütalâa olunmaktadır.

X - İzmit şubesinde, veznedarın, Ofis işleriyle ilgili hususat için İzmit merkezinde bulunduğu sıralarda, şubede vâkı tahsilâtın bâzan memurlar tarafından, bâzan da şube muhasebecisi tarafından yapılmakta olduğu öğrenilmiştir.

Şube muhasebecisinin, veznedarın bulunmadığı sıralarda, yaptığı tahsilâttan 3 438,29 liralık bir meblâğı vezneye yatırmadığı 1951 yılı sonlarına doğru yapılan kontrol neticesinde meydana çıktığı ve vâkı ikaz üzerine bu paranın mumaileyh tarafından vezneye yatırıldığı anlaşılmıştır.

Bu durum karşısında, hâdise Ofis müfettişliği tarafından tetkik mevzuu olarak ele alınmış ve neticede, 1950 ve 1951 yılları zarfında muhasebeci tarafından mûtaaddit tarihlerde yekûnu 14 552,89 liraya ulaşan vâkı tahsilâtın aynı şekilde vezneye yatırılmadığı ve bu alacaklara ait borçlu hesapların bir kısmını fireler hesabı ile ve bir kısmının da makbuzlar üzerinde tahrifat yapılmak suretiyle kapatılmış olduğu görülmüş ve keyfiyet adliyyeye intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

Bu vaka da Ofisteki murakabesizliği ve idarecilerin lâkayt hareketlerini ispat etmeye kâfi bir delil teşkil etmektedir.

XI - Ofisin İzmir şubesine 1951 yılının Kasım ayı sonlarına doğru, akar yakıt getiren gemilerden birinin tahliyesinde, şube müdürünün veya yardımcısının gemi erkânıyla tahliye edilecek akar yakıtın tahliye safahatını gösteren bir protokol tanzim etmeleri icabederken bu işi lisan bilmiyen ve aynı zamanda sorumluluğu tâli derecede bulunan ölçü memuruna bırakmaları dolayısıyla şube idarecilerinin bu hususta göstermiş oldukları lâkaydî ve ihmal yüzünden motörin tanklarından birine yanlışlıkla 920 ton kadar gaz boşaltıldığı öğrenilmiştir.

Bu hâdisede, raporumuzda zikri geçen bir çok usulsüz ve yersiz hareketler gibi Ofisin bugünkü aksak idare tarzını bir defa daha belirtmektedir.

Raporumuzun muhtelif bölümlerinde yer alan mâruzatımız Ofis teşkilâtında idaresizliğin, sorumlu ve salâhiyetli memurlar arasında ihmal ve lâkaydinin hüküm sürdüğü ve birçok işlerin emin ve sağlam esaslara bağlanmadığı, işlerin daha ziyade gelişigüzel muvakkat tedbirlerle idaresi cihetine gidildiğini göstermektedir.

Gerek Millî Savunmamızın, gerekse ziraat, sanayi ve nakliyatımızın mutlak ihtiyaçlarından birini teşkil eden akar yakıtın tedarik, iddihar ve tevzii işlerinin başarılmasında ehemmiyetli bir mevki almış bulunan Ofisin, yukardan beri izahına çalışılan ve iş hacminin artması nispetinde yıldan yıla çoğaldığı müşahede edilen idarî, hesabî ve malî mevzulardaki aksaklıklarının süratle ıslahi gayesiyle :

1. 1951 yılı bilânçosu ile netice hesaplarının tanziminden evvel, 1950 yılı hesaplarının reddine taallük eden ve raporumuzda tafsilen açıklanmış bulunan hususatın ıslahı ile tasfiyeleri icabeden hesapların bir neticeye bağlanması zımında gereken âcil tedbirlerin alınmasını,

2. Raporumuzun ilgili bahislerinde de arzedildiği veçhile, gerek Ofisin işteğal mevzuu ile alakalı alım, depolama, satış ve kredi gibi işlerin yürütülmesi ve gerekse bu işleri tedbir edenler arasındaki salâhiyet ve sorumluluğun tesbiti için gereken depo ve büro mevzularına mûtaallik talimatnamelerin âcilen ihzarını,

3. Muhasebenin, memlekette çalışmakta olan mümasil Petrol Şirketleri teşkilâtlarından da istifade edilmek suretiyle, Ofisin çeşitli faaliyet mevzularını kolaylık ve sarahatle belirtecek en pratik bir şekilde ve bütün teferruatıyla yeniden organize edilmesini,

4. Ofis kadrosunun kemiyet ve keyfiyet bakımından süratle ıslahiyle memur hareketlerindeki istikrarsızlığı önliyecek lüzumlu sosyal teşkilâtın kurulması hususunda gereken kararların alınmasını,

5. Ofisin malî bakımdan bulunduğu müşkül durumu bertaraf etmek, forme elemanlardan mürekkep müstekar bir kadroya sahip olmasına ve lüzumlu ıslah tedbirlerini tatbik etmesine imkân

sağlamak üzere, muvakkatlık vasfını taşıyan bugünkü hüviyetinden bir an evvel kurtarılacak iş sahası ve iş hacmiyle uygun bir teşekkül haline getirilmesini,

Lüzumlu ve zaruri görmekteyiz.

Bina mevzuu :

Ofisin Ankara'da Ziyagökalp ile Selânik Caddelerinin iltisakında idare binası ihtiyacını karşılamak üzere 1945 yılında, 90 küsur bin liraya satın aldığı ve bugünkü kıymeti takriben 150 bin lira civarında olan bir gayrimenkulü bulunmaktadır. Bu gayrimenkul iki katlı bir bina ile inşaat elverişli bir arsadan müteşekkildir.

Bu bina hali hazırda 100 lira civarında aylık kira mukabilinde Umum Müdüre lojman olarak tahsis edilmiş ve arsa da on beş yıl müddetle, 50 lira aylık icarla, akar yakıt satış yeri inşa etmek üzere kiraya verilmiş bulunmaktadır.

Ofisin 1949 yılında Ankara'da dört yıllık bir süre için 20 bin lira yıllık kira mukabili bir idare binası isticarı cihetine gittiği ve bu binaya kendi tarafından parası verilerek mal sahibi hesabına dört yılda, kiralardan itfa edilmek üzere, 30 bin lira kıymetinde bir kalorifer tesisatı yaptırdığı ve sarfettiği diğer bazı paralar ile mezkûr bina için peşinen 54 bin liralık bir ödemede bulunduğu görülmüştür.

Diğer taraftan ofis 1949 yılında kiralamış olduğu idare binasının kâfi gelmediğini görerek 1951 yılı sonlarında 17 500 lira icar mukabili ve peşinen 36 bin lira ödemek suretiyle 25 ay için ikinci bir bina kiralamış bulunmaktadır. Bu suretle ofis fiilen bu binalar için ceman yüz bin liraya yakın peşin kira ödemiştir.

Yukarda arzedilmiş olduğu veçhile, idare binası inşaatına elverişli bir arsası bulunan ofisin peşinen ödemek zaruretinde kaldığı bu paralara bir miktar daha ilâvesiyle idare binası inşası cihetine gitmesi müessesenin menfaati bakımından daha yerinde olur idi kanaatindeyiz.

Bu cihetle ofis idarecilerinin bu konuda harekete geçmelerini tavsiyeye şâyan buluruz.

C) ZİRAİ KOMBİNALAR DAİRESİ REİSLİĞİ

a) Toplu bakış :

3130 sayılı Kanununun 19 . II . 1937 tarihinde yürürlüğe girmesi üzerine, Tarım Bakanlığının bir dairesi halinde çalışmakta olan Ziraî Kombinalar Kurumuna, geçmiş yıllara ait raporlarımızda da açıklandığı veçhile, sarf mahalleri hususi bir kanunla belirtilinceye kadar tesbit olunacak işlere sarfedilmek ve masraflarını karşılamak üzere 3 milyon lira tahsis edilmiş idi.

3405 sayılı Kanun gereğince, 1937 yılı içinde bu üç milyon liradan sarfedilmeyen kısmının, mütaakıp yıl zarfında hayvan, makine ve alât mubayaası, yerli, yabancı mütehasıs, memur ve sair istihdamı, nebat ve hayvan hastalıkları mücadele vesait ve tesisatına ve köy kalkınmasıyla ilgili bileümle işlere ve inşaatla sarfolunması derpiş edilmisti.

Bu durum K/282 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararının yayımı tarihi olan 2 . III . 1942 tarihine kadar devam etmiş ve bu tarihten itibaren de Ziraî Kombinalar teşkilâtına munzam olarak doğrudan doğruya ziraat yapmak, çiftlik ve arazi isticar etmek üzere Millî Korunma sermayesinden bidayeten 6 yüz bin lira verilmiş ve bilâhara intişar eden 363 sayılı Kararla da bu para 3 376 350 liraya iblâğ edilmiş bulunmaktadır.

Bundan başka üzerinde zeriyat yapılmıyan araziyi işletmek veya ihtiyacı olanlara satmak, parasız, ariyet veya kira ile vermek üzere istihsal vasıtalarının ve malzemesinin mubayaası, bunlar için lüzumlu her türlü yedek parçaların satın alınması ve makine, hangar ve yabancı madde sarımları inşası ve istihsal vasıtalarının işletilmesi için icabeden mütedavil sermayeye karşılık olmak ve gerekli personelini temini maksadiyle sabit ve mütedavil sermaye ile teşkilât ve idare masraflarını karşılamak üzere, Millî Korunma umumi sermayesinden muhtelif Koordinasyon kararlarıyla 1947 yılı

nihayetine kadar Tarım Bakanlığı emrine 10 610 015,89 liralık tahsisler yapılmış ve bütün bu işlerin tedviri hususu da Zirai Kombinalar Kurumuna tevdi edilmiş bulunmakta idi.

5. VIII. 1948 tarihinde yürürlüğe giren K/756 sayılı Karar hükmüne uyularak, bahis konusu tahsisat miktarından, 765 448,88 liranın Petrol Ofisi emrine verilmesi neticesinde tahsisat bakiyesinin 9 844 567,01 liraya düşmüş olduğu geçen seneki raporumuzda da açıklanmış bulunmakta idi.

K/477 sayılı Kararla da ayrıca, zirai istihsalı artırmak ve yurdun iase durumunu sağlamak maksadiyle ziraate elverişli olup memleketin muhtelif bölgelerinde boş yatan Hazine arazisi üzerinde Devlet çiftlikleri kurmak ve topraklarında Devlet nam ve hesabına zeriyyat yapmakla da Kombinalar Kurumu görevlendirilmiştir.

Yurdun muhtelif bölgelerinde 14 zirai ve bir de sımai işletme mahiyetinde olan merkez atelyesi ve depo âmirliği namı altında kurduğu işletmelerle faaliyette bulunan Kombinalar Kurumunun 9 844 567,01 liralık sermayesi, bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgeleri ve Hazineye ait olup Kurumca işletilmekte olan arazi ile birlikte 13 . VI . 1949 tarih ve 5433 sayılı Kanunla kurulan Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne 1 . III . 1950 tarihinden itibaren devredilmiş bulunmaktadır.

b) İşletme faaliyetleri :

Raporumuzun tetkik konusunu teşkil eden mülga Zirai Kombinalar Dairesi Başkanlığının 1950 yılının Ocak ve Şubat ayları zarfındaki faaliyeti, geçen sene olduğu gibi bu iki aylık devrede aynı teşkilât ve kadro ile yürütülmüştür.

Kış aylarına tesadüf eden bu devre zarfında çiftliklerdeki mevsim faaliyetlerinden başka atelye ile depo âmirliği, bir taraftan işletmelere ait mevcut makinelerin onarımı ile meşgul olmuş ve diğer taraftan mütaakip faaliyet devresi için birkısım makineler, yedek parçalar ve işletme malzemesinin mübayaa depolama ve tevzi işlerini intaç etmiş bulunmaktadır.

Sınai bir işletme mahiyetinde olan Ankara Gazi Orman Çiftliği Atelye ve Depo Âmirliği, bundan evvelki yıllarda olduğu gibi, bu devrede de, gerek yurt dışından memlekete ithalinde müşkülât çekilen ve gerekse hariç piyasalara nazaran daha dun fiyata mal olan bilûmum yedek parça ihtiyacını atelyesinde imal etmiş ve çiftliklerin mahallen tedarik ve teminine imkân bulamadıkları hammadde ve malzemeyi mübayaa ederek bunları deposunda iddihar etmiş ve ihtiyacı olan işletmelere sevk etmiş bulunmaktadır.

1950 yılının ilk iki aylık devresi zarfında atelye ve depo âmirliğinin, makine ve yedekler satışlarından, demirbaş terkininden, muhtelif ve müteferrik işlerden 31 213,14 lira ve geçmiş yıllar masraf ve zararlarının tasfiyesi neticelerinin bu kere hesaplara intikal ettirilmesinden 18 614,62 lira ve 1948 - 1949 yılları zarfında atelye işçilerinin yaptıkları fazla mesailerin tediye edilmemiş olan zamlarına karşılık olmak üzere tefrik olunan 500 000 lira ile giderler yekûnunun ceman 549 827,76 liraya yükseldiği görülmüştür.

Aynı müddet zarfında işletmenin lojman kiralardan bunlara verilen elektrik cereyanından, zaman aşımına uğrıyan müessese alacaklarının irat kaydedilmesiyle müteferrik kârlardan ceman 8 122,05 lira geliri olduğu ve bu devre hesaplarının 541 705,71 lira zararla kapandığı müşahede edilmiştir.

Atelye ve Depo Âmirliğince bu devre zarfında görülen işler ile ilgili olarak yapılan bilûmum idare ve işletme masrafları taallük ettikleri işlerin maliyetlerine intikal ettirilmiş olduklarından mezkûr işletmenin gelir ve giderleri meyanında görülmemektedir.

d) Netice hesapları :

Mülga Kombinalar İdaresinin devrine takaddüm eden ve 28 . 2 . 1950 tarihi itibariyle tanzim edilmiş bulunan 1950 yılının iki aylık devresine ait gelir ve giderleri ve devir münasebetiyle bâzı hesapların tasfiyesi neticesinde husule gelen bir kısım kâr ve zararları ile tefrik edilmiş olan bâzı karşılıkları ihtiva eden kâr ve zarar hesaplarının bir sureti aşağıya çıkarılmıştır.

Mülga Zirai Kombinalar Dairesinin 28 . II . 1950 tarihli kâr ve zarar hesabı

	Lira	K.		Lira	K.
ZİMMET			MATLUP		
Merkezin personel masrafları	134 210	85	Zirai işletmeler kâr ve gelirleri	127 351	83
1944 - 1950 yılları temettü ikramiyesi karşılığı	500 000	00	Hayvancılık satışı gelirleri	6 804	23
Zirai işletmeler masraf ve zararları	6 956	42	Değirmen ve fırın işletmesi gelirleri	5 856	91
Hayvancılık işletmesi masraf ve zararları	6 223	59	Sair işler gelirleri	26 898	30
Değirmen ve fırın işletmesi masraf ve zararları	1 477	10	Mevduat faizleri	122 609	99
Muhtelif işletme giderleri	567 202	68	Muhtelif ve müteferrik gelirler	316 332	73
Muhtelif ve müteferrik zarar ve masraflar	55 329	50			
Teftiş ve dâva mevzuu alacak karşılığı	140 993	92	Yekûn	605 853	99
Atelye ve depo âmirliği personelinin 1948 - 1949 fazla mesaiden alacakları karşılığı	500 000	00			
İhtilâflı ve dâvalı alacaklar karşılığı	444 578	06	Devre zararı	1 751 118	13
Yekûn	2 356 972	12	Yekûn	2 356 972	12

Bu tabloya nazaran; Kombinalar Kurumunun 1950 yılında iki aylık devresi zarfında, merkezde istihdam olunan personelin 134 210,85 lira masrafları, mülga kombinalar memurlarının 1944 - 1950 yıllarına ait henüz tediye edilmemiş bulunan temettü ikramiyeleri için tefrik edilen 500 000 lira karşılıkları, idarenin muhtelif çiftliklerinin; 6 956,42 lira çeşitli masraf ve zararları 6 223,59 lira hayvancılık işletmeleri masrafları, 1 477,10 lira değirmen ve fırın işletmeleri masrafları 567 202,68 lira kurs masrafları, demirbaş ve malzeme satış fiyat farkları, geçmiş seneler zarar ve masrafları ile çeşitli masrafları, 55 329,50 lira ambar noksanları, alınan faizlere ait vergileri, teftiş ve dâva mevzuu alacaklar için tesis edilen 140 993,92 lira karşılıkları, merkez atelyesi ve depo âmirliği personelinin 1948 ve 1949 yıllarına ait zamsız olarak tediye edilmiş bulunan fazla mesai ücretlerinin bu kere zamlarının verilmesi icabettiği anlaşıldığından bu tediyeleri karşılamak üzere tefrik olunan 500 000 lira karşılıkları ve Kombinalar İdaresinin ihtilâflı ve dâvalı alacaklarına karşılık olmak üzere bunların tutarı nispetinde ayrılan 444 578,06 liralık karşılıkları ile giderler yekûnunun 2 356 972,12 liraya ulaştığı görülmüştür.

Diğer taraftan, bu devre zarfında kombinaların muhtelif hububat teslimatından mütevellit hesapların tasfiyesi neticesinde zuhur eden müspet fiyat farkları ile fazlalıklar gibi müteferrik kârlardan elde edilen 127 351,83 lira gelirleri, idarenin muhtelif çiftliklerinin; 6 804,23 lira hayvancılık işletmesi gelirleri, 5 856,91 lira değirmen ve fırın işletmesi gelirleri 26 898,30 lira demirbaş ve makine satış kârları ve makineler gelirleri gibi çeşitli kârları, 122 609,99 lira muhtelif bankalardan alınan faizleri, 316 332,73 lira ambar fazlalıklarından, istirdat olunan masraflardan, mütaahhitlerden alınan gecikme tazminatlarından, malzeme satış fiyat farklarından, akar yakıt fazlalıklarından ve muhtelif ve müteferrik kârlardan hâsıl olan gelirler ile ceman 605 853,99 lira umumi gelirleri tahassul ettiği ve binnetice 28 . II . 1950 tarihli mülga Zirai Kombinalar Kurumunun devire takaddüm eden kâr ve zarar hesabının 1 751 118,13 liralık bir zararla kapandığı müşahede edilmiştir.

c) Devir işleri :

5433 sayılı Kanunla kurulan Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü, 1 . III . 1950 tarihinden itibaren, raporumuzun bidayetinde de açıklanmış olduğu veçhile, mülga Kombinalar İdaresinin bilûmum mevcudat ve matlubatının tesbit ettirilmesi suretiyle devralarak faaliyete geçmiş bulunmaktadır.

Mülga İdarenin 1950 yılı iki aylık faaliyet devresine ait hesaplar ile bu faaliyet sonunda yeni idareye devredilecek zimmet ve matlubatın devir bilânçosu Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü bünyesinde teşekkül eden bir tasfiye bürosunca, 1951 yılı sonlarına doğru ikmal edilebilmiş ve bunu mütaakıp da devir muamelâtına geçildiği anlaşılmıştır.

Mülga Kombinalar Dairesinin 28 . II . 1950 tarihi itibariyle tanzim edilmiş olan devir vaziyetinin bir örneği aşağıya derecedilmiş bulunmaktadır.

5433 sayılı Kanunla lâğvelilen Zirai Kombinalar Dairesi Reisliğinin 28 . II . 1950 tarihli Millî Korunma bilânçosu

AKTİF			PASİF		
	Lira	K.		Lira	K.
1 Sermaye : Kredi tahsisatından borçlular	9 844 567	01	1 Sermaye «tahsis edilen kredi»	9 844 567	01
2 Sabit kıymetler	21 869 821	35	2 Müessese borçları	2 251 507	57
3 Hammadde ve malzeme	7 637 871	29	3 Bankalar « Zerbank » «Millî Korunma kredilerinden çekilen»	9 844 567	01
4 Mahsuller ve mamûller	878 345	90	4 Transituvar hesaplar	859 544	09
5 İşletme ve maliyet hesapları	10 656 165	78	5 Geçmiş yıllar kârları	64 612 632	11
				87 412 817	79
6 Yapılmakta olan işler	3 434 354	70			
7 Umumi masraflar	892 365	51			
8 Kasa	111 113	59			
9 Bankalar	21 886 254	24			
10 Müessese alacakları	8 321 498	90			
11 Transituvar hesap	129 341	39			
12 İki aylık devir zararı	1 751 118	13			
	87 412 817	79			
13 Takip ve tasfiye olunacak matlubat	444 578	06	6 Takip ve tasfiye olunacak hesaplar k.	444 578	06
	87 857 395	85		87 857 395	85
14 Nâzım hesaplar	4 789 542	40	7 Nâzım hesaplar	4 789 542	40
	92 646 938	25		92 646 938	25
Umumi yekûn	92 646 938	25	Umumi yekûn	92 646 938	25

Muhtelif kararnamelerle yapılan Millî Korunma sermaye tahsisleri ve verilen salâhiyet ve görevler ile 1 . III . 1950 tarihine kadar faaliyette bulunmuş olan Zirai Kombinalar Dairesi kurduğu 14 zirai işletme ve bir sınai işletme mahiyetindeki atelye ve depo âmirliğinin faaliyetlerinden ;

Lira	K.	
8 554 749	50	1943 yılı Bilânçosuna göre
4 406 077	20	1944 » » »
2 134 669	69	1945 » » »
7 647 432	12	1946 » » »
17 240 821	65	1947 » » »
17 874 190	53	1948 » » »
6 754 691	42	1949 » » »
64 612 632	11	kârları
71 751 118	13	1950 yılının iki aylık devresine ait zararları olup
62 861 513	98	sâfi kâr temin etmiştir.

Bu devre zarfında sabit kıymetlere 29 140 902,12 lira yatırılmış ve devir tarihine kadar bu kıymetler üzerinden de 7 271 080,77 lira amortisman tefrik edilmiş, bu devre sonunda teşkilâtın muhtelif depolarında 7 637 871,29 lira kıymetinde ham madde ve malzemeleri ve 878 345,90 lira değerinde de çeşitli mahsulleri bulunmuş ve bunları yeni idareye devretmiştir. Aynı zamanda mülga teşkilât, yeni kurulan üretim çiftliklerine 10 656 165,78 lira değerinde muhtelif cins mahsul ekimleri ile atelyede yapılmakta olan çeşitli nim mamuller devretmekle beraber devir tarihinde henüz ikmal edilmemiş bulunan 3 434 354,70 lira kıymetinde, binalar, fidanlıklar, bağlar, yollar, köprüler gibi birçok tesisat ve tertibat ile bir kısım zirai işler de devretmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 1950 yılının, yukarıda sözü geçen iki aylık müddeti zarfında yapıp mütaakıp devreye intikal edecek 892 365,51 lira umumi masrafları, kasalarındaki 111 113,59 lira nakit mevcudıyla teşkilâtın Ziraat, İş ve Sümerbank gibi bankalarda 21 886 254,24 lira vâdeli ve vâdesiz mevduatı 8 321 498,90 liralık da resmî müessese ve şahıslardan muhtelif alacakları bulunmaktadır.

Bu alacakların 7 milyon küsur bin liralık kısmı hububat teslimatından mütevellit Toprak Mahsulleri Ofisinin borcunu teşkil etmektedir.

(Bilânçonun tanzim tarihi olan Kasım 1951 de mezkûr alacakların kısmı mühimmi tasfiye edilerek bakıyenin bir milyon liraya indiği görülmüştür.)

Bunlardan maada 129 341,39 liraya bâliğ olan muhtelif transituvar hesaplar ile 444 578,06 liralık takip ve tasfiye olunacak hesapların da devredildiği ve bu suretle yeni kurulan Üretim Çiftliklerine 76 261 710,71 liralık bir aktifin intikal ettirildiği müşahede edilmiştir.

Buna mukabil, devredilen pasifin 72 706 080,99 lirası 14 çiftlik ve bir de atelye ve depo ile merkezi idaresi arasında aşağıdaki şekilde tevezzü etmiş bulunmaktadır:

	Lira	K.
1. Alparslan Devlet Çiftliği	1 494 539	05
2. Ulaş » »	1 830 206	22
3. Gökhöyük » »	885 626	12
4. Keykubat » »	335 008	82
5. Çiçekdağı » »	1 150 511	38
6. Koçaş » »	1 935 049	45
7. Gelemen » »	3 086 945	49
8. Balâ » »	942 603	94
9. Özden » »	2 117 839	59
10. Ceylanpınar » »	5 923 477	52
11. Malya » »	4 172 403	63
12. Gözlü » »	3 882 352	29
13. Polatlı » »	3 350 148	97
14. Altınova » »	4 265 841	15
15. Merkez Atelyesi	7 468 697	80
16. Merkez	29 864 829	56
Yekûn	72 706 080	99

Merkezde görülen 29 küsur milyon liranın 21 küsur milyon lirası bankalardaki mevduat akçesini 8 milyon liraya yakın kısmı da muhtelif alacakları ve geri kalanı da demirbaş eşya ve tesisat kıymetlerini teşkil ettiği anlaşılmaktadır.

Bundan maada, yekûnu 2 251 507,57 liraya ulaşan mülga Kombinalar İdaresinin nezdinde alıkoyduğu çeşitli emanet paralardan, cari hesaplardan, resmî dairelere ve eşhasa karşı olan borçlardan ve alınan teminat ve depozitolardan mütevellit vereceklerinin de devir edilmesiyle atelye ve depo âmirliği personelinin fazla mesaiden mütevellit alacakları karşılığı gecikme cezaları karşılığı gibi bâzı karşılıklar, yolda ve faturası gelmeyen bir kısım emtia kıymetleri toplamını teşkil eden 859 544,09 liralık transituvar hesaplar ve takip ve tasfiye olunacak ihtilâflı ve dâvalı alacaklar karşılığı olan 444 578,06 liranın devriyle devredilen matlubat yekûnununun da 76 261 710,71 liraya yükseldiği görülmüştür.

Yukarda ayrı ayrı bölümler halinde devredildiği bildirilen aktif ve pasifleri toplu olarak gösterir bir tablo, yani mülga Zirai Kombinalar Dairesinin 28 . II . 1950 tarihli devir bilânçosunun bir sureti, aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

5433 sayılı Kanun gereğince mülga Zirai Kombinalar Dairesinden Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne devralınan kıymet ve hesapların 28 . II . 1950 tarihli umumi devir bilânçosu

AKTİF		Lira	K.	PASİF		Lira	K.
1.	Sabit kıymetler	21 869 821	35	1.	Devredilen sermaye	72 706 080	99
2.	Hammadde ve malzeme	7 637 871	29	2.	Devredilen borçlar	2 251 507	57
3.	Mahsuller ve mamuller ambarı	878 345	90	3.	Transituvar hesaplar	859 544	09
4.	İşletme ve maliyet	10 656 165	78				
5.	Yapılmakta olan işler hesabı	3 434 354	70				
6.	Umumi masraflar	892 365	51				
7.	Kasa	111 113	59				
8.	Bankalar	21 886 254	24				
9.	Müessese alacakları	8 321 498	90				
10.	Transituvar hesaplar	129 341	39				
		<hr/>	<hr/>			<hr/>	<hr/>
		75 817 132	65			75 817 132	65
11.	Takip ve tasfiye olunacak hes.	444 578	06	4.	Takip ve tasfiye olunacak hesap kar.	444 578	06
		<hr/>	<hr/>			<hr/>	<hr/>
		76 261 710	71			76 261 710	71
12.	Nâzım hesapları	4 789 542	40	5.	Nâzım hesaplar	4 789 542	40
		<hr/>	<hr/>			<hr/>	<hr/>
	Umumi yekûn	81 051 253	21		Umumi yekûn	81 051 253	11
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>			<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

D) TÜRK TÜTÜN LİMİTET ŞİRKETİ

A) Toplu bakış :

Millî Korunma Kanununa müsteniden müstahsıldan tütün müdahale mubayaatında bulunma maksadiyle muhtelif senelerde mütaaddit Koordinasyon Kararlarıyla Hükümetçe Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı emrine 10 milyon liraya kadar mütedavil bir sermayenin tahsis edilmiş olduğu ve bu tahsislerle yapılan tütün alım ve satımlarından tahassul eden müspet fiat farklarının bu tahsise ilâveten müdahale mubayaalarında kullanılmak üzere bakanlığın gördüğü lüzum üzerine, tesbit olunan kararlar dâhilinde, Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi ile Türk Tütün Limitet Şirketi arasında tevzi edildiği ve yurdun muhtelif tütün istihsal bölgelerinde bu şirketler marifetiyle destekleme mubayyatında bulunmuş olduğu bundan evvelki senelere ait raporlarımızda izah edilmiş bulunmakta idi.

Türk Tütün Limitet Şirketince Karadeniz mintakasında yapılmış olan müdahale mubayaaları 1946 yılı sonuna kadar devam etmiş olup mütaakıp yıllarda stokların satış ve tasfiyeleriyle meşgul olunmuştur.

1950 yılı zarfında da şirket, geçmiş senelerden devren gelen ve maliyeti 27 479,58 liraya balığ olan 28.389 kilo işlenmiş tütün stokunun bakım, muhafaza ve satış işleriyle meşgul olmuştur.

B) Stok ve satışlar :

Türk Tütün Şirketi nezdinde bulunan ve Millî Korunmaya ait olan 27 479,58 lira kıymetindeki 28 389 kilo tütün stokuna, 1950 yılı zarfında, bakım ve muhafaza için 6 075,87 liralık bir masrafın Şirketçe yapılmış olduğu müşahede edilmiştir.

İhtiyar olunan bu masrafların, masraf nevelerine göre müfredatı şöyledir -

1950 bakım ve muhafaza masrafları

	Lira	K.
Harcırah	183	80
Ambar	1 515	
Sigorta	163	70
Amele iâşesi	14	37
İş kazaları sigortası	13	60
Anâlık sigortası	13	60
İhtiyarlık sigortası	44	80
Müteferrik amortisman	4 127	
Yekûn	6 075	87

Türk Tütün Limitet Şirketi nezdinde, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı emrinde bulunan, Millî Korunmaya ait işlenmiş, tütün stokunun 1950 yılı zarfında, miktar ve değer itibariyle görmüş olduğu hareketi gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır.

	Kilo	Lira	K.
1949 yılından müdevver işlenmiş tütün stoku	28.389	27 479	58
1950 yılı içinde yapılan bakım ve muhafaza masrafları	—	6 075	87
Yekûn	28.389	33 555	45
1950 yılında satılan tütünler (Maliyet bedeli üzerinden)	5.515	1 098	30
1950 yılında zuhur eden fireler	593		
1950 yılında verilen nünuneler	28	96	25
Yekûn	6.136	1 194	55
•1951 yılına devrolunan tütün stoku	22.253	32 360	90

Yukardaki tabloya nazaran; 1950 yılındaki mevcut müdahale tütün stoku kıymetinin, yapılan bakım ve muhafaza masraflarıyla birlikte tutarının 33 555,45 liraya ulaştığı görülmektedir.

Aynı yıl zarfında, bu stokun, 1 098,30 lira değerindeki 5.515 kiloluk kısmının satıldığı ve 593 kilo tütün firesi zuhur ettiği ve nünune olarak verilen 28 kilo tütün bedelinin de 96,25 liradan ibaret bulunduğu ve 1951 yılına 32 360,90 lira değerinde 22.253 kilo işlenmiş tütünün devrettiği görülmüştür.

Bu stokun mahsul yılı itibariyle müfredatı da aşağıdaki gibidir :

	Balya	Kilo	Lira	K.
1944 mahsulü	64	1.605	3 448	94
1945 mahsulü	836	20.648	28 911	96
Yekûn	900	22.253	32 360	90

1950 yılı zarfında, Türk Tütün Limitet Şirketi tarafından Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı nam ve hesabına satılan tütünlerin miktarını ve maliyet ve satış bedellerini ve bînneticâ elde edilen kâr ve zararları mahsul yılları itibariyle müfredatlı olarak gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

	Satış Kilosu	Mubayaa bedeli	Satış bedeli	Satış kârı	Satış zararı
1945 mahsulü	1 715	192	291,55	99,55	—
1944 »	3 590	198,90	825,70	626,80	—
Ankonsinyasyon 1946 mahsulü	210	707,40	565,47	—	141,93
Yekûn	5 515	1 098,30	1 682,72	726,35	141,93

Satış zararlarının, Mısırdaki Şirket Bürosunun tasfiyesi dolayısıyla, evvelece bu büroya (encom-signation) satılmak üzere gönderilmiş bulunan tütünlerin satışında; Mısır piyasasındaki tütünün görmekte olduğu rekabete binean piyasa rayici üzerinden elden çıkarılması cihetine gidilmiş olmasından ileri geldiği anlaşılmıştır.

C) Bilânço, kâr ve zarar hesabı :

Türk Tütün Limitet Şirketi tarafından, muhtelif yıllar zarfında Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı nam ve hesabına müdahale yolu ile satın alınmış bulunan tütünlere ait 1950 yılı nihayeti itibariyle hazırlanmış olan bilânçonun bir örneği aşağıya çıkarılmıştır.

AKTİF

	Lira	K.
I - Alât ve edevat	51 587	51
II - Paraya çevrilebilen kıymetler	32 360	90
İşlenmiş tütün hesabı (Karadeniz)		
1944 senesi mahsulü	3 448	94
1945 » »	28 911	96
III - Cari hesaplar	3 079 909	04
a) Zerbank Um. Md.	1 139 935	39
b) Türk Tütün Lâmi- tet Şirketi	1 939 973	65
Yekûn	3 163 857	45

PASİF

	Lira	K.
I - Alât ve edevat amortismanı	28 523	68
II - Satış kârları	9 135 333	77
a) 1940 mahsulü üz.	1 577 985	49
b) 1941 » »	296 084	88
c) 1942 » »	169 858	49
d) 1943 » »	436 658	37
e) 1944 » »	452 181	45
f) 1945 » »	202 565	09
Yekûn	3 163 857	45

Bilânçonun aktifinde 51 587,51 lira olarak yer alan alât ve edevat, müdahale tütünlerinin işleme, bakım ve muhafazası için mubayaa olunan sabit kıymetleri teşkil etmekte ve 32 360,90 liralık tütün stoku da, henüz elden çıkarılmamış bulunan müdahale tütünlerini ve Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü ile Türk Tütün Limitet Şirketinde nakit olarak görülen 3 079 909,04 lira da, müdahale tütünlerinin satışlarından terekküp eden müspet fiyat farklarını göstermektedir.

Pasifte görülen 28 523,68 liralık amortisman, 1950 yılı sonuna kadar alât ve edevat üzerinden tefrik olunanları ve 3 135 333,77 lira kâr da, 1940 - 1945 yılları tütün müdahale alımlarının satışlarından 1950 yılı sonuna kadar hâsıl olan müspet fiyat farklarını ifade etmektedir.

Bundan evvelki senelere ait raporlarımızda fon hesabına nakledilmesi gerektiği açıklanmış bulunan müdahale mubayaalarından mütehasıl ve Ziraat Bankası ile şirket nezdinde alkonulmakta olan müspet fiyat farklarının, tetkikatımız tarihinde (1951) İzmir'de Yerli Ürünler Şirketi marifetiyle yaptırılmış bulunan müdahale mubayaalarından mütevellit zararın mahsubuna tahsis edilmiş olduğu anlaşılmıştır.

31 . 12 . 1950 sonu itibariyle hazırlanmış bulunan müdahale tütünlerine ait kâr ve zarar hesabının bir sureti aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

1950 yılı kâr ve zarar hesabı

Giderler	Lira	K.	Gelirler	Lira	K.
Satış masrafları	30	88	Satış kârları	726	35
Nümune	96	25	M. K. hesaplarına iade edilen masraflar	2 200	—
Satış zararları	141	93	M. K. hesaplarına iade edilen Mısır Bürosu kom.	13 719	55
Kâr	16 376	84			
Yekûn	16 645	90	Yekûn	16 645	90

Bu tablonun gelirler kısmının incelenmesinde; satış kârlarından elde edildiği görülen 726,35 liraya ilâveten geçmiş yıllara ait, raporlarımızda yer alan tekliflerimizin T. B. M. M. Seyistay Encümeninin tasvibi üzerine, bu kere Türk Tütün Limitet Şirketince; Millî Korunma hesaplarına iade olunan 2 200 lira masraf ile aynı şirketin Mısır Bürosu vasıtasıyla sattırılan tütünler için ödenen 13 719,55 lira komisyonun da keza iade edilmesiyle birlikte gelirler yekûnunun 16 645,90 liraya baliğ olduğu görülmüştür.

Giderler kısmının tetkikinde da; satışlar ile ilgili olarak 30,88 lira satış masrafları yapıldığı ve 96,25 lira kıymetindeki tütün nümunelerinin bilâ bedel gönderildiği, şirketin Mısır Bürosunda bulunan cüz'i bir miktar tütünlerin, bu büronun tasfiyesi dolayısıyla, elden çıkarılmasında da 141,93 lira zarar edildiği ve 1950 yılı hesaplarının 16 376,84 liralık bir kârla kapandığı görülmektedir.

Müdahale mubayaalarından şirket nezdinde kalan 22.253 kilodan ibaret cüz'i stokun, uygun bedelle şirket tarafından mubayaa veya Tekele devrinin, bu tütünlerin işlenmesi için satın alınmış bulunan alât ve edevatın da, amortismanlarının mahsubundan sonra kalacak bakıye bedel mukabilinde şirkete mal edilmesinin ve bu suretle bu müdahale hesabının tasfiyesi cihetine gidilmesinin uygun olacağı mütalâa edilmektedir.

E) YERLİ ÜRÜNLER TÜRK ANONİM ŞİRKETİ

Millî Korunma Kanununun 26 nci maddesine müsteniden doğrudan doğruya müstahsıldan tütün müdahale mübayaatında bulunmak üzere K/83 sayılı Koordinasyon kararı ile Ticaret Bakanlığı hesabına Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi ile Türk Tütün Limitet Şirketi namına 2 000 000 liralık mütedavil bir sermaye tahsis olunmuş ve bu sermaye K/93 ile 4 000 000 liraya ve K/128 ile 5 000 000 lira K/251 ile de 10 000 000 liraya iblâğ edilmiştir.

Bu sermayeden K/379 sayılı Koordinasyon kararıyle iptal edilmiş bulunan 5 000 000 lira 1944 - 1945 yılı piyasasına müdahale etmek üzere K/565 sayılı Koordinasyon kararı ile yeniden tahsis edilmiş ve tahsis miktarı tekrar 10 000 000 liraya çıkarılmış bulunmaktadır.

K/683 sayılı kararla Ege bölgesinin 1946 - 1947 yılı tütünlerini satın almak suretiyle piyasanın tanzim edilmesi ve umumiyetle müstahsıllarla tütün mahsulünün ilân olunan fiyatlar çerçevesi içinde satışını mümkün kılacak tertiplerin alınması görevi Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketine verilmiş olup aynı kararla bu tütün alım ve satımlarından doğacak zararın da fondan mahsup edilmesi kararlaştırılmıştır.

Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi tarafından yukarıda bahsi geçen kararla ilgili olarak muhtelif yıllar zarfında satın alınmış olup 1949 yılı sonuna kadar henüz elden çıkarılmamış bulunan tütünlerin miktarı 3.606.102 kilo ve kıymeti de 12 738 209,32 lirayı bulmakta idi.

1949 yılından devren gelen tütünlerin 1950 yılı zarfında görmüş olduğu harekâtı, müfredatlı olarak gösterir bir tablo aşağıya derecedilmiş bulunmaktadır :

İ z a h a t	Kilo	Lira	K.
1949 yılından müdevver tütün stoku	3.606.102	12 738 209	32
1950 yılında satılan tütünler (yıl bidayetindeki maliyetleri üzerinden)	626.843	1 859 589	09
1950 yılında satılan tütünlerde zuhur eden fireler	23.280	49 528	42
	650.123	1 909 117	51
1951 yılına devrolunan tütün stoku (1950 yılı bidayetindeki maliyet üzerinden)	2.955.979	10 829 091	81
1951 yılına devrolunan tütünler için 1950 yılında yapılan bakım ve muhafaza masrafları		1 072 675	14
1951 yılına devredilen stok (yıl sonu maliyeti üzerinden)	2.955.979	11 901 766	95

Yukardaki tabloya nazaran, 1949 yılından 1950 yılına 12 738 209,32 lira kıymetinde 3.606.102 kilo sıkletinde tütün stoku devredildiği, bu stokun 1950 yılı zarfında 1 859 589,09 liralık 626.843 kiloluk kısmının satıldığı ve satılan bu tütünlerde 49 528,42 lira değerinde 23.280 kilo fireler zuhur ettiği ve bu suretle mütaakıp yıla 2.955.979 kilo sıkletinde ve yıl bidayetindeki maliyetler üzerinden 10 829 091,81 lira kıymetinde bir stok devredildiği ve bu stok için 1950 yılında ihtiyar olunan 1 072 675,14 lira bakım ve muhafaza masraflarıyla bu tütünlerin sene sonu maliyetinin 11 901 766,95 liraya ulaştığı görülmüştür.

1951 yılına devrolunan bu tütün stokunun, ait olduğu mahsul yıllarına göre, miktar ve kıymet itibariyle müfredatı şöyledir :

Mahsul yılı	Kilo	Lira
1943 yılı mahsulü (Hastaliksız)	107.777	376 990
1945 » » (Hastaliksız)	35.195	52 645
1945 » » (Hastalıklı)	1.055.846	5 027 052
1946 » » (Hastalıklı)	1.757.161	6 445 079
Yekûn	2.955.979	11 901 766

Tetkikatımızın yapıldığı tarihte (1951 sonlarına doğru) bu stoklardan 11 milyon liraya yakın değerinde 2 438 864 kilo sikletinde tütün kaldığı öğrenilmiştir.

1950 yılı zarfında Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi, müdahale tütünlerinden maliyet tutarları 1 859 589 09 lira olan 626 843 kilo tütün satmış bulunmaktadır.

Satılan bu tütünlerin 1950 yılı bidayetindeki maliyet tutarlarını ve bunlar için 1950 yılı zarfında yapılan bakım muhafaza masraflarıyla ödenen faizleri ve bu tütünlerin satış bedellerini, satış neticelerini, satışlar ile ilgili olarak ihtiyar olunan satış masraflarını ve bu satışlar neticesinde hâsıl olan satış firelerini bir arada toplu olarak gösterir bir tablo aşağıda yer almış bulunmaktadır.

	Lira	K.
1950 yılı zarfında satılan 626 843 kilo tütünün yıl bidayetindeki maliyeti	1 859 589	09
1950 yılı içinde satılan tütünler için yapılan :		
Bakım ve muhafaza masrafları	26 817	57
Tahakkuk ettirilen faizler	75 776	38
Satılan tütünlerin satış maliyeti	1 962 183	04
1950 yılında satılan tütünlerin satış bedeli	1 367 454	19
Gayrisâfi satış zararı	594 728	85
Satışlar ile ilgili olarak yapılan satış masrafları	53 943	57
Satılan tütünler üzerinden zuhur eden fireler	49 528	42
Satış zararları yekûnu	698 200	84

1950 yılı zarfında satılan bu tütünlerin satış fiyatları 110 ilâ 425 kuruş arasında tehalûf ettiği ve başlıca âhıncıların da Alman, İngiliz ve bâzı yerli firmaları olduğu anlaşılmıştır.

Bundan evvelki yıllarda olduğu gibi bu sene de satışların böyle % 40 a yakın oldukça mühim bir zararla neticelenmesine sebebiyet veren âmilleri üç grupta hulâsa etmek mümkündür.

1. 1946 ve 1947 yıllarında satın alınmış bulunan tütünlerin hemen tamamına yakın bir kısmının hastalıklı oluşu,
2. Bu yıllar tütün mubayaa fiyatlarının diğer yıllara nazaran bir hayli yüksek oluşu,
3. Satın alınan tütünlerin derhal elden çıkarılmamış olması dolayısıyla, maliyetlerinin yapılmakta olan depo ve bakım masrafları ile faizlerin inzimamı dolayısıyla bir hayli yükselmiş bulunması.

Aynı âmiller bundan sonra vukubulacak satışların da zararlı neticelenmesine sebebiyet verecektir.

Yukarda bahsi geçen 3 milyon kiloya yakın tütün stokunun tasfiyesi neticesinde bugünkü piyasa rayicine göre de 6 ilâ 7 milyon lira civarında bir zarar kaydedileceği tahmin olunmaktadır.

Yerli Ürünler Şirketi nezdindeki müdahale tütünleri hesabının 1950 yılı sonu itibariyle tanzim edilmiş bulunan bilânçosunun bir örneği bu hesabın umumi durumu hakkında bir fikir vermek üzere aşağıya dercedilmiştir.

<i>AKTİF</i>	Lira	K.	<i>PASİF</i>	Lira	K.
Devlet tahvilleri	77 012	57	Alınan krediler	22 073 945	22
Depo demirbaşları	38 989	61	Amortismanlar	14 934	99
Malzeme ambarı	45 284	35	M. Alacaklılar	276 654	59
Müşteriler	631	39			
M. Borçlular	10 301 849	93			
İşlenmiş tütün	11 901 766	95			
	22 365 534	80		22 365 534	80
Nâzım hesaplar	131 063	57	Nâzım hesaplar	131 063	57
	22 496 598	37		22 496 598	37
Yekûn	22 496 598	37	Yekûn	22 496 598	37

Bu bilânçoya nazaran yekûnu 10 301 849,93 liraya ulaştığı görülen muhtelif borçluların 9 578 525,74 lirası müdahale zararlarından ve bunlara ait faizlerden ve geri kalan kısmı da verilen depo kiralari avanslarından ve henüz ithal hakkı kullanılmamış takaslara mütaallik alacaklardan mütevellit bulunmaktadır.

İşlenmiş tütün stoku hakkında raporumuzun ilgili bahsinde gereken izahat verilmiş olduğundan burada ayrıca durulmamıştır.

22 073 945,22 liraya ulaşan kredilerin 17 122 215,25 liralık kısmı Millî Korunma fonundan ve 4 951 729,97 liralık kısmı da Ziraat Bankası menabîinden temin edilmiştir. 276 654,59 lira muhtelif alacaklıların da 135 800 lirası ödenecek takas primlerini, 86 195,32 lirası 1947 yılı müdahale kârlarını 48 765,82 lirası müdahalenin Yerli Ürünler Şirketine olan borcunu ve 5 417,04 lirası da eşhas alacaklarını teşkil etmektedir.

Müdahale mübayaatı tütünlerinin 1950 yılına ait gelir ve giderlerini gösterir kâr ve zarar hesabının bir örneği aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

Kâr ve zarar hesabı					
<i>GİDERLER</i>	Lira	K.	<i>GELİRLER</i>	Lira	K.
1950 yılı satış zararı	698 200	84	1950 yılında satılan çul ve iplerin bedeli	18 798	65
Müteferrik zararlar	505	39	Müteferrik kârlar	509	56
Amortismanlar	3 898	94	Sigorta risturnları	2 011	45
			Sene sonu yapılan tadat neticesi fazla çıkan 2.143,33 metre kana- viçe bedeli	1 673	17
			Zarar	679 612	34
Yekûn	702 605	17	Yekûn	702 605	17

F) ZİRAAT BANKASI TOHURLUK HESABI

23 . X . 1947 tarih ve 708 sayılı Koordinasyon Kararı ile Millî Korunma Kanununun 42 nci maddesine dayanılarak 1947 - 1948 ekim devresinde ödünç olarak muhtaç çiftçilere zincirleme kefaletiyle ve en geç 31 . XII . 1948 tarihine kadar aynen veya nakden geri almamak şartıyla tohumluk verilmesi için Tarım Bakanlığı hesabına Ziraat Bankası emrine 3 000 000 liralık bir mütedavil sermaye tahsis edilmiş idi.

Tohumlukların tahsis işleri ile Tarım Bakanlığı görevlendirilmiş ve mubayaa, dağıtım ve tahsil işleri de Ziraat Bankası eliyle yürütülmüş idi.

Bu tohumlukların, Toprak Mahsulleri Ofisi depolarından veya Tarım Bakanlığı müesseselerinden peşin bedel ile tedarik edilmesi ve bu yerlerde yeter miktarda tohumluk bulunmadığı takdirde de piyasadan satın alınması kararlaştırılmış bulunmakta idi.

Tevziatın, alım fiatlarına Tarım Bakanlığı ile Ziraat Bankası arasında kararlaştırılacak memur ve hizmetliler ücret ve yevmiyeleri ve yol paraları nakliye, depolama, dağıtım, kontrol, tahsil ve sair zaruri masrafların karşılığı olarak ilâve olunacak masraf hissesi ile elde edilecek bedel üzerinden faizsiz olarak yapılması ve aynen ödeme halinde de bu masraf hissesinin ayrıca para ile ödemesi de tesbit edilmiştir. Vâde yılının mahsulü çiftçinin borcunu ödiyemeyecek kadar az olduğu takdirde borcun ertelenmesi, vâdesinde ödenmeyen ve ertelenmeyen borçlardan tahsil tarihine kadar % 7 geçmiş günler faizi alınması ve bu işlerin yürütülmesinden doğacak bilûmum zararların da tahsis edilen sermayeden karşılanması karar altına alınmış bulunmakta idi.

Yukarda bahsi geçen 3 000 000 liralık sermayenin 1 700 000 liralık kısmı 28 . 6 . 1949 tarih ve 783 sayılı koordinasyon kararı ile tamirhanelerde kullanılmak üzere Zirai Donatım Kurumuna ve geri kalan 1 300 000 liralık kısmın 700 000 lirası da 2 . 1 . 1952 tarih ve 850 sayılı koordinasyon kararı ile akar yakıt mübayaalarında kullanılmak üzere Petrol Ofisine tahsis edilmiş bulunmakta ve bu şekilde mezkûr sermayenin 600 000 liraya indiği görülmektedir.

Bu karara uyularak 1947 ve 1948 yılları zarfında muhtaç çiftçilere tevzi edilmiş bulunan hububattan mütevellit 1950 yılı bidayetinde 1 754 164 kilo buğday ve arpa bedeline tekabül eden 462 353,43 liralık bir alacak bakiyesi bulunmakta idi.

1950 yılı zarfında bu alacak bakiyesinin görmüş olduğu harekâtı miktar ve kıymet itibariyle gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

İzahat	Miktar Kilo	Tutar Lira	K.
1949 yılından müdevver alacak bakiyesi	1 754 164	462 353	43
1949 yılında yapılan takip masrafları		1 827	05
1949 » tahakkuk ettirilen faizler		11 164	46
1949 » » » masraf karşılığı		205	71
Yekûn	1 754 164	475 550	65
1950 yılı içinde nakden tahsil olunan	458 190	124 219	10
1950 yılında tahsil olunan takip masrafları		1 774	68
1950 » » » faizler		11 164	46
1950 » » » masraf karşılıkları		205	71
Yekûn	458 190	137 363	95
1951 yılına devrolunan alacak bakiyesi	1 295 974	338 186	70
Umumi yekûn	1 754 164	475 550	65

Bu tablonun tetkikinde;

Muhtaç çiftçilere tevzi olunan tohumluklardan mütevellit 1949 yılından 1950 yılına 1.754.164 kilo hububata tekabül eden 462 353,43 liralık bir alacak bakiyesinin devredildiği görülmektedir. Bu yıl zarfında alacakların takibi için 1 827,05 lira takip masrafları yapıldığı ve vâdesinde ödemiş ve ertelenmeyen borçlar üzerinden bunların tahsil tarihine kadar % 7 hesabıyla 11 164,46 lira faiz tahakkuk ettirildiği ve bunlar için ayrıca 205,71 lira masraf karşılığı da ayrıldığı ve neticede borç yekûnunun 475 550,65 liraya yükseldiği görülmektedir.

Diğer taraftan 1950 yılı zarfında yukarıda bahsi geçen borcun 458 190 kilo hububata tekabül eden 124 219,10 liralık kısmı tahsil edilmiş ve bundan maada ayrıca 1 774,68 lira takip masrafları 11 164,46 lira faizler ve 205,71 lira masraf karşılıkları da ödenmiş ve mütaakip yıla tohumluk tevziatından mütevellit alınacak 1.295,974 kilo hububata tekabül eden 338 186,70 lira bir borç bakiyesi devredilmiş bulunmaktadır.

Ödüne olarak muhtaç çiftçilere zincirleme kefaletiyle ve en geç 31 . XII . 1948 tarihine kadar aynen veya nakden geri alınmak şartıyla tevzi edilmiş bulunan tohumlukların iki sene gibi bir zaman geçtiği halde bir kısmının henüz tahsil edilmemiş bulunmasına başlıca âmilin bu yıllar mahsulünün bazı muntakalarda çiftçilerin borcunu ödemiyecek kadar az olması dolayısıyla borçların ertelenmiş bulunmasından ileri geldiği anlaşılmıştır.

Yukarıda bahsi geçen Koordinasyon Kararı gereğince muhtaç çiftçilere tevzi edilmiş bulunan tohumluklar hesabının 1950 yılı sonu itibarıyla tanzim edilmiş bulunan bilançosunun bir örneği aşağıya derecedilmiştir :

AKTİF	Lira		K.	PASİF	Lira		K.
I - Kredinin kullanılmıyan kısmı	810	441	36	Tahsis olunan sermaye	1 300	000	00
II - Dağıtım hesabı	338	186	70				
III - Muvakkat hesaplar		641	05				
IV - Netice hesabı	150	730	89				
Yekûn	1 300	000	00	Yekûn	1 300	000	00

338 186,70 lira olarak görülen dağıtım hesabının 266 710,85 liralık kısmı 948,085 kilo tohumluk buğday ve 70 986,13 liralık kısmı 347.889 kilo tohumluk arpa tevziatından mütevellit borç bakiyelerini ve geri kalan 489,72 liralık kısmı da yapılan takip masraflarından alacakları göstermektedir.

1947 ve 1948 yıllarında dağıtılan bahis mevzuu tohumlukların dağıtım tarihlerinden 1950 yılı sonuna kadar yapılan çeşitli masrafları ve aynı tahsilât satışlarından hâsıl olan menfi fiyat farklarını ve yine bu müddet zarfında bu konuda elde edilen çeşitli gelirleri gösterir gelir ve giderler hesabının bir örneği aşağıya eklenmiştir.

GELİRLER			GİDERLER		
	Lira	K.		Lira	K.
Kredinin 1950 yılı faizi	93 247	48	Borçlulardan tahsil olunan		
Müteferrik masraflar	275	53	faizler	12 989	12
1949 yılı sonuna kadar şube					
ve ajanslarca yapılan masraflar	137 196	87	Maliyet fiyatı ile borçlan-		
			dırma arasındaki farklar	6 948	73
			Müteferrik gelirler	51	14
			1950 yılı sonuna kadar hâsıl		
			olan aleyhte farklar	150 730	89
Yekûn	170 719	88	Yekûn	170 719	88

Tevzi edilen tohumluklar için temin olunan kredinin faizleri ile yine bu tevziat ile yapılan bir kısmı masraflardan hüsule geldiği görülen 1950 yılı sonundaki 150 730,89 lira zarar bakiyesinin mütaakıp yıllarda alacak bakiyesi tamamen tahsil edilinceye kadar daha da artmış bulunacaktır.

G) ZİRAAT BANKASININ PAMUK HESABI

a) 26 . IX . 1940 tarihinde yayınlanan K/59 sayılı Koordinasyon Kararıyla, doğrudan doğruya müstahsıldan pamuk mubayaası için, Millî Korunma Kanununun 26 nci maddesine müsteniden Ticaret Bakanlığı emrine 6 milyon lira kadar bir kredi tahsis olunmuştur.

27 . XII . 1940 tarih ve K/87 sayılı Kararla da, müstahsıldan gayri kimselerden pamuk satın alınması, mubayaa ve ihrac işleriyle Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının görevlendirilmesi ve bu işler için hizmet mukabili olarak mubayaa tutarı üzerinden bankaya % 1 komisyon verilmesi, tahassul eden harici satış fiyatıyla maliyet fiyatı arasındaki farkın ayrı fon hesabında toplanması kabul edilmiştir.

K/127 sayılı Koordinasyon Kararıyla 1941 yılı mahsulü ve K/469 sayılı Koordinasyon Kararıyla da 1942 yılı mahsulü pamuklara el konmuş ve bir ay zarfında mubayaa edilmeyen pamuklar serbest bırakılmıştır.

K/59 sayılı Koordinasyon Kararıyla müdahale mubayaatı için yapılan altı milyon liralık tahsisin 23 . X . 1947 tarihinde yürürlüğe giren K/708 sayılı Koordinasyon Kararıyla iki milyon lirasının Tarım Bakanlığı emrine ve 9 . I . 1948 tarihinde yayınlanan K/759 sayılı Koordinasyon Kararıyla 94 355,85 lirasının Adalet Bakanlığına ve K/759 sayılı Kararla 700 000 lirasının Giresun Fınlık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğine 20 . XII . 1949 tarih ve 10255 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan K/797 sayılı Kararla da 3 205 000 lirasının Tekel İdaresi emrine tahsis edilmiş bulunulması neticesinde bahis mevzuu tahsisat miktarının 1950 yılı içinde 644,15 liraya düştüğü anlaşılmıştır.

Bundan başka, pamuk müdahale mubayaatını karşılamak üzere, Ticaret Bakanlığı, Ticaret Ofisindeki fonlardan 3 068 137 liralık bir meblâğı da bu işe tahsis etmiş bulunmakta idi.

b) Stoklar :

Geçen sene olduğu gibi 1950 yılında da pamuk satış ve ihracı serbest bulunduğundan bu yıl zarfında müdahale mubayaatı yapılmamış sadece Ziraat Bankası nezdinde bulunan ve 1949 yılından 1950 yılına devreden 210 388 kilo pamuk stokunun satış işleriyle meşgul olunmuştur.

Bu itibarla müdahale mubayaaları pamukların 1950 yılı satışlarını ve mezkûr yıl içinde yapılan masrafları gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır:

	Siklet Kilo	Bedel Lira	K.
Girişler :			
Geçen seneden devren gelen muhtelif cins pamuk	210 388	300 258	99
Çeşitli masraflar	—	16 268	01
Depo fazlası	441	477	69
Yekûn	210 829	317 004	69
Çıkışlar :			
Satışlar	210 829	317 004	69

1950 yılında, müdahale mubayaatı pamukları ile ilgili olarak Ziraat Bankası'na yapılan 16 268,01 liralık masrafın müfredatı şöyledir :

Masrafın nev'i	Miktarı
Depo kirası	506,40
Depo sigortası	540,29
Memur masrafları	13 943,68
Haberleşme	280,80
Kırtasiye	72,50
Ticaret Odası ve İhracatçılar Birliği aidatı	200,—
Sair masraflar	724,34
Yekûn	16 268,01

Maliyet bedeli 317 004,69 liraya ulaşmış bulunan 210.829 kilo muhtelif cins koordinasyon pamukları, 1950 yılında, tamamen satılmış ve bu satışlar neticesinde 4 530,58 liralık gayrisâfi bir kâr tahassül etmiştir.

Müdahale mubayaatı pamukların 1950 yılı, satışlarından tahassül eden 24 881,81 liralık satış zararlarına ilâveten 903,58 lira demirbaş eşyanın amortismanları ve 5 124,37 lira da sarfolunan kanaviçe bedelleriyle, satılan muhtelif eskimiş demirbaş eşyanın menfi fiyat farkları, dâva takip ve pul masrafları bedelleri olarak ceman 30 909,75 lira umumi giderleri bulunduğu müşahede edilmiştir.

Buna mukabil pamukların satışından 4 530,58 lira gayrisâfi satış kârı ile 29 128,52 lira olarak yer alan muhtelif gelirleri bulunmaktadır.

Bu suretle yekûnu 33 659,10 liraya bâliğ olan gelirlerden 30 909,75 lirayı bulan giderlerin tenzili neticesinde, 1950 yılı pamuk hesabının 2 749,34 liralık sâfi bir kârı kapandığı görülür.

Koordinasyon pamukları 1950 yılında tamamen satılmış olduğundan bu hesap da tasfiye edilmiş bulunmaktadır.

Destekleme mubayaatının başlangıç tarihi olan 1941 den bu hesabın tasfiyesi tarihi olan 1960 yılı sonuna kadar mubayaa ve satış hareketlerini gösterir bir tablo bir fikir edinmek üzere, aşağıya dercedilmiştir:

Yıllar	Mubayaa Kilo	Depo fazlası Kilo	Depo moksam Kilo	Toplam Kilo	Satış Kilo	Gelecek yılla devir Kilo
1941	26.112.612	19.928	726	+ 26.131.814	17.025.388	9.106.426
1942	5.931.633	29.618	81.774	+ 5.879.477	4.514.616	10.471.287
1943	5.808.956	35.087	180	+ 5.843.863	8.255.294	8.059.856
1944	9.401.467	4.898	14.440	+ 9.391.925	3.720.383	13.731.398
1945	4.371.624	7.173	24.788	+ 4.354.009	3.469.769	14.615.638
1946	1.039.870	26.726	39.691	+ 1.026.905	4.554.059	11.088.484
1947	1.239	8.946	7.893	+ 2.292	5.620.347	5.470.429
1948	1.985.238	10.812	52.533	+ 1.943.517	3.274.326	4.139.620
1949	—	5.510	253.347	— 247.837	3.681.395	210.388
1950	—	444	3	441	210.829	—
	<u>54.052.639</u>	<u>149.142</u>	<u>475.375</u>	+ <u>54.326.406</u>	<u>54.326.406</u>	<u>—</u>

Müdahale mübayaatı pamuklarının 31.XII.1950 tarihi itibariyle tanzim olunan bilançosu ile kâr ve zarar hesabının birer örnekleri aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

Bilanço

<i>AKTİF</i>	Lira	K.	<i>PASİF</i>	Lira	K.
I - Kredinin kullanılmıyan bakiyesi	644	15	IV - Pamuk fonu	644	15
II - Borçlu hesaplar şubeler nezdinde	5 870	95	K/59 sayılı kararla tahsis olunan fon bakiyesi		
III - Netice hesabı	8 856 179	22	V - Netice hesabı:	9 251 412	60
a) Pamuk kârlarından fon hesabına aktarılan	5 500 000		a) Ticaret Ofisi vasıtasıyla yapılan pamuk ihraçat kârlarından	3 068 137	19
b) 797 sayılı kararla Tekele verilen	795 000		b) Koordinasyon pamuklarının 1943 yılı kârı	5 062 110	68
c) 1945 yılı zararı	1 248 404	33	c) 1944 yılı kârı	477 333	10
d) 1946 » »	727 979	01	d) 1948 » »	485 627	32
e) 1947 » »	584 795	88	e) 1949 » »	155 454	97
Koordinasyon pamuklarının matlup bakiyesi Zerbank	389 362	43	f) 1950 » »	2 749	34
Yekûn	9 252 056	75	Yekûn	9 252 056	75

Kâr ve zarar hesabı

ZİMMET

MATLUP

	Lira	K.		Lira	K.
Demirbaş eşyanın 1950 yılı amortismanları	903	58	Satış kârları	4 530	58
Satış zararları	28 881	81	Muhtelif kârlar	29 128	52
Muhtelif zararlar	5 124	37			
1950 yılı kârı	2 749	34			
Yekûn	33 659	10	Yekûn	33 659	10

Geçen seneki raporumuzda da tafsilen izah edildiği üzere yukarıda bahis konusu edilen pamuklardan başka Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdinde K/728, K/736 ve K/753 sayılı Koordinasyon Heyeti kararlarına müsteniden ayrıca mubayaa olunan pamuk hesaplarının da mevcut olduğu belirtilmiş bulunmakta idi. Şöyle ki; Zirai Kombinalar Dairesine döner sermaye olarak verilmiş bulunan 1 786 450 liradan K/728 sayılı kararla 1 700 000, lira, K/736 sayılı Koordinasyon kararıyla amortisman sandığından 6 milyon lira ve K/753 sayılı kararla da Zirai Kombinalar Kurumunun Ziraat Bankasındaki mevduatından (Zarar husule geldiğinde, Millî Korunma fonundan mahsubu ve satışı mütaakip paranın, Zirai Kombinalar Kurumuna iadesi ve bu paranın kullanıldığı müddet için Kurum lehine % 4,5 faiz hesaplanması şartıyla) 2 500 000 lira ki, ceman 10 200 000 lira Ticaret Bakanlığı emrine tahsis edilmiş ve Bakanlık da % 1 mubayaa komüsyonu mukabilinde Ziraat Bankasını bu işle görevlendirilmiştir.

a) K/728 sayılı kararla satın alınan pamukların tamamen Sümerbanka devredilmiş olduğu bundan evvelki senelere ait raporlarımızda belirtilmiş bulunmakta idi.

b) K/736 sayılı kararla mubayaa olunan ve 1950 yılına devren gelen 717 813 kilo pamuk da bu yıl zarfında tamamen satılarak tasfiye edilmiş ve neticede bu hesaptan 326 158,93 liralık bir kâr tahassul etmiştir.

c) K/753 sayılı Koordinasyon kararıyla satın alınmış olan ve 1950 yılına devredilmiş bulunan 305 710 kilo pamuk stoku da bu yıl zarfında tamamen satılmış ve hesabı da 1 267,11 liralık bir zararla kapanmıştır.

K/736 sayılı kararla mubayaa olunan pamukların satışından tahassul eden 326 158,93 liralık kârdan K/753 sayılı kararla mubayaa olunup satılan pamuklardan meydana gelen 1 267,11 liralık zararın mahsubundan sonra bakiye kalan mebalığın Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğünde temerküz ettirilmekte olan Millî Korunma fon hesabına yatırılması hususunun da ayrıca Ekonomi ve Ticaret Bakanlığından Ziraat Bankası Genel Müdürlüğüne yazıldığı anlaşılmıştır.

H) İSTANBUL MAHRUKAT OFİSİ

İstanbul Şehrinin mahrukat ihtiyacını karşılamak üzere 16 . V . 1942 tarih ve 5/ 332 sayılı Kararname ile kurulup 1946 yılı nihayetine kadar faaliyette bulunmuş olan ve Bakanlar Kurulunun 3/7563 sayılı kararıyla ilga edilerek 23 . VI . 1950 tarih ve 810 sayılı kararla tasfiyesinin ikmal ve intaama Ticaret Ofisi Tasfiye Memurluğunun görevlendirilmiş bulunduğu «İstanbul Mahrukat Ofisi» nin, kuruluşundan ilga ve tasfiyesine karar verildiği tarihe kadarki, faaliyetine mütaallik hesap ve bilânçolarının şayanı kabul görülmiyerek reddedilmiş bulunduğu,

Bulunabilen evrakı müsbite, kayıt ve dosyalara müsteniden tasfiyeye esas olacak bir devir cetveli tanziminin bir buçuk sene devam eden bir mesaiden sonra ancak 16 . VI . 1948 tarihinde mümkün olabildiği ve o tarihten itibaren tasfiye işlerine girilmiş bulunduğu,

Geçmiş yıllar raporlarımızda tafsilen arz ve izah edilmiş bulunmaktadır.

Ofisin 1950 yılı sonundaki tasfiye durumu hakkında bir fikir edinilmek üzere 1949 yılı sonu hesap vaziyeti ile 1950 yılı bilânço ve kâr ve zarar hesaplarının birer örneği aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır:

31 . XII . 1949 vaziyeti

<i>AKTİF</i>	Lira	K.	<i>PASİF</i>	Lira	K.
Tahsis olunan sermaye	1 500 000	—	Sermaye	1 500 000	—
Kasa	681	01	Bankalar :		
Demirbaş	820	22	Zerbank (166 B hesabı)	1 421 658	30
Balat fırın binası ve malzemesi	637 594	06	» (« faiz »)	166 258	65
Muhtelif borçlular	293 428	09	Muhtelif alacaklılar	34 577	38
Zarar	689 970	95			
	3 122 494	33		3 122 494	33
Nâzım hesaplar	6 150	—	Nâzım hesaplar	6 150	—
	3 128 644	33		3 128 644	33

31 . XII . 1950 vaziyeti

<i>AKTİF</i>	Lira	K.	<i>PASİF</i>	Lira	K.
Tahsis olunan sermaye	1 500 000	—	Sermaye	1 500 000	—
Kasa	529	71	Bankalar :		
Demirbaş	614	87	Zerbank (166 B hesabı)	1 433 654	60
Balat fırın binası	474 226	03	» (« faiz »)	262 898	37
Muhtelif borçlular	275 214	22	Muhtelif alacaklar	22 202	82
Muvakkat tediyat	680	—			
Zarar	967 490	96			
	3 218 755	79		3 218 755	79
Nâzım hesaplar	5 650	—	Nâzım hesaplar	5 650	—
	3 224 405	79		3 224 405	79

31 . XII . 1950 kâr ve zarar vaziyeti

<i>ZİMMET</i>	Lira	K.	<i>MATLUP</i>	Lira	K.
1949 yılından müdevver zarar	689 970	95	Satılan demirbaş ve hurda eşya bedelinden	645	33
1950 yılında zarar kaydedilen :			Mahkeme kararıyle borçlulardan tahsil olunan masraflar	2 055	90
Fırın malzemesi satış bedeli farkı	157 160	03			
Mahkeme kararına iktiran eden masraflar	12 666	05	Zarar bakıyesi	967 490	96
Umumi masraflar	13 755	44			
Ziraat Bankası lehine tahakkuk eden borçlu hesap faizi	96 639	72			
	970 192	19		970 192	19

Yukarda dercolunan her iki yıla ait (1949 - 1950) hesap vaziyetlerinin tetkikından da anlaşılacağı gibi tasfiye heyetince 1950 yılı zarfında Ofisin aktif ve pasiflerinde muhtelif tasfiyeler yapılmış olup mahiyetleri aşağıda şerh ve izah edilmiş bulunmaktadır :

1. 31 . XII . 1949 tarihli tasfiye bilânçosunda Balat Fırın bina ve malzemesi bedeli olarak 637 594,06 lira ile yer alan aktiften 163 368,03 lirası natamam malzeme bedeli ile bunların sigorta vesair masraflarını teşkil etmekte olup geçmiş yıllar raporlarımızda tafsilen açıklanmış olduğu gibi muattal kalıp işe yaramaz bir hale gelmiş bulunan bu malzeme, Ofisin katiyet kesbeden bir borcundan dolayı icra marifetiyle 6 208 lira mukabilinde satılmış ve bakiye 157 160,03 lira tasfiye heyeti kararıyla zarar kaydedilmiştir. Bu cihetle 1950 bilânçosunun aktifinde yalnız fırın binasının kayıt kıymeti olan 474 226,03 lira yer almış bulunmaktadır.

2. 1949 yılı sonunda muhtelif borçlular hesabında Ofisin alacakları olarak görülen 293 428,09 liraya ilâveten 1950 yılı zarfında mahkeme masrafları olarak 2 741,69 lira alacak tahakkuk ettirilmiş olup yekûnu 296 169,78 liraya baliğ olan bu alacaklardan 8 289,51 lirası tahsil ve 12 666,05 lirası Ofis aleyhine neticelenen bir kısım dâvaların mahkeme masrafları olarak tasfiye heyetince zarar kaydedilmiştir. Bu suretle 1950 yılı sonunda Ofis matlubatı 275 214,22 liraya inmiş olup tamamen ihtilâflı olan bu alacaklar hakkındaki dâvalar devam etmekte bulunmaktadır.

3. 1949 yılı sonunda kayıt kıymetleri 820,22 lira olan demirbaştan 205,35 liralık kısmı tasfiye edilmiş ve 1950 yılına 614,87 liralık demirbaş devredilmiştir.

4. Tahsis edilmiş bulunan 1 1/2 milyon lira sermayeden 1949 yılı sonunda Ofisin Ziraat Bankasına borcu olarak görünen 1 421 658,30 lira, 1950 yılı zarfında çekilen meblâğ ile mezkûr yıl sonunda 1 433 654,60 liraya çıkmış; limitin müsaadesizliği dolayısıyla ayrı bir hesapta tahakkuk ettirilmekte olan ve 1949 yılı sonunda 166 258,65 lira olan borçlu hesap faizi de 1950 yılı faizi olan 96 639,72 liranın inzimamiyle 262,898, 37 liraya ulaşmış bulunmaktadır.

5. 1950 yılı sonunda kâr ve zarar vaziyetinde görüldüğü gibi 1949 yılı sonuna kadar tahakkuk etmiş olan ve 145 228,43 lirası tasfiyeye devir tarihinde tesbit edilmiş bulunan 689 970,95 lira zarara ilâveten 1950 yılı zarfında 1 ilâ 4 nüfükralarda açıklanan sebeplerle 266 465,80 lira zarar kaydedilmiştir.

Kâr ve zarar cetvelinde umumi masraflar olarak yer alan 13 755,44 liradan 11 805,72 lirası avukat, muhasip, odacı ve fırın bekçisine verilen maaş ve ücretlerden, bakiye 1 949,72 lirası da kira, mahkeme ve noter masrafları, kırtasiye gibi müteferrik masraflardan terekküp etmektedir.

Bu suretle 1950 yılı sonunda zarar yekûnu 970 192,19 liraya ulaşmış olup aynı yıl zarfında mahkeme kararıyla borçlular aleyhine hükmolunan masraflardan tahsil olunan 2 055,90 lira ile satılan demirbaş ve hurda eşya bedelinden tahsil edilen 645,33 lira ki ceman 2 701,23 liranın irat kaydı suretiyle 1951 yılına 967 490,96 lira zarar devredilmiş bulunmaktadır.

Geçen yıl raporumuzda tafsilen açıklanmış olduğu gibi kayıtlarda görülen Ofis alacaklarının hemen kâffesi muallel bulunmakta ve bu matlubatın tahsili zımında açılan dâvaların % 90 ı Ofis aleyhine neticelenmiş bulunmaktadır. Bu cihetle 1950 yılı sonu bilânçosunda yer alan 275 214 liralık alacakların da mühim bir kısmının zarar kaydı icabedeceği muhakkaktır.

Bilânçoda 474 226,03 lira kayıt kıymeti ile yer alan fırın binası bedeli meyanında faiz ve sigorta bedelleri de mevcut olup binanın bu kıymetle tasfiyesinin mümkün olmadığı aşikârdır. Diğer taraftan bina tahsisatsızlık yüzünden senelerden beri bakımsız kalmış bulunmaktadır.

Bu itibarla geçen yıl raporumuzda da arzedildiği veçhile bir bina ile meşkûk birtakım matlubattan başka bir varlığı kalmamış bulunan ve faaliyeti tamamen zararla neticelenmiş olan Ofisin millî korunma tahsisinden olan borçlu hesabına her yıl 100 bin lira faiz tahakkuk ettirilmesine mahal kalmamak üzere halen tahsis limitini aşmış bulunan bu zimmet bakiyesi ile kontrpartisini teşkil eden hazine bonolarının faizden muaf tutulması hususunda karar ittihazının,

Ofisin sahip bulunduğu bina ile yıllarca devamı muhtemel olan meşkûk matlubat dâvalarının hazineye devri suretiyle tasfiyeye son verilmesinin ve bu suretle halen senede 12 bin liraya ulaşan tasfiye memurları maaş ve ücretlerinin de tasarrufu cihetine gidilmesinin, uygun olacağı mütalâa edilmektedir.

1) İZMİR İNCİR VE ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ (DEVLET YAĞLARI)

12 . XI . 1942 tarih ve K/393 sayılı Koordinasyon kararıyle yurdun muhtelif bölgelerinde istih-sal veya imal olunan nebati yağlardan Devlet hissesi olarak % 15 ine, değer fiyatı peşinen öden-mek suretiyle el konduğu ve bahis mevzuu kararın tatbiki için de Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı nam ve hesabına İzmir, İncir ve Üzüm Tarım Satış Kooperatifleri Birliği emrine Millî Korunma kre-disinden, gereken tahsislerin yapıldığı, müstahsıldan ve istihsal müesseselerindeki nebati yağlar-dan alınmakta olan Devlet hissesinin, K/665 sayılı kararın yayımlanması üzerine sona erdiği ve Top-rak Mahsulleri Vergisiyle Muamele Vergisinin de **nakden** tahsiline karar verildiği ve binnetice Eko-nomi ve Ticaret Bakanlığında Birliğe yazılan 26 . VIII . 1947 tarih ve 858 sayılı talimat üzerine Devlet yağları faaliyetinin nihayet bulunduğu geçmiş yıllara ait raporlarımızda tafsilen arzedilmiş bulunmakta idi.

Birlikçe, Devlet yağlarının 31 . XII . 1950 tarihi itibariyle tanzim olunan tasfiye bilançosunun bir örneği aşağıya çıkarılmıştır.

AKTİF

	Lira	K.		Lira	K.
Bankalar cari hesabı :					
T. C. Ziraat B. İzmir Şubesi	96 966	99			
Malsandıkları cari hesabı :					
İzmir Defterdarlığı	14 946	25			
Muhtelif borçlular hesabı :					
Havale acyoları Ziraat Bankası	1 173	69			
Dâvalı ve ihtilâflı hesaplar	130 160	60	131 334	29	
Muvakkat hesaplar :					
Mahiyeti tesbit edildikten sonra tahsil olunacak meblâğ	1 620	72			
Ayvalık dâvalı memurları	2 538	29			
Dâva masrafları h.	1 453	05			
Fiyat farkı ile karşılanacak hesaplar	1 395	55	7 007	61	
Yekûn	250 255	07			
Nâzım hesaplar	4 500	—			
Umumi yekûn	254 755	07			

PASİF

	Lira	K.		Lira	K.
Cari hesaplar :					
İzmir Tarıf	4 365	—			
Muhtelif alacaklar :					
Çukurova Birliğinden müdevver bloke hesap	3 995	15			
Muvakkat hesaplar :					
Provizyonlar	132 081	69			
Mükerrer tahsil olunan sabun bedeli	18 917	49	150 999	18	
Fiyat farkı hes.	90 895	74			
Yekûn	250 255	07			
Nâzım hesaplar	4 500	—			
Umumi yekûn	254 755	07			

Bu bilânçonun tetkikında; Tarış devlet yağlarının Ziraat Bankası İzmir Şubesi nezdinde 96 966,92 lira mevduatı, zühulen fazla ödenen nebatî yağlar devlet hisseleri bedellerinden mütevellit İzmir Defterdarlığından 14 946,25 lira alacağı, ödenmemesi icabederken Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına fuzulen ödenen 1 173,69 lira havale ve acyo masraflarının istirdadından mütevellit alacağı, dâvalı ve ihtilâflı hesaplardan mütevellit aşağıda müfredatı yazılı bulunan 130 160,60 lira alacakları, yekûnu 7 007,61 liraya ulaşan çeşitli muvakkat hesapları ile muhtelif aktifler yekûnununun 250 255,07 liraya baliğ olduğu görülmektedir.

	Lira	K.
Dâvalı ve ihtilâflı alacaklar :		
İzzet Demirel	66	27
Muhsin Kibar	761	33
Adana Çukobirlik	97 910	36
Gazianteb Fıstık Birliği	1 785	40
M. Mikalef	21 947	32
Celâl Tagay	1 023	11
Mehmet Denizaşan	6 666	81
Yekûn	130 160	60

Aynı zamanda Tarış devlet yağlarının Tarım Satış Kooperatifleri Birliğine 4 365, Çukurova Birliğine pamuk hesabından 3 995,15 lira borçları ve dâvalı ve ihtilâflı alacaklar için tefrik olunan 132 081,69 lira provizyonları, ciheti askeriyeye yapılan sabun teslimatına karşı mükerrer tahsil olunup bu kere iadesi icabeden 18 917,49 lira ile 90 815,74 lira müspet fiyat farkları yani 250 255,07 lira muhtelif pasifleri bulunduğu müşahede edilmiştir.

Tetkikatımızın yapıldığı 1951 yılı ortalarına doğru yukarıda ayrı bölümler halinde yer alan çeşitli hesapların tasfiyeleri hususlarının Tarım Satış Kooperatifleri Birliğince, takip edilmekte olduğu ve kısa bir zaman zarfında bunların bir neticeye bağlanabileceğinin tahmin edildiği anlaşılmıştır.

J) SÜMERBANK İTHAL ÇİMENTOLARI HESABI

a) Toplu bakış :

2. I. 1948 tarihinde yürürlüğe giren K/716 sayılı Koordinasyon karariyle :

1. Dahilî istihsal ile tamamen karşılanmıyan çimento ihtiyacının açığını kapatmak üzere Hükümet eliyle hariçten yurda getirilecek çimento için şimdiye kadar yapılan tekliflerin en müsaidini teşkil eden ve Türkiye Emlâk Kredi Bankası vasıtasıyla Ekonomi Bakanlığına intikal ettirilen metrik tonu 95 şilinden fob İngiliz limanı 30 000 ton Portlant çimentosunun alınması uygun görülmüş ve bu çimentoların ithal ve satış işlerine mütaallik bütün muamelelerin yapılması için de, Millî Korunma Kanununun 6 ncı maddesine tevfikân, Sümerbank görevlendirilmiştir.

2. Yapılacak ithalâtın finansmanı için Millî Korunma Kanunu hükümlerine göre; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdinde teşkil edilen fona ait hesapların henüz kullanılmamış olup Maliye, Ekonomi ve Ticaret bakanlıklarınca müştereken tesbit edilecek kısmından 3 milyon liraya kadar bir sermayenin Sümerbank emrine tahsisi derpiş edilmiştir.

3. Yurda ithal edilecek çimentolar, mübayaa bedelleriyle ödenecek faizler de dâhil olmak üzere, diğer bütün masrafları nazarı itibara alınmak suretiyle teşekkül edecek maliyete, asgari hadler dâhilinde bir miktar unumi masraf karşılığı ilâvesinden sonra elde edilecek fiyat üzerinden serbestçe

satışa arz olunması ve çimentoların bu fiyatla serbestçe satılmasına imkân hâsıl olmadığı takdirde, bunların resmî inşaatla kullanılmak üzere, gerekli mercilere aynı fiat üzerinden tahsis edilmesi kabul edilmiştir.

Bilâhara yürürlüğe giren K/718 sayılı Koordinasyon Kararıyla de, hariçten yurda daha 30 bin ton portland çimentosu ithali ve bu miktar çimento hakkında da K/716 sayılı Karar hükümlerinin aynen uygulanması kabul edilmiştir.

Bahis mevzuu kararlarla hariçten yurda ithalât yapmaya salâhiyet verilen Sümerbank Genel Müdürlüğü, derhal faaliyete geçmiş ve İngiltere'de «British Overseas Engineerin and Constrution Corporation Ltd.» firmasından 60 bin ton portland çimento siparişinde bulunmuş ve bu işin tedvirini de İstanbul'da Sümerbank Satınalma Müdürlüğü nezlinde kurduğu çimento bürosuna İzmir'de Sümerbank Ege Bölgesi Satınalma Müdürlüğüne, İskenderun'da da Sümerbank İrtibat Bürosuna tevdi etmiştir.

b) Stoklar :

Muhtelif İngiliz ve Türk bandıralı vapurlarıyla memlekete gelen ve yukarıda zikredilen Sümerbank teşkilâtınca tesellüm edilen çimentoların miktarları aşağıdaki gibidir :

	Ton
İstanbul	80 921,250
İzmir	10 068,190
İskenderun	18 242,650
Yekûn	59 232,090

Bu çimentoların tahliye ve depolamada gördüğü harekât neticesinde; 155 350 ton çimentonun zayi olduğu ve çimento torbalarının dışına sızan tozların toplattırılmasından da 34 560 ton çimento elde edildiği ve umumi olarak 120 790 ton çimentonun noksan çıktığı anlaşılmıştır.

İstanbul'a gelen 30.921,250 ton çimentonun, 91,850 tonu, yolda fırtına dolayısıyla taş kesilmiş olmasından denize dökülerek bedeli Güven Sigorta Şirketinden tahsil edilmiştir.

Bu çimentoların miktar itibarıyla ithal, depolama ve satış harekâtı şöyledir :

	Ton
İthal olunan çimentolar	59 232,090
Zuhur eden fireler	155,350
Yekûn	59 076,740
Hâsıl olan ambar fazlaları	34,560
Satılan çimentolar	59 111,300

c) Satışlar :

Sümerbank tarafından, hariçten yurda ithal edilen çimentoların, bir kısmı serbest piyasaya arz olunmak ve bir kısmı da resmî dairelerin ihtiyaçlarına tahsis edilmek suretiyle elden çıkarıldığı anlaşılmıştır.

Bidayette, bahis mevzuu 60 bin ton çimentonun, fob bedelini teşkil eden meblâğ ile ithal limanına kadar yapılacak bilmum masraflar yekûnunun 7 206 600,— liraya baliğ olacağı düşünülmüş buna göre bu çimentoların ton maliyetleriyle satış fiyatları Ekonomi Bakanlığı tarafından tesbit edilmiştir.

İthal olunan çimentoların, 20. II. 1948 tarihinden 31. III. 1948 tarihine kadar beher tonunun 120,11 liradan piyasaya arz edildiği, Ekonomi Bakanlığının 31. III. 1948 gün ve 4/2100 sayılı, 13. VII. 1948 gün ve 4/4530 sayılı yazıları üzerine bu tarihten sonra da ithal çimentoları yerli çimentolarla paçal edilmek suretiyle 76,25 liraya satıldığı, 15. VII. 1948 tarihinden itibaren de, ithal çimentoları satışlarının nihayet bulduğu 31. VII. 1949 tarihine kadar 83-lira paçal fiyat üzerinden satışların cereyan ettiği anlaşılmıştır.

Bidayette 120,11 lira üzerinden piyasaya arz olunan ithal çimentolarının kâfi miktarda satışlarının temin edilememesine, bir taraftan yerli çimento fabrikalarının istihsal ettikleri çimentoların satış fiyatları ithal çimentolarınıninkine nazaran bir hayli düşük olması, diğer taraftan da teşebbüs erbabının Bulgaristan, Yunanistan gibi memleketlerden çimento getirip daha ucuz bir fiyatla piyasaya arz etmiş bulunmaları âmil olmuş ve bu durum karşısında; 3. IV. 1948 tarihinden 14. VII. 1948 tarihine kadar, yerli çimento fabrikalarının resmî devaire sattıkları çimento fiyatlarına 29,25 lira ilâve edilmesi suretiyle ithal çimentolarının 76,25 lira üzerinden satıldığı ve 15. VII. 1948 tarihinden sonra da yerli çimentolara 25 lira fiyat farkının ilâvesiyle ithal çimentoları tonunun 83 liradan elden çıkarıldığı anlaşılmıştır.

Memleketteki çimento fabrikaları tarafından bu her iki devre zarfında satılan çimentolar üzerinden tahsil olunan fiyat farklarını gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

	Lira	K.
Ankara çimentosu	70 850	26
Sivas »	866 933	28
Türk »	953 766	98
Anadolu »	588 706	27
	<u>2 480 256</u>	<u>79</u>

Maliyetinden daha dun bir fiyatla satışa arz edilen ithal çimentolarından hâsıl olacak zararı karşılamak üzere tesbit edilmiş bulunan paçal fiyatından satışlara, ithal çimentoları satışının hitam bulduğu tarihte son verilmesi icabederken, bu fiyattan yerli çimento satışlarına 31. VII. 1949 tarihine kadar daha bir müddet devam edilmiş olması 145 173 liralık fazla bir fiyat farkının terakümüne sebebiyet vermiş ve bu meblâğ Bakanlığın emirleri mucibince fon hesabına nakledilmiştir.

İthal çimentolarının piyasaya arz edildiği Nisan 1948 iptidasından satışların hitam bulduğu 31. VII. 1949 tarihine kadar, yukarda da belirtilmiş olduğu veçhile, tonu bidayette 120,11 lira bilâhara 76,25 lira ve sonra da 83,— lira üzerinden cereyan etmiş olan satışları, miktar ve kıymet itibariyle müfredatlı olarak gösterir bir tablo, bunlar hakkında bir fikir vermek üzere, aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

	Miktar	Bedel	
		Lira	K.
Beher tonu 120,11 lira üzerinden yapılan satışlar	3 014,700	362 095	62
Beher tonu 76,25 lira üzerinden yapılan satışlar	26 325,800	2 007 342	26
Beher tonu 83 lira üzerinden yapılan satışlar	29 770,800	2 470 913	88
	<u>59 111,300</u>	<u>4 840 351</u>	<u>76</u>

Bilâhara tahsil olunan 125,12 lira tazminat ile satış hasılatı yekûnunun 4 840 476,88 liraya ulaştığı görülmüştür.

d) Netice :

Depo maliyeti 4 636 092,64 liraya ulaşmış olan, 59 232,090 ton ithal çimentolarının, ambar noksanları hariç, 59 111,300 tonu 4 840 476,88 liraya satılmış ve bu satışlar neticesinde; 204 384,24 lira müspet fiat farkı elde edilmiş bulunmaktadır.

Bu satışlarla ilgili Sümerbank teşkilâtınca 1 689 649,57 lira masraf ihtiyar olunmuş, ithal çimentoları işinin tedviri hususunda kullanılan sermaye için de 351 500,— lira faiz ödenmiş ve bu şekilde çimentoların satışlarıyla ilgili olarak yapılan, masraflar yekûnu, 2 041 149,57 liraya yükselmiş bulunmaktadır.

Yukarıda, satışlardan hâsıl olduğu bildirilen, 204 384,24 lira müspet fiyat farkına ilâveten muhtelif yerli çimento fabrikaları tarafından, raporumuzun satışlar bahsinde açıklanan 2 480 256,79 lira satış fiyat farklarının ithal çimentoları netice hesaplarına intikali ile tahsil olunan 13 202,96 lira sigorta tazminatı ve erken yapılan gemi tahliyesinden, alınan 4 567,62 lira prim ile umumi gelirler yekûnunun 2 702 411,61 liraya ulaştığı anlaşılmıştır.

Bu gelirlerden, yukarıda miktarı açıklanan giderler tenzil edildikten sonra arta kalan 661 262,04 liradan;

a) 145 504,09 lirası, muhtelif karşılıklar olarak ayrılmış olup bu meblâğdan 94 350,92 lirası, çimentoların ihraç limanından yurda naklinde ve tahliyesinde, armatörlerle zuhur eden ve mahkemeye intikâl etmiş bulunan ihtilâflar dolayısıyla bu dâvaların katî neticeye iktiranına talikan ayrılan karşılıkları,

Geriye kalan 51 153,17 lirası da, zühulen Sümerbank tarafından Maliyeye yatırılmış bulunan Muamele Vergisi olup bu kere istirdadı eihetine gidildiğinden mezkûr paranın tahsiline kadar tefrik edilen karşılığı,

teşkil etmektedir.

Tetkikatımızın yapıldığı 1951 yılı sonlarına doğru yukarıda bahis konusu olan dâvaların Sümerbankça takibedilmekte olduğu ve bunların tenüz katî neticelerinin alınmamış bulunduğu ve Maliyeden istirdat edilecek vergi hususunda da gereken teşebbüse tevessül edilmiş olduğu görülmüştür.

b) 200 317,27 lirası, çimentoların ithal, depolama ve satış işlerine mütaallık tavassutundan dolayı Sümerbanka, gördüğü hizmetler mukabili, çimentolar için sarfolunan paralar üzerinden % 3 nispetinde umumi masraf karşılığı olarak ödenmiş.

c) 145 173,— lirası, raporumuzun satışlar bahsinde de açıklanmış bulunan fazla fiyat farkları terakümünden hâsıl olan meblâğ olup Ekonomi Bakanlığının emirleri mucibince fon hesabına nakledilmiş.

(Sümerbank nezdinde tutulmakta olan bu fonu Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki Millî Korunma umumi fon hesabına yatırılması icabetmektedir.)

d) 170 267,68 lirası da ithal çimentolarının mübayaa ve satışlarından hâsıl olan müspet fiyat farkları olarak tefrik edilmiş bulunmaktadır.

İthal çimentoları, gelir ve giderlerini toplu olarak gösterir bir tablo ile bu çimentoların 31. XII. 1950 tarihi itibariyle tanzim edilmiş bulunan bilânçosunun bir sureti aşağıya dercedilmiştir.

İthal çimentolarının 31 . XII . 1950 tarihi itibariyle tanzim edilmiş gelir ve giderler tablosu

GİDERLER

	Lira	K.
I - Temin edilen kredinin faizi	351 500	—
II - İthal çimentosu masraf hesabı :		
A) İstanbul Alım ve satım Müessesesi	14 996	01
B) İstanbul'da çimento Bürosu	14 585	63
C) İzmir Ege Satınalma Müdürlüğü	171 454	59
D) Genel Müdürlük	73 249	59
E) İskenderun Bürosu	456 187	95
F) İstanbul Şubesi	2 563	02
K) İstanbul Satınalma Müdürlüğü	956 612	78
III - Karşılıklar	145 504	09
IV - Masraf Karşılığı	200 317	27
V - Bakanlık fonu	145 173	00
VI - Kâr	2 532 143	93
	170 267	68
Yekûn	2 702 411	61

GELİRLER

	Lira	K.
I - Satış hesabı matlup bakiyesi	204 384	24
II - Satış fiyat farkları :		
A) Ankara Çimento	70 850	26
B) Sivas »	866 933	28
C) Türk »	953 766	98
D) Anadolu »	588 706	27
III - Muhtelif gelirler :		
A) Tahsil edilen sigorta taz.	13 202	96
B) Erken tahliyeden dolayı alınan prim	4 567	62
	17 770	58
Yekûn	2 702 411	61

31 . 12 . 1950 tarihi itibariyle ithal çimentolarının Sümerbank nezdindeki hesap durumu

	Lira	K.		Lira	K.
I - Alacaklar :			I - Elde edilen müspet fiyat farkı	170 267	68
Maliyeden Sümerbankça istirdat edilecek muamele vergisi	51 153	17	II - Karşılıklar	145 504	09
II - Sümerbankça bloke edilen paralar :					
İbrahim Kalkavan'ın navlun bedeli olarak istediği ve aleyhimize açtığı dâva miktarı 9 732,92					
İbrahim Kalkavan'ın Suriştorya tazminatı olarak aleyhimize açtığı dâva miktarı 9 024,00					
Nazım vapuru büyük avaryası	75 594,00	94 350			92
III - Sümerbank C. H.	170 267	68			
Yekûn	315 771	77	Yekûn	315 771	77

İthal çimentolarının finansmanı için millî korunma umumi sermayesinden Ekonomi Bakanlığı hesabına Sümerbank emrine tahsis edilmiş bulunduğu raporumuzun bidayetinde açıklanmış olan 8 milyon liralık mütedavil sermaye, 28 . IV . 1951 tarih ve K/822 sayılı koordinasyon kararıyle yine çimento mevzuunda kullanılmak üzere bu tarihten itibaren ikraza kalb suretiyle Sümerbank emrinde bırakılmıştır.

K) **TEKEL İDARESİ DELÂLETİYLE YAPILAN 1947 MAHSULÜ TÜTÜN MÜDAHALE ALIMLARI**

Millî Korunma Kanununun 26 nci maddesine müsteniden Koordinasyon Heyetinin 15 . 1 . 1948 tarih ve K/721 sayılı kararıyla, 1948 yılında, açılacak tütün piyasasında Tekel İdaresiyle Türk Tütün Limitet Ortaklığının, Devlet nam ve hesabına müstahsıldan destekleyici mahiyette mubayaatta bulunmaları uygun görülmüştür.

Bu maksatla aynı karar hükmüne göre :

a) Müdahale mubayaatı için 1947 mahsulü tütünlerinden kendi ihtiyacına karşılık, yapacağı mubayaat için sağlanacak yirmibeş milyon liralık mevsim kredisinden ayrı olarak, Tekel İdaresine, Hazine kefaleti ile ihraç olunacak on beş milyon liralık bono,

b) Millî Korunma kredisinden Ticaret Bakanlığı emrine tahsis edilmiş olan 23 milyon liralık döner sermayeden 6 milyon lira ile ekici tütünlerinden tevkif olunan % 5 primlerden tahassul etmiş ve edecek olan 18 milyon lira,

Tekel İdaresi emrine tahsis edilmiş ve bu paralardan Türk Tütün Limitet Ortaklığına ayrılan kısmın Gümrük ve Tekel Bakanlığınca tefrik edilmesi ve bu mubayaalar dolayısıyla verilecek hizmet mukabili komisyonun da mezkûr Bakanlıkla Ticaret Bakanlığı tarafından müstereken tesbit edilmesi kabul edilmiştir.

Bilâhare yayınlanan 9 . 12 . 1948 tarih ve K/768 sayılı Koordinasyon kararıyla de ;

Yukarda bahis mevzuu edilen K/721 sayılı kararlar muhtelif kaynaklardan temin olunan sermayelerle mubayaa edilen 1947 yılı mahsulü tütünlerin satışından elde edilen kârlardan ;

1. % 5 ekici primlerine ait Ziraat Bankasındaki fon hesabından çekilen 18 milyon lira için %46,15 nispetinde bir hisse tefrik edilmekle beraber ileride % 5 primlerle kurulacak müessesenin ihtiyat akçesini teşkil edecek bu hisse için % 4,5 faiz tahakkuk ettirilmesi,

2. Tekel İdaresince 15 milyon liralık bono ihraçı suretiyle temin olunan paralar için, %38,46 nispetinde kâr hissesi ayrılması ve mezkûr hisselerin de bu idarece irat kaydolanması,

3. Millî Korunma kredisinden temin olunan 6 milyon lira için de % 15,39 nispetinde bir hisselerin tefriki ve bu paranın mezkûr sermaye hesabına kaydolunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına yatırılması,

4. Müdahale mubayaatı için muhtelif kaynaklardan sağlanan paralara ödenecek faizlerin kârın tesbitinde, umumi masraflara ilâve olunması,

esas vaz'edilmiştir.

İlk karara binaen Tekel İdaresi Genel Müdürlüğü 1948 yılı zarfında çeşitli menabiden temin olunan 39 milyon lira ile yurdun muhtelif istihsal bölgelerinden doğrudan doğruya kendi teşkilâtı vasıtasıyla 19 856 024,57 lira değerinde 11 805 196 kilo ve Türk Tütün Limitet Şirketi marifetiyle de 8 850 898,60 lira kıymetinde 3 938 975 kilo sikletindeki ceman 28 706 923,17 lira tutarında 15 744 171 kilo muhtelif cins tütün satınalmış bulunmaktadır.

Satınalmış bu tütünlerden 1948 yılı içinde işlenmiş bulunanlar ile işletme safahatı neticesinde hâsıl olan fireleri, bu tütünlerin işlenmesi için yapılan umumi masrafları, elde edilen mamul tütünleri ve bu tütünlerden yıl içinde satılanlar ile mütaakıp yıla devrolunan işlenmiş ve işlenmemiş tütün stokunu miktar ve kıymet itibariyle, gösterir bir tablo bilgi edinmek üzere aşağıya dercedilmiştir.

	Mubayaalar			Ambar ve yol firesi	İmalât Kilo	İmalât zayıatı Kilo	Umumi masraflar		Mamul tütün		
	Kilo	Lira	K.				Lira	K.	Kilo	Lira	K.
Tekel	11 805 196	19 856 024	57	—	6 710 067	271 067	5 888 649	16	6 439 000	18 601 089	16
T. T. L.	3 938 975	8 850 898	60	12 707	3 926 268	380 196	2 063 075	14	3 546 072	10 913 973	74
	<u>15 744 171</u>	<u>28 706 923</u>	<u>17</u>	<u>12 707</u>	<u>10 636 335</u>	<u>651 263</u>	<u>7 951 724</u>	<u>30</u>	<u>9 985 072</u>	<u>29 515 062</u>	<u>90</u>

Mamul tütün			1948 yılında satılanlar (maliyet bedeli üzerinden)			1949 yılına devredilen işlenmiş tütün stoku			1949 yılına devredilen işlenmemiş tütün stoku		
Kilo	Lira	K.	Kilo	Lira	K.	Kilo	Lira	K.	Kilo	Lira	K.
<u>9 985 072</u>	<u>29 515 062</u>	<u>90</u>	<u>3 570 423</u>	<u>11 307 624</u>	<u>44</u>	<u>6 414 649</u>	<u>18 207 438</u>	<u>46</u>	<u>5 095 129</u>	<u>7 143 584</u>	<u>57</u>

Yukarda bahsi geçen işlenmiş tütünlerden Tekel İdaresiyle Türk Tütün Limitet Şirketi tarafından 1948 yılı içinde maliyet tutarı 11 307 624,44 lira olan

3 570 423,350 kiloluk bir kısım,

13 318 818,71 liraya satılarak

2 011 194,27 lira gayrisâfi bir satış kârının elde edildiği görülmüştür.

Her iki idare tarafından yapılan satışları miktar ve kıymet itibariyle, satış ve maliyet tutarları üzerinden müfredatlı olarak gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

	Satış	Satış tutarı		Satış maliyeti		Satış kârı	
	miktarı	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
	Kilo						
Tekel	2 555 142	9 515 193	12	7 793 782	61	1 721 410	51
Türk Tütün Limitet Şirketi	1 015 281	3 803 625	59	3 513 841	83	289 783	76
Yekûn	3 570 423	13 318 818	71	11 307 624	44	2 011 194	27

Yukarda bahsi geçen K/721 sayılı Koordinasyon kararına istinaden Tekel İdaresine tütünlerin satış bedeli üzerinden % 2 ve Türk Tütün Limitet Şirketine de mübayaa bedeli üzerinden % 3 nispetinde hizmet mukabili komisyon verilmesi esas kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu esasa binaen 1948 yılı zarfında, vukubulan harekât neticesinde; Tekel İdaresine 190 303,86 lira ve Türk Tütün Limitet Şirketine de 260 526,96 lira ki, ceman 455 830,82 lira hizmet karşılığı komisyonun verildiği anlaşılmıştır.

1948 yılı zarfında, Türk Tütün Limitet Şirketi delâletiyle yapılmış olan satışlarla ilgili olarak 10 183,28 lira satış masrafının ihtiyar edildiği görülmüştür.

AKTİF

	Lira	K.
Paraya çevrilebilen kıymetler :	25 373 253	95
İşlenmemiş 5 095 129 — Kg. 7 143 584	57	
İşlenmiş 6 414 648 890 » 18 207 438	46	
Ambalaj		
levazım — 22 230	92	
	<u>11 509 777 890</u>	
Sabit kıymetler	950	—
Muvakkat hesaplar	30 778	12
Senei âtiye masrafı	28 933	26
İçerî sigortaları kurumu	1 764	86
Depozifolar	80	—
	<u>15 149 461</u>	80
Cari hesaplar	<u>40 554 443</u>	87
	<u><u>40 554 443</u></u>	<u>87</u>

ZİMMET

	Lira	K.
Satılan malın maliyeti	11 307 624	44
Satış masrafları	10 183	28
Hizmet ücretleri	455 830	82
Satış sâfi kârı	1 545 180	17
	<u>13 318 818</u>	71
	<u><u>13 318 818</u></u>	<u>71</u>

PASİF

	Lira	K.
Krediler :	39 000 000	—
K/721 sayılı kararlar tahsis edilen		
a) Ekicilerin % 5 leri	18 000 000	
b) Tekelin Hazine bonoları	15 000 000	
c) Ticaret Bakanlığı fonu	6 000 000	
	<u>9 263 70</u>	
Muvakkat hesaplar	1 545 180	17
Satış sâfi kârı		
	<u>40 554 443</u>	87
	<u><u>40 554 443</u></u>	<u>87</u>

MATLUP

	Lira	K.
Satış hasılatı	13 318 818	71
3 570 423 350 Kgr.		
	<u>13 318 818</u>	70
	<u><u>13 318 818</u></u>	<u>70</u>

1948yılı tütün satışlarından hâsıl olan 1 545 180,17 lira sâfi satış kârının K/768 sayılı Kararıyla vaz'olunan esaslara göre sureti tevezüü aşağıdaki gibidir :

	Lira	K.
a) %46,15 hissesi bulunan ekici primlerine	713 100	65
b) % 38,46 hissesi bulunan Tekele	594 276	29
c) % 15,39 hissesi bulunan Millî Korunmaya	237 803	23
Yekûn	1 545 180	17

L) TEKEL İDARESİNCE 1 . I . 1949 - 28 . II . 1950 DEVRESİ ZARFINDA YAPILAN DESTEKLEME TÛTÛN ALIMLARI HESABI

Millî Korunma Kanununun 26 nci maddesine müsteniden Koordinasyon Heyetinin 15 . I . 1948 tarih ve K/721 sayılı Kararıyla, 1948 yılında açılacak tütün piyasasından Tekel İdaresiyle Türk Tütün Limitet Ortaklığının devlet nam ve hesabına müstahsıldan destekleyici mahiyette mubayaatta bulunmaları uygun görülmüş ve bu maksatla :

a) Müdahale mubayaatı için 1947 mahsulü tütünlerinden kendi ihtiyaına karşılık yapacağı mubayaat için sağlanacak 25 milyon liralık mevsim kredisinden ayrı olarak Tekel İdaresine, Hazine kefaleti ile ihraç olunacak 15 milyon liralık bono,

b) Millî Korunma kredisinden Ticaret Bakanlığı emrine tahsis edilmiş olan 23 milyon liralık döner sermayeden 6 milyon lira ile ekicilerin yaptıkları tütün satış bedellerinden tevkif olunan % 5 primlerden tahassul etmiş ve edecek olan 18 milyon lira,

Tekel İdaresi emrine tahsis edilmiş ve bu paralardan Türk Tütün Limitet Ortaklığına ayrılacak kısmın Gümrük ve Tekel Bakanlığınca tefrik edilmesi ve bu mubayaalar dolayısıyla verilecek hizmet mukabili komisyonun da meskûr bakanlıkla Ticaret Bakanlığı tarafından müştereken tesbit edilmesi esasının kabul edildiği,

c) Bilâhara yayınlanan 9 . XII . 1948 tarih ve K/768 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararıyla de, bahis mevzuu olan K/721 sayılı Kararla çeşitli kaynaklardan sağlanan kredilerle satın alınmış bulunan 1947 yılı mahsulü tütünlerin satışından tahassul eden kârların sureti tevezüü,

Geçen seneki raporumuzda tafsilen izah edilmiş bulunmakta idi.

d) Tetkik mevzuumuzu teşkil eden 1948 yılı mahsulü müdahale mubayaatı tütünlerine gelince, 9 . 12 . 1948 tarihinde yayınlanan K/769 sayılı koordinasyon heyeti kararıyla; tütün piyasasından Tekel İdaresinin hükümet nam ve hesabına destekleyici mahiyette mubayaalar yapması için ekici tütünlerinden kesilip Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına yatırılmış ve yatırılacak olan paralar ile Tekel İdaresinin bir evvelki yıl müdahale mubayaatı satışlarından hâsıl olan mebalîğ 1948 mahsulü tütünlerin destekleme mubayaalarına tahsis edilmiş bulunmaktadır.

e) Aynı zamanda bu devre zarfında; 20 . 12 . 1949 tarih ve K/797 sayılı karar gereğince, K/682, K/720 ve K/767 sayılı koordinasyon heyeti kararlarıyla ekici tütünleri satış bedellerinden kesilerek Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına yatırılacak olan paralar ve faizleri tutarından şimdiye kadar kullanılmamış olup bakiye kalan mebalîğ ve K/796 sayılı kararla ekici tütünleri satış bedelinden kesilip Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına yatırılacak olan % 4 primler ve faizleri (bu suretle alınacak paralar için Ziraat Bankasına % 4,5 faiz ödenir) ile K/721 sayılı kararlarla Tekel İdaresine tahsis edilip bu idare tarafından bilâhara Türkiye Cumhuriyeti Ziraat

Bankasına iade edilmiş olan 6 milyon lira ve ayrıca adı geçen Bakanlık emrindeki pamuk kredisinden 3 205 000,— lira ve pamuk hesabındaki kârlardan da 795 000 lira ve yine 1949 yılı mahsulü için K/763, K/769 ve K/793 sayılı kararlarla mübayaâ olunan tütünlerden satılmış ve satılacak olanlardan elde edilen bedeller, 5.9.1950 tarih ve K/813 sayılı kararla Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki Millî Korunma fonundan 4 000 000 lira ile 10.7.1950 tarih ve 3/11556 sayılı kararla Tekel mevsim kredisinden tahsis edilen 6 500 000 lira 1949 yılı mahsulü tütünlerin destekleme mübayaatına hasredilmiş bulunmaktadır.

Bu kararlara müsteniden Tekel Genel Müdürlüğü kendi teşkilâtı marifetiyle 1. I. 1949 - 28. II. 1950 devresi zarfında, yukarıda tahsis edildiği bildirilen paralarla yurdun muhtelif tütün istihsal bölgelerinde 39 369 320,77 lira değerinde 18 218 502 kilo tütün satın almıştır.

Geçen seneden müdevver işlenmemiş tütün stoku ile yukarıda bahsedilen devre zarfında satın alınanları ve bunlardan imalâta verilenler ile zuhur eden ambar firelerini ve 1. III. 1950 ye devredilen işlenmemiş tütün stokunu gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

İzahat	Kilo	Lira	K.
1948 yılından müdevver işlenmemiş tütün stoku	5 095 129	7 143 584	57
1. V. 1949 ilâ 28. II. 1950 mübayaatı	18 218 502	39 369 320	77
Yekûn	23 313 631	46 512 905	34
1. I. 1949 ilâ 28.II.1950 de imalâta verilen	14 477 918	28 465 715	52
	8 835 713	18 047 189	82
1. I. 1949 ilâ 28. II. 1950 de zuhur eden ambar fireleri	296 993	—	—
1. III. 1950 ye devredilen işlenmemiş tütün stoku	8 538 720	18 047 189	82

Yukarıda işletmeye verildiği bildirilen 28 465 715,52 lira kıymetindeki 14 477 918 kilo tütünü işlenmesi sonunda, 1 240 484 kilo imalât firesi zuhur ederek 13 237 434 kilo mamul tütün elde edilmiş, bu tütünler için 5 096 839,48 lira çeşitli masraflar ihtiyar olunmuş ve binnetice bu işlenen tütünler maliyetinin 33 562 555 liraya yükseldiği görülmüştür.

1948 yılından müdevver işlenmiş tütün stoku ile 1. I. 1949, 28. II. 1950 devresi zarfında yukarıda işlendiği bildirilen tütünleri ve yine aynı devre zarfında satılanları bu stokların bakım ve muhafazası için ihtiyar olunan çeşitli masrafları ve zuhur eden ambar firelerini ve mütaakıp yıla devrolunan tütün stokunu miktar ve kıymet itibariyle gösterir tablo aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

İzahat	Kilo	Lira	K.
1948 yılından müdevver işlenmiş tütün stoku	6 414 649	18 207 438	46
1. I. 1949 ilâ 28. II. 1950 de imalâtтан gelen	13 237 434	33 562 555	00
Yekûn	19 652 083	51 769 993	46
1. I. 1949 ilâ 28. II. 1950 de satılanlar (Maliyet bedeli üzerinden)	10 103 522	30 341 752	10
	9 548 561	21 428 241	36
1. I. 1949 ilâ 28. II. 1950 masrafları		6 161 599	59
1. I. 1949 ilâ 28. II. 1950 de zuhur eden ambar fireleri	62 946		
1. III. 1950 ye devredilen işlenmiş tütün stoku	9 485 615	27 589 840	95

Yukarıda satıldığı bildirilen tütünlerin bir kısmı doğrudan doğruya Tekel Genel Müdürlüğü teşkilâtı marifetiyle ve bir kısmı da Türk Tütün Limitet Şirketi delâletiyle satılmış bulunmaktadır.

Satılan bu tütünlerin satış bedellerini, maliyetlerini, satışları neticesinde hâsıl olan kâr ve zararları müfredatlı olarak siklet ve kıymet itibarıyla, gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Satışı yapılan yerler	Satılan Tütünler		Satılan tütünlerin maliyeti		Satış kârları		Satış zararları	
	Kilo	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	
Tekel	7 712 510	27 748 681	91	22 343 453	90	5 405 228	01	—
Tütün Ltd. Şirketi	2 391 013	7 965 273	34	8 012 837	98	—	—	47 564 64
Yekûn	10 103 523	35 713 955	25	30 356 291	88	5 405 228	01	47 564 64

Bu tabloya nazaran; mezkûr devre zarfında maliyet bedeli 30 356 291,88 liradan ibaret bulunan 10 103 523 kilo mamul tütünün 35 713 955,25 liraya satıldığı ve bu satışlar neticesinde, 5 405 208,01 lira satış kârı ve 47 564,64 lira da satış zararı tahassul ettiği görülmektedir.

Bu zararların başlıca sebebi, destekleme gayesiyle satın alınmış bulunan bir kısım tütün maliyetlerinin, satış tarihindeki piyasa rayicinden yüksek olmasıdır.

Yukarıda sözü geçen tütün satışlarıyla ilgili olarak 14 539,78 lira satış masraflarının yapıldığı ve bu devre zarfında yapılan alım ve satışlar için Tekel İdaresiyle Türk Tütün Limitet Şirketine tesbit olunan esaslar dairesinde 554 965,32 lira hizmet mukabili komisyonun verildiği ve binnetice bu devre faaliyetinin 4 802 698,05 liralık bir kârla kapandığı görülmüştür.

Mezkûr kârın 3 883 948,24 liralık kısmının 1947 yılı mahsulü tütün satışlarından tahassul ettiği ve 918 749,81 liralık kısmının da 1948 yılı mahsul satışlarından husule geldiği anlaşılmıştır. 1947 mahsulü satış kârlarının tevzii geçen sene olduğu gibi bu sene de K/768 sayılı Karardaki esaslar dairesinde yapılmış ve yukarıda bahsi geçen faaliyet neticesinde elde edilen kârlar aşağıda gösterildiği üzere tevzi edilmiş bulunmaktadır.

	Lira	K.
a) % 46,15 hissesi ekici tütünleri primleri hesabına	1 792 442	11
b) % 38,46 hissesi Tekele	1 493 766	49
c) % 15,39 hissesi Millî Korunmaya	597 739	64
Yekûn	3 883 948	24

Müdahale alınlarının 28 . II . 1950 tarihi itibarıyla tanzim edilmiş olan umumi bilânçesiyle kâr ve zarar hesabının birer örneği aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

AKTİF

	Lira	K.
Paraya çevrilebilen kıymetler	45 637 727	60
İşlenmemiş	8 538 720 Kgr.	18 047 189 82
İşlenmiş	9 485 601 140	27 589 840 95
Ambalaj ve levazım	696,83	
	18 024 321 140 Kgr.	
Muvakkat hesaplar	22 576	50
Manipülasyon mas.	2 496 50	
Muhtelif	80 —	
	Yekûn	46 640 304 10

ZİMMET

	Lira	K.
Satılan malın maliyeti	30 341 752	10
Satış masrafları	14 539	78
H. Ücretleri	554 965	32
Satış sâfi kârı	4 802 698	05
	35 713 955	25

PASİF

	Lira	K.
Krediler	37 968 345	80
K/797 ile tahsis edilen		
10 milyon liralık krediden çekilen	6 910 000	—
» » iki aylık faizi	56 366	67
K/721 ve K/769 sayılı kararla ekicilerin primlerinden		
1948 ve 1949 yılında T. C. Ziraat Bankasından	30 750 000	—
» » faizi	251 979	13
Cari hesaplar:	2 869 260	25
Satış sâfi kârı	4 802 698	05
	Yekûn	45 640 304 10

MATLUP

	Lira	K.
Satış hasılatı	35 713 955	25
10.103.522.820 Kgr.		
	35 713 955	25

V - Netice ve teklifler

Millî Korunma topluluğunun, 1950 yılı faaliyetine dair tanzim olunan bilânço, kâr ve zarar hesabıyla namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan teşekkül ve müesseselerin işletme faaliyetleri hakkında heyetimizce hazırlanmış olan raporda yer alan müşahede, temenni ve tekliflerden mühim bir kısmı geçmiş yıllar raporlarımızda yer almış olduğundan aşağıda sadece bu teşekkül ve müesseselerin hali hazır durumlarıyla ilgili hususata temas edilmiş bulunmaktadır.

A — Ticaret Ofisi :

a) Ticaret Ofisi hukukan tasfiyeye tâbi tutulmuş olduğuna göre, Ofis nam ve hesabına İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Tarım Satış Kooperatifleri Birliği marifetiyle yaptırılan müdahale satışları faaliyetinin de, Ofisin diğer sahalardaki faaliyetleri gibi, sona erdirilmesinin ve hesaplarının da bir an evvel bir neticeye bağlanmasının lüzumlu mütalâa edildiğini,

b) Ofis tasfiye edilmekte olduğuna göre, mevcut emtiaya bakım, muhafaza ve umumi masraf hissesi gibi birçok masrafların inzımmına sebebiyet verilmemesi hususunda bu stokların bir an evvel elden çıkarılması mevcut emtianın muayyen depolara nakli suretiyle boşalanların tahliye-leri ve lüzumsuz personelin vazifelerine nihayet verilmesi gibi tedbirlere baş vurularak füzuli masrafların mümkün mertebe azaltılması cihetine tevessül edilmesini,

c) Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının talebi üzerine tasfiye memurluğunca bu Bakanlığa gönderilen 8 284,69 lira kıymetindeki yazı ve hesap makinelerinin, Millî Korunma Kanunu ahkâmı dairesinde Ofisten Bakanlığa devredilebilmeleri için bu devre mütaallik koordinasyon kararının istihsalı zmnında adı geçen Bakanlığınca gereken teşebbüsün yapılmasını,

B — Petrol Ofisi :

e) Bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da belirtilmiş olduğu veçhile, Petrol Ofisine tahmil edilmiş bulunan işlerin kasetmiş olduğu âni inkişafa müvazi olarak gerek Ofisin merkez teşkilâtında ve gerekse taşra teşkilâtının organizasyonu hususunda icabeden tedbirlerin vaktinde alınmamış olmasından tetkik konumuzu teşkil eden 1950 ve incelememizin yapıldığı 1951 yıllarında :

Muhasebe, Ofisin hakiki vaziyetini sarahatle ifade edememektedir. Bu itibarla muhasebenin yeniden reorganizasyona tâbi tutulmasıyla beraber kadrosunun keyfiyet ve kemiyet bakımından kıymetli elemanlarla teçhiz edilmesi icabetmektedir.

Ofis teşkilâtında insicamlı bir çalışma tarzı temin edilememiş ve Ofisin iştigal mevzuu ile ilgili olarak görülen birrok işlere dair talimatnameler de bugüne kadar hazırlanamamış bulunması keyfiyeti aşağıda hulâsaten arzedilen vakaların meydana gelmesine sebebiyet vermiş bulunmaktadır.

1. Norveçten satın alınan geminin hangi sebep ve mülâhazaya müsteniden mübayaası cihetine gidildiği,

2. İstanbul'da Fransız Başkonsolosluğundan satın alınan dubalarla ilgili olarak meydana gelen çeşitli konular,

3. İtalya'dan mubayaa olunan varillere ait ihtilâf,

4. Akümülatörlü el fenerlerinin mubayaa safahatı,

5. İskenderun tesislerine ait mahkeme safahatının sona ermekte olduğu bir sırada bu işin yeniden bir avukata tevdi,

6. İskenderun'da idaresizlik yüzünden bir memurun on beş bin lira gibi mühim bir meblâğı zimmetine geçirerek hudut haricine çıkmasına sebebiyet verilmesi,

7. Ofis teşkilâtına ait muhtelif servislerin insicamsız çalışmaları dolayısıyla Siird gazhanesinde mevcut emtianın geçirdiği safahattan zamanında haberdar olamamalarından iki yüz küsur bin liralık bir suiistimale sebebiyet verilmesi,

8. İdarenin aksak çalışması ve kontrolsüzlüğü yüzünden İzmit Muhasebecisinin on dört bin lira gibi bir meblâğı zimmetine geçirmesi,

9. Teşkilâtteki lâkaydi ve gelişigüzel iş görme zihniyeti dolayısıyla İzmit'de motorin tanklarına gaz boşaltılması,

10. Ofis teşkilâtının tâbi bulunduğu ahkâma uygun olmayarak, Ofis Umum Müdürüne, maaşına ilâveten her ay maktuan bir para verilmesiyle Umum Müdür Muavini işlerini tedvire memur Ticaret Bakanlığı Zatişleri Müdürüne mevzuata aykırı olarak yevmiye verilmesi,

11. Ofise idare binası tedariki hususunda müessesenin menfaatleri göz önünde bulundurulmak ve Ofisin inkişafına muvazi olarak âtideki durumun da nazarı itibara alınmak suretiyle hareket edilmesi,

b) Raporumuzun işletme faaliyetlerindeki ilgili bölümünde de açıklanmış olduğu veçhile, Ofis bilânçosu ile netice hesaplarının sıhhati hakkında katî bir kanaate varılamamış olmasıyle muvakkat hesaplarda yer alan erkamın tasfiyesine ve bu hesaplarda duran inşaat, deniz nakil vasıtaları ve demirbaşlara mütaallik paraların ait oldukları hesaplara intikaline çeşitli malzeme, akar yakıt ve madenî yağ stoklarıyla ilgili gümrük muafiyetleri hesaplarının tasfiyesine kadar 1950 bilânçosuyle netice hesaplarının kabulü cihetine gidilmiyerek reddedilmesini,

C) Yerli Ürünler Türk Anonim ve Türk Tütün Limitet Şirketleri :

a) Yerli Ürünler Şirketiyle Türk Tütün Limitet Şirketi nezdindeki tütün stoklarının tasfiyeleri hususunda gereken imkânların araştırılmasını,

D) Mahrukat Ofisi :

a) Faaliyeti tamamen zararla neticelenmiş olan Mahrukat Ofisinin Millî Korunmaya karşı olan borcu, tahsis limitini çoktan aşmış bulunmakta ve bu paralara ait her yıl yüz bin liraya yakın faiz tahakkuk ettirmektedir. Faiz tahakkukuna mahal kalmaması maksadiyle bu borç bakiyesi kadar Hazine bonolarının faizden muaf tutulması hususunda bir karar ittihaz edilmesini,

b) Ofisin sahip bulunduğu bina ile yıllarca devamı muhtemel olan meşkûk matlubat dâvalarının Hazineye devri suretiyle müessesenin tasfiyesine son verilmesini,

Belirtmek isteriz.

Petrol Ofisi tarafından hazırlanmış olup 1950 yılı Millî Korunma umumi bilânçosu ile kâr ve zarar hesaplarına aksettirilmiş bulunan hesabın çıkarılması suretiyle tadilen hazırlanmış olan ilişik 31 . XII .1950 tarihli Millî Korunma umumi bilânçosu ile kâr ve zarar hesabı saygı ile yüksek tasvibinize arz olunur.

Başbakanlık
Umumi Murakabe Heyeti
Başkanı

T. C.

İçişleri Bakanlığı

1. İ. G. M.

2. Ş. M.

Sayı : 22467 - 4, 5125

Özü : 1950 yılı Millî Korunma
Bilânçosu hakkında.

Yüksek Başbakanlığa

19 Nisan 1952 gün ve Muamelât Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü 32/40 - 6/1184 sayılı buyruklarına karşılıktır.

29. II. 1951 gün ve 22467 - 4/13542 sayılı yazımızla da arz olunduğu veçhile İstanbul Valiliğinin emir ve murakabesi altında olmak üzere K/332 sayılı Kararla 1942 yılında kurulmuş olan İstanbul Mahrukât Ofisi 29. V. 1948 gün ve K/742 sayılı Kararla kaldırılmış ve tasfiyesi için de 15. VII. 1948 gün ve K/755 sayılı Kararla İstanbul Valiliğine yetki verilmişti.

Bilâhara 13. X. 1949 gün ve K/791 sayılı Kararla bu Ofisin tasfiyesiyle İstanbul Ticaret Ofisinin görevlendirilmesi üzerine İstanbul Valiliğince teşkil edilmiş olan tasfiye heyeti tarafından Ofisin bütün evrak, eşya ve parası Ticaret Ofisine devredilmiş ve keyfiyet Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına da arz olunmuştur.

Tasfiye işlemi devam etmekte olan ve bakanlığımızla bir ilgisi kalmamış bulunan mezkûr Ofis hakkında Umumi Murakabe Heyeti 1950 hesap yılı raporunda izhar olunan temennilerin, Ticaret Ofisi Tasfiye Heyetine iblâğ olunmak üzere keyfiyetin Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına bildirilmesine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

28. IV. 1952

İçişleri Bakanı V. V.

H. Polâtkan

T. C.

Maliye Bakanlığı

Hazine Genel Müdürlüğü

İçborçlar

Sayı : 54657/2

8. V. 1952

Özü : 1950 yılı Millî Korunma
bilânçosuna ait Umumi Murakabe
Heyetinin raporu H.

Başbakanlık Yüksek Makamına

Muamelât Umum Müdürlüğü ifadesiyle alınan 19 Nisan 1952 tarih ve 32-40/6-1184 sayılı tezkereleri cevabıdır :

Tezkerelerine merbut 1950 Takvim yılı Millî Korunma bilânçosuyle kâr ve zarar hesaplarına mütaallik Umumi Murakabe Heyetinin raporu tetkik olundu.

Mezkûr raporda, Bakanlığımızı ilgilendiren hususlara ait mütalâamız 3780 sayılı Kanunun 4945 sayılı Kanunla muaddel 51 nci maddesine müsteniden aşağıda arz edilmiştir :

1. Millî Korunma sermayesinin genel durumu ;

a) 3780 sayılı Kanunun 43 ncu maddesi gereğince T. C. Ziraat Bankası nezdinde tesis edilen sermayeden mütaaddit Koordinasyon Heyeti kararlariyle muhtelif tahsis mahalleri adına ceman 65 554 946,41 liralık tahsis yapılmıştır.

b) Bu tahsislere mukabil Ziraat Bankasından fiilen 68 122 041,33 lira çekilmiş bulunmaktadır.

Tahsis edilen sermayeye nazaran, fiilen çekilen sermayede görülen depasman; 1950 yılı sonunda yekûnu 4 159 044,87 liraya baliğ olan teşkilât ve idare masrafları faizleriyle sabit sermaye faizlerinden tevellüt etmektedir.

c) Bu 68 122 041,33 liralık ödemelerin 38 905 432,99 liralık kısmı Millî Korunma Kanununun 45 nci maddesinin (Ç) fıkrası gereğince reeskont suretiyle Merkez Bankasından, mütebaki 29 216 608,34 liralık kısmı da Bankanın kendi kaynaklarından temin edilmiş bulunmaktadır.

2. Mahrukat Ofisinin, Millî Korunmaya karşı olan borcuna faiz tahakkukuna mahal kalmaması maksâdiyle borç bakıyesi kadar Hazine bonolarının faizden muaf tutulması hususunda raporda işaret olunan temenni not edilmiştir. Muktazi kararın istihsali için keyfiyet incelenmektedir.

Umumi Murakabe Heyeti raporunda yer alan müşahede, temenni ve tekliflerden Bakanlığımızı doğrudan doğruya ilgilendiren başka bir husus olmadığını derin saygılarımla arz ederim.

Maliye Bakanı Y
İmza okunamadı

T. C.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı
Teşk. ve Küçük Sanatlar Gn. Md.

Sayı : Genel: 52166
Özel : 6/6678

15 . IX . 1852

Özü :
1950 yılı Millî Korunma hesapları hakkında.

Başbakanlığa

13 . VI . 1952 tarihli 19 . IV . 1952 ve 6/1184 sayılı emirleri karşılığıdır :

1950 yılı Millî Korunma bilânçosu ve kâr ve zarar hesapları hakkında Başbakanlıkları Umumi Murakabe Heyetince tanzim olunan rapordaki hususata ait Bakanlığımız mütalâasının iki nüshası ilişik olarak sunulmuştur.

Keyfiyeti saygı ile arz ederim.

Ekonomi ve Ticaret Bakanı
E. Gürelî

1950 yılı Millî Korunma Bilânçosu hakkında Umumi Murakabe Heyeti raporuna karşı Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının mütalâası

1950 yılında Millî Korunma fonundan yapılan sarfiyat hakkında Başbakanlık Umumi Murakabe Heyetince tanzim edilen raporun Bakanlığımızı ilgilendiren kısımlarına verilen cevaplar aşağıda arz olunmuştur.

Ticaret Ofisi

a, b, d paragraflarında tenkid mahiyetinde bir cihet görülmediğinden cevaplandırılmamıştır. Raporda belirtilen bakıye sermaye hesabı da bilâhara Ziraat Bankasınca kapatılmıştır.

e) Ticaret Ofisinin 123 kişilik kadrosu tasfiye memurluğunun teşekkülünden evvel çıkarılan K/810 ile 30 kişiye indirilmiş ve tasfiye işlerinin seyrine mütenazır olarak azaltılmıştır.

Halen 17 kişilik bir kadro tatbik edilmektedir.

f) Tasfiye dolayısıyla ayrılan bilûmum memurlara tazminat verilmesi Bakanlığımızca uygun görülmüştür.

g) 1. Dünya siyasi vaziyetindeki tebeddüller bir veçhe alıncaya kadar Ofis elinde stok olarak muhafaza edilmesi matlup bulunan tasfiyeye müdevver muhtelif cins emtianın en mühimlerini teşkil eden kalay, jüt mamulâtı ve teneke bakanlığımızın emirleri çerçevesi dâhilinde, diğer mallar ise tasfiye icaplarına uygun olarak elden çıkarılacaktır.

Halen, emtia sonuna ermiş sayılabilir.

2. İhtilâf mevzuunu teşkil eden borç ve alacaklar tesbit ve takip edilmektedir.

Aneak; Ticaret Ofisinin bütün dosya işleri bidayeti teşekkülde bir serviste toplanmış iken 1948 senesi başlangıcında bu servisten ilgili şubelere intikal ettirilmiştir ve tasfiye dolayısıyla memurların

ayrılması neticesinde şubelerde dağılmak ve sahihsiz kalan dosyaların yeniden bir evrak memurunun idâresine tevdi zarureti hâsıl olmuştur. Esasen büyük bir kısmı intacedilemeyip senelerce hesaplarda bırakılmış olan ihtilâflı mevzuların vesaikiye tesbitinde dosyalardaki bu intizamsızlık dolayısıyla büyük müşkülât çekilegelmiştir.

İşe Müsteşarlığı teşkilâtının lâğvı üzerine devren Ofise intikal eden sabun âmillerile yapılan mukavelelerden mütevellit ihtilâflar dolayısıyla tasfiyeden evvel açılan 30 dâva vardır. Bunlardan 23 ü mahkemelerce ret edilmişse de kesinleşmemiştir. 5 i ret edilmiş ve aleyhinize kesinleşmiştir. 2 si de kısmen leh ve kısmen aleyhe neticelenmiş olup henüz kesinleşmemiştir. Yağlı tohumların tâsiri mukavelelerinden doğan ihtilâflara ait üç dâva elyevm rüyet edilmektedir.

Umumi Murakabe Heyeti tetkikat yaptığı tarihte mevcut malların einsleri ve ağırlıkları bakımından birinden diğerine aktarılma suretiyle depolardan tasarruf teminine imkân bulmadığı gibi, bunların yine dünya siyasi vaziyetindeki istikrarsızlık muvacehesinde mehmaemken Ofisin elinde muhafaza edilmeleri Bakanlığımızın emirleri iktizasından bulunmakta idi.

Mezkûr tarihte Ofisin tasarrufunda bulunan (8) deponun (6) sı bilâhara tahliye edilmiştir.

Mevzuubahis yazı ve hesap makinelerinin Bakanlığa devri muamelesinin malî formalitesi neticelendirilemediğinden bunların bedelleri tutarı olan 8 284,69 lira tahsil edilmek üzere Ofis kayıtlarında Bakanlığın zimmetine geçirilmiştir.

Petrol Ofisi

Sahife 59 - İş programı :

Müessesenin kuruluş gayesine uygun ve malî imkânları ile telif edilebilecek surette yıl içinde vücuda getireceği tesislerin, yapacağı tevsi ve tamirlerin nev'i ve mahallerini, satın alacağı bilûmum malzeme ile yurda ithal edeceği akar yakıt ve madenî yağların eins ve miktarlarını ihtiva eden ve bunların iddihar ve satışlarıyla ilgili çeşitli işletme faaliyetlerini gösteren, keza teşkilâtın kadro ve bütçesiyle finansman durumunu belirten bir iş programının hazırlanması Bakanlığımız tarafından talep edilmiş ve hazırlanan 1951 yılı iş programı Bakanlığa gönderilmiştir.

Teşkilât kadrolarının hazırlanmakta olması hasebiyle programda kadrolara mütaallik faslın noksan bırakılmaması lüzumuna binaen 1952 yılı iş programının bizzarur tehir edilmesi icap eylemiş ve henüz kadro tatbikatına geçilmiş bulunduğundan 1952 yılı programının hazırlanmasına ancak imkân hâsıl olabilmektedir. Bunun ihzarı üzerinde çalışılmakta olup ikmalini mütaakıp Bakanlığımıza gönderilmesi Ofise tebliğ edilmiştir.

Sayfa 60-63 - Kadro :

Raporda Ofisin kadro tatbikatı tahlil edilmekte ve bilhassa yevmiyeli memur istihdamı konusu üzerinde durularak tenkid yolunda bâzı mütalâalar ileri sürülmektedir.

Bilindiği gibi Petrol Ofisinin 1947 senesinde K/677 ve K/706 numaralı Koordinasyon kararlarıyla istihsal olunan kadroları bugüne kadar yürürlükte kalmış ve teşkilâtın muvakkat mahiyeti değiştirilerek bünyesine başka bir şekil verileceği hususunda hâkim olan düşünce ve temayül dolayısıyla bu değişikliğe intizaren yeni bir kadro teklifinde bulunulmamıştır. Lâkin gün geçtikçe iş hacminin artmış olması yevmiyeli memur istihdamını zarurî kılmış ve filhakika yeniden kurulan Teftiş, Tesizat ve Hukuk Müşavirliği Bürolarında ve ihtiyaç görülen diğer servislerde bu gibi memurlar vazifelendirilmiştir.

Bakanlığımızın direktifleri dairesinde hazırlanan Bakanlar Kurulunun tasdikına iktiran eden ve 30 Nisan 1952 tarihinde yürürlüğe giren yeni kadrolar 1 Mayıs 1952 tarihinden itibaren tatbik edilmeye başlanmış ise de 3659 sayılı Kanun hükümleri çerçevesi dâhilinde kalınmış bulunulması hasebiyle bu kadrolar teşkilâtının yevmiyeli memurlarını kadroya almaktan başka, hiçbir kanuni hakka mâlik olmaksızın yıllardır feragatle çalışan memurların terfihine imkân vermek gibi, hiçbir müspet netice tevhit eylememiştir.

Raporun 61 nci sahifesinde, (Ofis kadrosunun yeniden revizyona tâbî tutularak müessesenin bugünkü iş hacmine göre ayarlanması ve aynı zamanda teşkilâta çalışmakta olan personelin kemiyet ve

keyfiyet bakımından takviyesi cihetine gidilmesi zarureti) bahis konusu edilmekte ve 63 ncü sahifesinin 2 nci bendinde de (Ofise forme eleman tedarikinde müşkülâta mâruz kalınma) nın sebepleri izah olunmaktadır.

Filhâkika bugün Ofise forme eleman tedarikinde ve hattâ Ofis bünyesinde yetişmiş kalifiye personelin muhafazasında büyük müşküllere mâruz kalınmaktadır. Bunun başlıca saikleri şu iki noktada mündemiçtir :

1. Ofisin muvakkat mahiyette bir Millî Korunma müessesesi olması ve ifa eylediği hizmetin ehemmiyetiyle mütenasip müstekar bir hukuki bünyeye mâlik bulunamaması;
2. Kadrolarının, 3659 sayılı Kanun çerçevesi dairesinde hazırlanması mecburiyetine rağmen memurlarının, hal ve geleceklerine emniyetle bakmalarını sağlayabilecek her hangi bir hakka mâlik olmamaları.

Mamafih Ofisin bir anonim şirket haline kalbedilmesi hususunda gerekli çalışmalar yapılmakta olduğundan bu tahakkuk eylediği takdirde arzedilen müşküllerin tamamen bertaraf olunacağı tabiidir.

1952 yılı Mayıs ayı içinde yeni kadro tatbikatına muvazi olarak Petrol Ofisi teşkilâtında bâzi değişiklikler yapılmış ve bu suretle faaliyetinin daha koordine ve daha rasyonel esaslar dairesinde yürütülmesi sağlanmıştır. Ancak faaliyet uzuvları arasında vazife ve salâhiyetlerin hudutlarını âyîn eden iş yönetmeliğinin ihzarına henüz başlanılmış bulunduğundan ikmalini mütâakip servisler arasındaki çalışma ahengi de esaslı surette teessüs etmiş bulunacaktır.

Sahife 66 - Emanet emtia :

Faturası kesilmek suretiyle satışı yapıp senesi zarfında çekilmiyen mal bedelleri maldan alacaklılar hesabına kaydedildiği gibi 1951 yılı Bilânçosundan itibaren bu kabil malların miktarları da Ofisin stokları dışında emanet stok namı altında mütalâa edilmiye başlanmıştır.

Sahife 67 - Malzeme alımları :

Satın alınan malzemeler, mubayaa işinin yapıldığı şubelerde malzeme stok kartlarına müfredath olarak kaydedilmekte ve çıkışları da aynı sarahati havi bulunmaktadır. Umumi mizanlar da mühim yekûna balığ bulunan bu malzeme hesabı haddizatında bunun dununda olup depolar arası yapılan transferler dolayısıyla yekûnu çoğalmış bulunmaktadır.

Maamafih yeniden hazırlanan muhasebe plâni ve izahnamesinde sarahatle görüleceği veçhile akar yakıt ve madenî yağda olduğu gibi malzeme içinde tutulacak bir (mubayaa hesabı) açılmıştır.

Sayfa 69. - Stok ve tevzi işlerinde hususi teşebbüslerin faaliyetlerinden istifade :

Bu sahada geniş adımlar atılmış bulunmaktadır. Bilhassa ziraat bölgelerindeki acentalar, teklif edilen istikametteki faaliyetleri büyük bir memnurlukla karşılanacak müspet neticeler vermektedir.

Sayfa 69. - Maliyet unsurları :

Bilûmum maliyet unsurlarını ihtiva eden işletme hesabı 1951 yılından itibaren ihdas edilerek çalıştırılmıya başlanılmıştır.

Sayfa 70, 74. - Muvakkat hesaplar :

1950 yılı muvakkat hesaplarında tasfiye olunmamış kara nakil vasıtaları hesabı yoktur. Bu vasıtaların işletme hesapları da 1951 yılından itibaren ihdas edilmiş bulunmaktadır.

Fransızlardan satın alınan dubaların Gümrük Resimleri üzerinde vâkı anlaşmazlık yüzünden mevzu bahis dubalar 1950 yılında sabit kıymetler hesabına intikal ettirilememiştir

Norveç'ten satın alınan geminin mubayaa bedeli üzerinde satan firma ile Ofis arasında mevcut ihtilâf dolayısıyla bu gemi de 1950 yılı bilânçosunda muvakkat hesaplarda yer almıştır.

Bu anlaşmazlıklar her ne kadar 1951 yılında halledilememiş ise de gerek dubalar ve gerek gemi bedelleri muvakkat hesaplardaki kıymetleri üzerinden sabit kıymetler hesabına intikal ettirilmişlerdir. Bedeller üzerinde ileride her hangi bir değişiklik vukubulduğu takdirde sabit kıymetler hesabında icabeden tashihler Ofişçe yapılacaktır. Dubalarla geminin geçmiş seneler amortismanları da 1951 yılında hesaplanarak kayıtlara işlenmiştir.

Gümrüklü mallardan ciheti askeriyeye yapılan teslimata mütâallik muafiyet farklarının muvak-

kat hesaba intikal ettirildiği ve senesi içinde tasfiye edilmediği raporda tenkid mevzuu olarak ele alınmaktadır.

Ofis acentelerine sevkolunan gümrüklü mallardan askerî birliklere teslimat yapılmakta ve bu teslimat tutarları kayıtlara muafiyetli fiyatlar üzerinden intikal ettirilmektedir. Acenteler stoklarına gümrüklü fiyatlarla girişleri yapılan malların çıkışları muafiyetli fiyat üzerinden yapıldığı için giriş ve çıkışlar arasında muafiyet kadar bir fark husule gelmekte ve bu farklar bilâhara eiheti askeriyeden alınan muafiyet vesikalarına istinaden mahsup edilmek üzere muvakkat hesaplara nakledilmektedir. Bu kabil muameleler fasılasız surette devam etmekte olduğundan muvakkat hesaplardaki meblâğların tam tasfiyesine imkân görülememektedir. Zira bir taraftan muvakkat hesaptan çıkartılarak alâkalı hesaplara nakilleri yapılan muafiyet farklarının yerine diğer taraftan yeni muamelelerden mütevellit yeni farklar kaydedilmektedir. Her an tasfiye halinde olan bu hesabın

Sayfa 75 - Kredi teminatı :

Birinci fıkrada acenta ve müşterilerin kredi mevzularının emin ve sistemli esaslara bağlanması lüzumuna işaret olunmaktadır.

Acenta ve bâyilere Ofisçe açılan krediler için kredi tutarına tekabül eden bir ölçüde kredi teminatı alınmaktadır. Alınan bu teminat mütenevvidir ve ezeümle, 1) Banka teminat mektubu, 2) Birinci dereceden gayrimenkul ipoteki ve 3) Bankalarda ticari itibarı bulunan kuvvetli kefilli borç senedi şeklinde tecelli etmektedir. Arzedilen esaslar dâhilinde açılan kredilere istinaden acenta ve bâyilerin borçları muayyen vâdeler sonunda muntazaman tahsil edilmektedir.

Sayfa 76 - Ayniyat sayımı :

Ofisin mevcut demirbaş ve malzemeleri her sene sonunda Şube ve depolara gönderilen ekipler marifetiyle teker teker sayılmakta ve tadat heyetlerinin imzalarıyla tevsik edilen cetveler Ofis Umum Müdürlüğüne tevdi olunmaktadır.

Envanterleri yapan heyetlerdeki şahıslara ayrı ayrı birer envanter talimatnamesi verilmekte, talimatnameye göre hazırlanan envanterler muhasebece kayıtlarla karşılaştırıldıktan sonra bilân-goya intikal ettirilmektedir.

Sayfa 76 - 77 - Muvakkat inşaat hesapları :

Umumi Murakabe Heyetinin raporu 1950 senesi muamelâtına mütâalliktir. Ofis teşkilâtının teknik işlerini idare eden servisi ancak 1951 senesi zarfında kurulmuştur. 1950 yılında Ofisin bir mühendisi bulunmadığından bâzı tâli depoların sityasyonları yapılmamış, bu yüzden muvakkat borçlu hesapların açılmasına zaruret hâsıl olmuştur. Bu hesaplarda kayıtlı bulunan inşaat bedelleri, 1951 yılında sityasyonları tamamlattırılmış olduğundan tasfiye edilerek asli hesaplara geçirilmişlerdir.

Sayfa 85 - Netice (Umumi görüş) :

Ofis tarafından getirtilen organizatörlerin raporlarındaki Ofis Muhasebesini ilgilendiren hususlar göz önüne alınarak 1952 yılında bünyelerine uygun bir şekilde bir muhasebe plânı hazırlanmış ve faaliyetlerine bu yolda bir veçhe verilmiştir.

Kadro mevzuunda da arzedildiği gibi müessesenin muvakkat durumda bulunması hasebiyle teşkilâtta bir istikrarsızlık hüküm sürmekte ve kalifiye memurlarının devamlı surette istihdamı imkânı hâsıl olamamaktadır. Esasen Umumi Murakabe Heyeti raporunun 61 nci sayfasının 1 ve 2 nci fıkralarındaki ifade ile de teyit edilen bu müşkül duruma rağmen Ofis Muhasebesi 1951 yılında âzami gayret sarfetmek suretiyle muvakkat hesaplarda yer alan rakamların tamamen tasfiye ve alâkalı hesaplara nakillerinin teminine muvaffak olmuştur.

Organizatörlerin tavsiyelerine uyulmak suretiyle muhasebenin mekanize edilmesi hususunda da teşebbüse geçilmiş bulunmaktadır. 1953 ten itibaren kullanılacak makineler sipariş edilmiş olup bunların muhasebe servisinde ekalli % 60 nispetinde bir memur tasarrufunu sağlayacağı muhakkak addedilmektedir.

Sayfa 89 - Akümülatörlü el fenerleri :

1950 yılının son aylarında hâd bir manzara arzeden siyasi gerginlik göz önünde tutularak depo tesislerinde vukuu melhuz sabotaj hareketleri üzerinde durulmuş, İşleri Bakanlığı, Jandar-

ma Genel Komutanlığı ve taşra teşkilâtının buldukları vilâyetler valilikleri ile sıkı muhabere ve temaslar yapılmak suretiyle türlü şekiller de tezahür eden tedbirlerin alınmasına Ofisçe geniş ölçüde tevessül olunmuştur.

Bu meyanda şehir santrallerinden cereyan alan ve mühim bir kısmı Millî Savunmamızın hava ikmallerini yapan tâli depolarda işlerin, bir harb vukuunda ârizaya uğramaması ve bağlı buldukları şehir santralleri ile kendi grup elektrojenlerinin yine bir harb vukuunda veya herhangi bir sabotaj neticesinde tahrip edilerek çalışmamaları halinde faaliyetlerinin aksamaması için tâli ve ana depoların şehir santrallerine ve grup elektrojenlerine muhtaç olmadan devir işlerini yapabilecek taşınabilir cihazlarla tehzinin lüzum ve zarureti mütalâa edilmiş ve derhal harekete geçilerek yukarıda arz edilen tehlikeli durumlarda kabili istimal cihazlar satan Arsay Firması ile temas tesis olunmuştur.

Sözü geçen firmanın temsil ettiği Almanya'da Dominit Fabrikası mamûlâtından akar yakıt depolarında, tesisat ve nakil vasıtalarında tehlikesizce kullanılmaya elverişli, devamlı akümülatöre malik el lâmbalarından altı adet nümune olarak getirilmiş ve tecrübe edilmiştir. Tecrübe neticesinde WLS tipi lâmbaların uzakları gösteren bir projektör vazifesini gördüğü ve DBS tipi lâmbaların ise akar yakıt depolarında ve hususi benzin tanklarının arasında emniyetle kullanılmaya salih lâmbalar olduğu tesbit edilmiştir.

Bu itibarla depo ve tesislerde ve bahusus akar yakıt tank sahalarında tahmil, tahliye ve muhafaza esnasında personelin ellerinde tehlikesizce kullanılmasında büyük fayda mülâhaza edilen bu lâmbaların, firmaca teklif edilen 64 bin liradan 4 bin lirasının tenzili ile 60 bin liraya mubayaa-sı kararlaştırılmıştır. Piyasadan kolaylıkla tedariki mümkün olmıyan ve ancak hususi surette yapılan siparişle temin edilebilen bu lâmbaların, Ofis tesisatı için lüzumlu ve hattâ zaruri cihazlardan olmaları hasebiyle, mubayaası her bakımdan menfaata uygun görülmektedir. Bu lâmbalar bilhassa askerî dapolarda askerî makamların büyük bir alâkasını celbetmiş ve mubayaalarındaki isabet tebarüz ettirilmiştir.

Sayfa 90, madde V - Gayrimelhuze tertibinden umum müdüre ayda maktuan 200 lira ödenmesi :

Filhakika Umum Müdüre gayrimelhuze tertibinden ayda bir miktar para ödenmiştir. Lâkin bu, maktuan iki yüz lira miktarında olmayıp bâzen daha noksan miktarlara inhisar eylemiş ve hattâ ödenmediği aylar da vâkı olmuştur.

Bu tediye, Ofis menfaatlerinin korunması bakımından ihtiyarı zaruri görülen müteferrik masraflardan ibarettir. Zira umum müdür müessese menfaatlerinin korunmasını temin maksadiyle yaptığı türlü ziyaret ve kabullerinde az çok bir masraf ihtiyar etmiş ve bunlar kendi beyanına istinaden Ofisin umumi masraflarından ödenmiştir.

Esasen bakanlığımızın tasviplerine iktiran eden bütçelerinde de bu masraflara karşılık olarak 2 400 lira miktarında bir tahsisat konulmuş bulunmaktadır.

Sayfa 90, Madde VI - Umum müdür muavin vekiline ödenen yevmiye :

Bakanlığımızın 11 Ağustos 1950 tarih ve 3308/33354 sayılı emirleriyle ve kadrosu ile bakanlık tetkik kurulu emrine nakledilen bir umum müdür muavininin yerine bakanlığımız özlük işleri Müdürü bu vazifeyi muvakkaten tedvire memur edilmişti. 12 Ağustos 1950 tarihinde vazifeye başhyan mumaileyhe, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Malî Kontrol Umum Müdürlüğünün şube 2, 10 Mayıs 1943 tarih ve 1329/119/1985 sayılı tebliğatına göre, gerek mesai dâhilinde ve gerek mesai haricinde çalıştığı günler için 15 lira yevmiye verilmesi umum müdürlükçe uygun görülmüştür, ki bu, kanuni hükümlere de tamamen uygun bulunmaktadır. Zira kadrosunu muhafaza eden eski bir umum müdür muavinine vekâleti dolayısıyla bakanlık özlük işleri müdürüne vekâlet maaşı namı altında bir para ödenmesine esasen imkân mütalâa edilemezdi. Bu itibarla bahis konusu paranın istirdadı cihetine gidilmesi gibi bir teşebbüse geçilmesini mesnetsiz telâkki etmekteyiz.

Sayfa 91, Madde VII - İskenderun dâvası için avukata 50 bin lira ödenmesi :

İskenderun'da Ofis aleyhine ikame edilen dâva, 1939 yılında Hatay'ın memleketimize ilhakı sırasında Türkiye ile Suriye arasındaki arazi meselelerini halleden 3568 sayılı Kanun ile mu-

saddak protokolün 2 nci maddesi mucibince Fransız tabiiyetindeki hükmi şahısların emval, hukuk ve menafii ile aynı tabiiyetteki hakiki şahısların gayrimenkul mallarını muayyen bir bedel mukabilinde Türk Hükümetine intikal etmiş olmasından mütevellit ve maddenin tatbikına müteferri bir ihtilâfa taallük etmektedir.

Mahiyeti itibariyle İskenderun'da Akçay mevkiinde kâin olup 3/4 hissesinin mülkiyet ve tasarruf hakkı dâvacılara ait bulunan akar yakıt depo ve tesislerinin inşa edilmiş olduğu arazi ile bunların üzerinde mevcut mebanî ve sair tesisata Petrol Ofisinin müdahalesinin men'ini ve bu arazi ve mebaninin Petrol Ofisi namına yapılan tapu kaydının iptali ile dâvacılar uhdesine tescilini talebeden birkaç milyon liralık büyük bir dâvadır.

Bu dâva bidayetinden beri, avukatlık salâhiyet ve ruhsatıyesini haiz bulunmayan Ofisin İstanbul Müdürü Ahmet Remzi Berkman tarafından takip edilmekte idi. Mumaileyhin bir netice almadan tekaüdiyesini talebederek Ofisten ayrılması dolayısıyla eşasen 4 seneden beri takip edilmesine rağmen bir türlü intaç ettirilememesi de nazarı itibara alındığından, bu mühim dâvayın ehil bir avukata verilmesi zaruri görülmüştür. Bu zarurete binaen Ofisçe İstanbul'da yapılan temaslarda, tanınmış ve şöhreti haiz avukatların 100 - 250 bin lira arasında vekâlet ücreti talebinde buldukları müşahede edilmiş, bunun üzerine, 50 000 lira bir ücreti vekâletle, 25 000 lirası peşin ve mütebakisi dâva kazanılmak şartıyla bahis konusu dâva umum müdürün şahsan tanıdığı ve itimat ettiği Avukat Nurettin Besen'e verilmiştir.

Raporda münderiç kayıt hilâfına dâva, salâhiyetsizlik noktasından ancak Nurettin Besen'e verildikten ve bu nokta mumaileyh tarafından ileri sürüldükten sonra mahallî mahkemece reddedilmiş ve temyiz safhası lehimize cereyan etmiş, en nihayet tashihi karar yoluna giden muarızlarımızın bu talepleri dahi son defa reddedilerek dâva safhası böylece katî surette lehimide hal ve faslolunmuştur ki Ofis aleyhine dâva açanlarda avukatlarından birine 100 000 ve diğerine 50 000 lira ödemeyi taahhüt etmişlerdir.

Sayfa 91, madde VIII - İskenderun'da zimmete para geçirme hâdisesi :

Raporda mevzuun izahı sırasında, İskenderun Şubesinde avans hesaplarının lâıyık veçhile tetkik, takip ve murakabe edilmedikleri ve zimmet hâdisesinin vukuundan ancak dört gün sonra merkezin keyfiyetten haberdar edildiği ve merkezce de suçlu hakkında takibat yapılması için İskenderun Adliyesine müracaatta bulunulduğu ifade olunmaktadır.

Hâdisen bir Cuma günü vukubulmuş olup gümrüğe yatırılan depozitonun tahsili için memur gümrük veznesine gönderilmiş, parayı tahsil etmiş ve aynı gün zarfında kaçmış, bir hâdisenin tahkiki zmnunda Umum Müdür Muavininin ve Ticaret Müdürünün aynı tarihte İskenderun'da bulunmaları hasebiyle şube, aynı ve mütaakıp gün zarfında bu ihtilâs hâdisesiyle ilgilenme imkân ve fırsatını elde edememiş ve ancak üçüncü Pazar günü ittilâ kesbederek hemen merkezi ve bir gün sonra Pazartesi günü de mahallî adliyeyi haberdar eylemiştir.

Görülüyor ki, hâdisede ihmal bahis mevzuu değildir. Ancak mükellef veznedar ve tahsildar istihdamı gibi bir icabın yerine getirilmesi lüzumunu teyit eden teşkilâtın bir iş yönetmeliği mevcut bulunmadığından mükellef olmıyan bir gümrük memuru tahsilât işleri ile tavzif edilmişti Bu hâdiseden sonra mükellef olmıyan bir gümrük memuru tahsilât işleri ile tavzif edilmişti. Bu hâdiseden sonra mükellef veznedar ve tahsildar istihdamı mecburiyeti vaz'olunduğu gibi iş yönetmeliği de hazırlanmakta olup ikmalini mütaakıp bakanlığımızca mevkii tatbika konulacaktır.

Sayfa 92, madde IX - Siird Acantasının suiistimali :

Acantalara sevk edilen akar yakıtlar, mahallî Ziraat bankalarının namlarına gönderilmekte ve bu bankalar, Ofisle aralarında mevcut ve mer'î mukavelenameler mucibince namlarına sevk edilen malların mesuliyetlerini takabbül etmektedirler.

Siird'e gönderilen akar yakıtlar da bu esas dairesinde mahallî Ziraat Bankası namına sevk olunmuş ve mukavelename gereğince bankanın bu malları daimî surette kontrole tâbi tutması ve hiç olmazsa ayda bir defa tadat etmesi lâzımgelirken bu vecibesini ifa eylememiştir. Bu sebeple ancanta Kurtalan'a kadar demiryolu ile ve Kurtalan'dan Siird'e kara yolu ile sevk edilen malları

gazhancıya uğratmadan bizzat alıp satmış ve bu suretle hâdis olan suiistimal karşısında banka murakabe vazifesini ihmal etmiş ve binnetice iş adliyyeye intikal eylemiştir.

Hâdisenin cereyan tarzına nazaran Gazhane memuru ve acantanın suiistimal fiilinde müşteri hareketleri ve bankanın da murakabe vazifesini ifada bigâneliği dikkati calıp görüldüğünden adli takibat acente ve gazhane memurunun olduğu gibi bankanın da aleyhine müteveccih bir istikamet takip eylemektedir.

Sayfa 93, Madde X - İzmir'de şube muhasebecisinin zimmetine para geçirme hâdisesi :

İzmit'de Ofis Şubesi Muhasebecisinin zimmetine para geçirmesi keyfiyeti maateessüf bir vakıadır ve Ofişçe yapılan teftiş neticesinde sâbit olarak adli mercilere intikal ettirilmiştir. Bu gibi aksaklıkların tekrürüne meydan verilmemesi mülâhazasına binaen bizzarure yevmiyeli memur kullanılması gibi arzu edilmeyen bir yol istilzam olunmuştur ki, bu mahzur da yeni kadroların tatbikiyle tamamen bertaraf edilmiş bulunmaktadır.

Sayfa 93, Madde XI - İzmir'de tanklardan birine yanlışlıkla gaz boşaltılması :

Vukuuna ittıla kesbedilmesini mütaakip hâdiseye hemen Ofis Umum Müdürlüğünce el konmuş ve yapılan teftiş neticesi 1 rapor, 2 karar, 1 tebliğ ve 1 tamim ile birlikte 24 . I . 1952 tarih ve 11 teftiş numaralı Ofis yazısıyla bakanlığımıza intikal ettirilmiş olup müsebbipleri tecziye edilmiş ve vazifelerinde müteyakkız bulunanların da taltifi cihetine gidilmiştir.

Ayrıca, tahliye sırasında motorin tankına gaz basılmasından husule gelen mahlûtun evsafı Ofişçe islah edilerek normal hale irca olunmuş ve muahharan bakanlığımızın 1 . II . 1952 tarih ve İç Ticaret Umum Müdürlüğü 4/1400 sayılı emirlerine tevfiikan mahlûtta, tahlil edilmek üzere İzmir İhracat Başkontrolörü Ali Emre ile müştereken alınan birer litrelik üç şişede üç litre nümüne 18 . XI . 1952 tarih ve 1/904 numaralı hamule senedi ile İstanbul'da kâin Ticari Tahlilât ve Standartizasyon Lâboratuvarına gönderilmiştir. Mezkûr lâboratuvarca yapılan tahlil neticesinde nümunele- rin normal gaz yağı evsafını arzettiği tesbit olunmuştur.

Esasen kalitesi islah olunan mahlûtun gaz yağı evsafında bulunması hasebiyle ârızasızca satışı yapılmış ve bu yüzden Ofise hiçbir maddi zarar terettüp eylememiştir.

Sayfa 95 - Bina mevzuu :

1. Ziyagökalp ile Selânik caddelerinin iltisak noktasında mevcut Ofise ait bina ve arsa :

Tapu kayıtlarına nazaran Kâzımözalp Caddesi 134 pafta, 1066 ada ve 12 parsel numaralarında müseccel kâgir bir evle bunun ittisalindeki 13 parsel numarasında müseccel arsa Ofise ait bulunmaktadır.

Bunlardan kâgir ev 31 . I . 1951 tarih ve 53 sayılı Ofis Umum Müdürlüğü kararına tevfiikan Umum Müdüre kiraya verilmiştir. Bu kararda aynen şöyle denilmektedir.

«Memurların otormakta oldukları Saracoğlu Mahallesiindeki 5 odalı evlerin umumiyetle, kalorifer dâhil, 85 - 90 lira raddesinde kiraya verilmiş olmalarına ve bir kısım bankalarca, umum müdürlerine verilen lojmanlar için kendilerinden ayda 96 şar lira alınmakta bulunmasına göre, işbu emsal göz önünde tutularak Ofisimize ait lojman binasının ayda 96 lira kira bedel karşılığında umum müdüre tahsisine ve binaya giriş tarihinden itibaren ödenmemiş olan kira bedellerinin de bu esas dâhilinde tahsiline oy birliği ile karar verildi.»

Aynı mahalde bulunan arsada bir benzin istasyonu vücuda getirilmek ve mukavele müddetinin hıtamında bu istasyon işler bir halde bilâbedel Ofise devredilmek üzere Mehmet Emin Selâmoğlu ve Petrol Ofisi Memurlar Kooperatifine 15 sene müddetle ayda 50 lira mukabilinde icara verilmiştir. Arsa üzerinde 44 000 lira kıymetinde istasyon tesisatı vücuda getirilmiş ve halen burada günde vasatı 3 ton benzin ve ayrıca mühim miktarda madeni yağ satılmakta ve bu suretle Ofise senevi ortalama 20 000 lira kazanç temin eylemektedir.

2. Umum müdürlük idare binası :

Malûmları olduğu ve hile Petrol Ofisi bidayette İstanbul'da teşekkül etmiş, bilâhara görülen lüzuma binaen Ankara'ya naklederek Müdafaa Caddesinde Zekâi Apaydın veresesine ait binaya yerleşmiştir.

Bakanlığımızın bâzı daireleri ile birlikte işgal edilmekte olan bu binanın tahliyesi için mal sahipleri tarafından bakanlığımıza aleyhine ikame edilen dâva müddeiler lehine neticelenmiş olduğu gibi Yargıtayda da aynı neticeyi vermesi muhtemel bulunduğundan ofisin umum müdürlük merkez teşkilâtını istiap edebilecek bir binanın araştırılması zarureti hâsıl olmuş ve Raif Karadeniz tarafından Selânik Caddesinde inşa ettirilmekte olan bina uygun görülerek 1 Kasım 1949 tarihinden itibaren kiralanmıştır.

Binanın kalorifer tesisatının noksan bulunması hasebiyle bu tesisatın vücuda getirilmesini teminen mal sahibine, dörtte biri her sene ödenecek kira bedelinden mahsup olunarak dört senede itfa edilmek üzere, 30 000 liraya kadar avans verilmesi de uygun görülmüştür. Esasen keyfiyet daha evvelce 21787 sayılı ofis yazısı ile bakanlığa arz edilmiş olduğundan binanın matluplarına tamamen tevafuk eden bir surette ikmalini mürtaakıp nakledilmiştir.

Kalorifer tesisatına malik geniş beşer odalı 6 dairesi ve lokanta olarak kullanılan iki salonu, müstemilâtı ve bahçesi ile birlikte sözü geçen binaya ödenen senelik 20 000 lira icar fahiş görülmektedir.

3. Karanfil Sokaktaki ikinci daire binası :

Selânik Caddesinde Raif Karadeniz'den kiralanın umum müdürlük merkez teşkilâtını istiap etmemesi hasebiyle Yenişehir Karanfil Sokakta da kalorifer tesisatını haiz beşer odalı 4 daire ve iki garajı ihtiva eden bir apartman seneliği 17 250 liraya 25 ay müddetle isticar ve 1 Ekim 1951 tarihinden itibaren işgal olunmuştur.

Filhakika ofis merkez ve teşkilâtı için isticar ettiği binalara 90 000 lira raddesinde peşin bir para ödemek mecburiyetinde kalmıştır. Lâkin bunu, yukarda izah olunduğu ve hile, bir zaruretin icabı olarak mütalâa etmek lâzımdır. Zira evvelce işgal eylemekte olduğu Müdafaa Caddesindeki Zekâî Apaydın veresesine ait binayı en kısa bir müddet zarfında tahliye etmek ıstırarında kalması ofisi böyle bir mecburiyete sevk etmiş olduğu gibi kuruluş statüsü değiştirilerek muvakkat mahiyeti bertaraf edilmek suretiyle bünyesine hukuki bir istikrar verilememiş bulunması da tasarrufu altındaki arsasına bir idare binası yapması imkânını bugüne kadar selbeylemiştir.

Mahrukat Ofisi

1. Mahrukat Ofisinin faaliyeti tamamen zararlı neticelenmiş bulunmaktadır. Hazineye ait olması bakımından bu zararın Ofisin Ziraat Bankası nezdindeki borçlu hesabı carisine faiz tahakkuk ettirilmek suretiyle mütemadiyen yükselmesi yerinde görülmemekte ve bu hususta bir karar itihazı muvafık mütalâa edilmektedir.

2. Ofisin meşkûk matlubatından gayrı yegâne varlığını teşkil eden Balat'ta kâin fırın binasının **Hazineye devrine tevessül edilmişse de muamelesinin tekemmül ettirilmesi sırasında İstanbul Belediyesiince vâkı mubayaa talebi üzerine bu müessese ile tasfiye halinde Ticaret Ofisi arasında bulunan altı ay evvel başlayan temaslar bugüne kadar bir neticeye bağlanamamıştır.** Bu itibarla bedeli bilâhara tesbit edilmek üzere bidayette bir zabıtlı İstanbul Millî Emlâk Müdürlüğüne teslim edilmiş ve halen bu Müdürlükçe Toprak Mahsulleri Ofisine kiraya verilmiş bulunan bahis konusu fırın binasının Hazineye devri hususundaki muamelenin ikmaline çalışılmaktadır.

3. Dâvaya intikal etmemiş bulunan gayrimeşkûk matlubatın tevsiğine tasfiye halinde Ticaret Ofisince çalışılmaktadır.

Bu husus katî olarak tesbit edildikten sonra alacak dâvalarının ve icra tahsilâtının Hazine marifetiyle takibi eihetine gidilmesi mümkün olacaktır.

4. Ticaret Ofisi Tasfiye memurları Mahrukat Ofisinden her hangi bir nam altında bir ücret almamaktadırlar.

T. C.

Tarım Bakanlığı

Devlet Üretme Çiftlikleri

Genel Müdürlüğü

Tasfiye

Sayı: Genel 6234,

Özel 288

28 . IV . 1952

Özü : 28 . II . 1950 Bilânçosuna dair Umumi Murakabe Heyeti raporu H.

Başbakanlık Yüksek Makamına

Muamelât umum müdürlüğü ifadesiyle gelen 19 Nisan 1952 gün ve 37/40-6/1184 sayılı yazıya karşılıktır :

5433 sayılı Kanun hükümlerine göre Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne intikal eden mülga Zirai Kombinalar İdaresinin 28 . II . 1950 tarihi itibariyle tanzim olunan 2 aylık Millî Korunma Bilânçosunu tetkik eden Başbakanlık Umumi Murakabe Heyetinin raporu incelendi.

Raporda; mülga idarenin kuruluş, işleme ve gelişme devreleri ayrı ayrı tahlil ve tetkik edilerek bütün safahatıyla belirtilmiş ve Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne devrine ait varlıkları ayrı ayrı hulâsa edilerek umumi ve devir bilânçolarıyla kâr - zarar tablolarının birer suretleri de eklenmiş bulunmaktadır.

Başbakanlık Umumi Murakabe Heyetinin raporu, Zirai Kombinalar İdaresine müteveccih bir tenkidi ihtiva etmemekte ve rapor münderecatına bakanlığımızca da iştirak edilmektedir.

Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla değişik 51 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince bilânço ve raporun Büyük Millet Meclisine sunulmasına müsaade buyurulmasını saygı ile arz ederim.

Tarım Bakanı

N. Ökmen

T. C.

İşletmeler Bakanlığı

İşletmeler Dairesi Başkanlığı

Sayı - Genel : 4007

Özel : 3

3 . VI . 1952

Özü : Millî Korunma Bilânçosu raporu hakkında.

Başbakanlık Yüksek Makamına

14 . V . 1952 - 32 - 40/6 - 1182 sayılı yazıları cevabıdır :

1950 yılı Millî Korunma Umumi bilânçosu ile kâr ve zarar hesapları hakkında Umumi Murakabe Heyeti tarafından verilen rapor incelenmiş ve bakanlığımızla ilgili olarak, ithal çimentolarının satışı sırasında fazla fiyat farkı dolayısıyla teraküm edip Sümerbank nezdinde bakanlık fonu halinde muhafaza edilen 145 173 liralık meblâğın T. C. Ziraat Bankasındaki Millî Korunma Umumi fonu hesabına yatırılmasına dair olan temenni üzerinde durularak; evvelece mütedavil sermaye şeklinde Sümerbank'a tahsis olunan 3 milyon liralık kredinin K/822 sayılı kararla 26 . III . 1951 tarihinden itibaren ikraza kalbedilmiş olmasınabinaen, aynı kredilerin istimalinden tevellüt eden ve şimdiye kadar Millî Korunma Kanununun 4180 sayılı Kanunla muaddel 47 nci maddesinin şümulüne alınmıyarak Sümerbank nezdinde muhafaza edilen bahis konusu meblâğın bu defa Millî Korunma fonu kabul edilerek T. C. Ziraat Bankasına yatırılmasının yerinde olamayacağı mütalâasına varılmıştır.

Raporda, Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla değişik 51 nci maddesi gereğince ayrıca bakanlığımız mütalâasını icabettiren bir hususun mevcut bulunmadığını saygı ile arz ederim.

İşletmeler Bakanı V.

N. Özsan

T. C. Ziraat Bankası

M. K. M. B.

Genel Müdürlük

No. 28

7. V. 1952

Yüksek Başbakanlığa

Umum Muamelât Müdürlüğü ifadesiyle alınan 19. IV. 1952 tarih ve 1184/6 sayılı emirleri cevabıdır :

1950 senesi Millî Korunma Bilânçosunun Umumi Murakabe Heyetince tetkiki neticesinde hazırlanan rapora - ilgili mevzuatlarda - bankamızın mütalâa ve cevabını ihtiva eden yazı ilişik olarak yüksek huzurlarına sunulmuştur.

Bu vesile ile en derin saygılarımızın kabulünü rica ederiz.

T. C. Ziraat Bankası

İmzalar okunamadı

1950 senesi Millî Korunma bilânçosu ile kâr ve zarar hesabının tetkiki neticesinde Umumi Murakabe Heyetince tanzim olunan rapora - ilgili konularda - Bankamızın mütalâa ve cevabı aşağıda arz olunmuştur

II - Bilânçonun tetkik ve tahlili

A) Aktif :

III - Sermaye tahsisinden borçlular 17 585 469,29 lira

I - Mütedavil sermaye 14 568 797,20 lira

a) Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı :

Toprak Mahsulleri Ofisi 319 219,20

Umumi Murakabe Heyetinin 1949 senesi Millî Korunma bilânçosuna ait raporunda dermeyan olunan hunusatın da nazarı dikkate alınması suretiyle yeniden düzenlenerek Bankamıza gönderilmesi gereken kuru fasulye, piring, kuşyemi ve kuru bakla hesabı henüz alınmamıştır.

VIII - Sabit kıymetler: 12 847 493,05 lira

Büro demirbaşları :

Bankamıza evrakı müsbite göndermekle mükellef olan mahallerden sene sonu sayım zabıtlarıyla envanterler şimdiye kadar birçok taleplerimize rağmen alınmadığından mefruşat ve demirbaş eşya, Millî Korunma umumi bilânçosuna bizzarure Bankamız kayıtlarına göre dercedilmiştir.

İlga edilen teşkilâta ait mefruşat ve demirbaşlar için Umumi Murakabe Heyetinin tavsiye ve temennileri dâhilinde ilgili Bakanlıklarca verilecek karara göre muamele yapılacağı tabiidir.

B) Pasif :

X - Sermaye tahsisinden alacaklılar 68 122 041,33 lira

Sabit sermaye, teşkilât ve idare masrafları karşılığı namıyla açılan hesaplara tahakkuk ettirilen ve Maliye Bakanlığı namına açılan hesapta toplanan faizlerin Umumi Murakabe Heyetinin

mütalâaları veçhile Millî Korunma sermayesinden tahsis edildikleri işlerin neticelenmesi veya tasfiyesi suretiyle ilerde serbest kalacak kısımdan veya fazla kârlar fonlarından mahsubu mükündür.

Bu hususta ilgili bakanlıklarca alınacak karara göre muamele yapılacağını arz ederiz.

VIII - Karşılıklar :

1 687 151,46 lira

2. Kok kârı :

38 404,41 lira

Umumi Murakabe Heyetince de raporda işaret buyurulduğu veçhile 5 sayılı Koordineasyon Kararıyla Etibank emrine mütedavil sermaye olarak açılan krediye ait tasfiye bilânçoları alınmadığından kok kârı olarak bu hesapta kayıtlı miktarın nakil ve tasfiyesi mümkün olamamaktadır.

Keyfiyeti derin saygılarımızla arz ederiz.

Türkiye Cumhuriyeti
Ziraat Bankası
İnzalar okunamadı

Sayıştay Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Sayıştay Komisyonu

Esas No. 3/355

Karar No. 30

26. V. 1953

Yüksek Reisliğe

1950 yılının Millî Korunma Bilânçosu ile buna ait olarak 3780 sayılı Kanununun 61 nci maddesi gereğince Başvekâlet Umumi Murakabe Heyeti tarafından hazırlanmış bulunan rapor ve bu işlerle alakalı müessese ve vekâletlerin yazılı cevapları Umumi Murakabe Heyeti, vekâletler T. C. Ziraat Bankası ve murakabeye bağlı teşekküllerin temsilcileri huzuriyle incelenmiş ve varılan neticeler aşağıda arz edilmiştir.

1. Ticaret Ofisi hukukan tasfiye haline girmiş olduğuna göre bu Ofis nam ve hesabına İstanbul Yaş meyva ve Sebze Tarım Satış Kooperatifleri Birliği marifetiyle yaptırılan müdahale satışları faaliyetinin de, Ofisin diğer sahalardaki faaliyetleri gibi sona erdirilmesi ve hesaplarının bir an evvel neticeye bağlanması lüzumu Umumi Murakabe Heyetince belirtilmektedir.

Komisyonumuzca 1949 yılı Millî Korunma raporunda açıklandığı üzere, İstanbul Yaş meyva ve Sebze Tarım ve Satış Kooperatifleri Birliğinin nâzımlık rolüne devamında Ekonomi ve Ticaret Vekâletince lüzum görülüyorsa bu takdirde nâzımlık rolünün devamlı bir şekilde bağlanarak, Ticaret Ofisine ait kredinin iadesi lâzımgelir. Komisyonumuz bu ciheti bir kere daha temenni eylemekte fayda mülâhaza etmektedir.

2. Ticaret Ofisi hali tasfiyede olduğuna göre mevcut emtianın maliyetlerine, bakım ve muhafaza masrafları ile umumi masraf hissesi gibi unsurların yeniden inzımmam etmesine sebebiyet verilmemesi için bu stokların bir an evvel elden çıkarılması ve mevcut emtianın muayyen depolara nakli suretiyle boşalanların tahliyeleri ve lüzumsuz personelin vazifesine nihayet verilmesi gibi tedbirlere baş vurularak fuzuli masrafların mümkün mertebe azaltılması cihetine gidilmesi yolundaki Umumi Murakabe Heyeti temennisi yerine getirilmiş olduğu anlaşılmalıdır. Bu mevzuda yapılacak bir muamele kalmamıştır.

3. Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin talebi üzerine Ticaret Ofisi tasfiye memurluğunca bu Vekâlete gönderilen 8 284,69 lira kıymetindeki yazı ve hesap makinelerinin,, Millî Korunma Kanunu ahkânı dairesinde Ofisten Vekâlete devredilebilmeleri için bu devir muamelesine mütaallik Koordineasyon Heyeti kararının istihsalı kısmında adı geçen Vekâletçe gereken teşebbüsün yapılması Umumi Murakabe Heyetince temenni edilmektedir.

Komisyonumuz, hesap ve yazı makinelerine lüzum görülüyorsa Vekâlet bütçesine mevzu tahsisat ile usulüne tevfiikan satınalmalarını,

lüzum yoksa âhar surette satılarak tasfiye edilebilmeleri için Ofise iadesi lüzumuna işaret etmeyi muvafık görmektedir.

4. Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi ile Türk Tütün Limitet Şirketi nezdindeki mevcut ve müdahale mubayaalarından bakiye tütün stoklarının bir an evvel satılarak tasfiyelerinin yerinde olacağı mütalâa olunmaktadır.

5. Faaliyeti tamamen zararlar neticelenmiş bulunan İstanbul Mahrukat Ofisinin Millî Korunma sermayesine karşı olan borcu, tahsis hadini çoktan aşmış bulunmakta ve bu borca her yıl Ziraat Bankası tarafından 100 bin liraya yakın faiz tahakkuk ettirilmektedir.

Esasen bir fırın binası ile bâzı meşkûk matlubatından başka hiçbir varlığı kalmamış olan Mahrukat Ofisinin borçlu hesap bakiyesi ile bunun karşılığını teşkil eden Hazine bonolarına faiz yürütülmemesi hususunda Umumi Murakabe Heyeti temennisine komisyonumuzca işti-rak olunmaktadır.

Bu mevzua dair temennilerimiz 1949 yılına ait raporda gösterilmiş olduğundan burada tekrarından sarfınazar olunmuştur.

6. Petrol Ofis :

A) Muhasebenin esası ve muavin kayıtlarının tatminkâr bulunmadığı,

B) Hesaplarda malzeme ve akar yakıt mubayaaları hakkında katî ve sahih bir rakamın mevcut olmadığı,

C) Yekânü bir milyona varan nakil vasıtaları, inşaat gibi sabit kıymetlerin sitüasyon ve maliyetlerinin henüz çıkarılmamış olmasından ait olduğu hesaplara intikal ettirilmemiş olduğu,

Ç) Nakil vasıtaları ve inşaat gibi sabit kıymetlere ait amortismanların teftiş edilmemiş bulunduğu,

D) Acentalar ile hesap bakımından yıl sonunda mutabakat temin ve tesis edilemediği,

E) Yıllardan beri muvakkat borçlu hesapta yer alan dört milyonu müteceviz bir meblâğın henüz tasfiye edilmemiş bulunduğu,

F) Ofisin hakiki vaziyetini sarahatle ifade edemiyen muhasebenin yeniden tertip ve tanzim olunmakla beraber kadrosunun keyfiyet ve kemiyet bakımlarından kıymetli elemanlarla takviye edilmesinin zaruri bulunluğu,

G) Ofis teşkilâtında insicamlı bir çalışma tarzı temin edilemediği, Ofisin iştigal mevzuu ile alâ-

kalı olarak görülen birçok işlere mütaallik talimatnamelerin hazırlanmadığı ve bu meyanda hesapla alâkalı muamelâta mütaallik olarak da :

1. Norveg'ten satın alınan akar yakıt gemisinin hangi sebep ve mülâhazaya müsteniden mubayaası cihetine gidildiği,

2. İstanbul'da Fransız Başkonsolosluğundan mubayaa edilen dubalarla ilgili olan döviz ve gümrük muamelesinin ikmal edilemediği,

3. İtalya'dan mubayaa edilen varillere ait akreditif şartlarının değiştirilmesi sebebinin anlaşılmadığı,

4. Akümülatörlü el fenerlerinin mubayaa safahatının usule uygun görülmediği,

5. İskenderun tesislerine ait mahkeme safahatının müspet bir şekilde sona ermekte olduğu bir sırada bu işin başka bir avukata tevdi olunduğu,

6. Teşkilâtteki murakabesizlik yüzünden İskenderun ve İzmit'te iki memurun zimmet ve ihtilâs vukuuna sebebiyet verdikleri,

7. Kontrolsüzlük sebebiyle Siird Gazhanesinde 237 bin liralık bir suiistimalin vukuuna meydan verildiği,

8. Ofis Umum Müdürüne, maaşına ilâveten 21 . I . 1947 gün ve 5026 sayılı Kanun ile buna mütaallik 3 . III . 1947 günlü ve 3/5532 sayılı İera Vekilleri Heyeti kararına aykırı olarak temsil ödeneği tediye edildiği,

9. Ekonomi ve Ticaret Vekâleti Zat ve Sicil İşleri Müdürüne 3656 sayılı Kanununun 18 ve 22 nci maddeleri hilâfına Ofis Umum Müdür muavinliği vekâleti vazifesi gördürülerek günde 15 lira yevmiye verildiği,

10. Ofise idare binası tedariki mevzuunda müessesenin menfaatleri göz önünde bulundurularak hareket edilmediği belirtilerek Ofis bilânçosu ile kâr ve zarar hesaplarının sıhhati hakkında katî bir kanaate varılmamış olması dolayısıyla muvakkat hesaplardaki erkamın tasfiyesine ve bu hesaplarda duran inşaat, deniz nakil vasıtaları ve demirbaş mütaallik paraların ait oldukları hesaplara intikaline, çeşitli malzeme, akar yakıt ve madenî yağ stokları ile ilgili gümrük muafiyetleri hesaplarının tasfiyelerine kadar 1950 yılı bilânçosu ile netice hesaplarının kabulü cihetine gidilmiyerek bu müesseseye ait rakamların bilânço ve merbutu cetvellerden çıkarıldığı, Umumi Murakabe Heyeti raporunda beyan olunmaktadır.

Yapılan inceleme ve bu mevzularda alakâlılardan alınan mütemmin izahat sonunda Umumi Murakabe Heyetince Petrol Ofise mütaallik rakamların 1950 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile merbutu cetvellere çıkarılmış olması komisyonumuzca da muvafık görülmüştür.

Bu sebeple Petrol Ofise mütaallik hesap ve muameleler, hariç olmak üzere, Murakabe Heyeti raporuna merbut 1950 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile kâr ve zarar hesaplarının kabulü muvafık görülmüştür.

Heyeti Umumiyenin yüce tasvibine arz edil-

mek üzere Yüksek Reislîğe sunulur.

Sayış Komisyonu

Reisi Y. Sözcü

Çorum

Ş. Gürsee

Malatya

M. Kulu

İmzada bulunamadı

Niğde

S. Dellaloğlu

Sird

C. Yardım

Kâtip

Mardin

A. Bayar

Aydın

Ş. Hasırcı

Samsun

H. Alişan

İmzada bulunamadı

Antalya

N. Ş. Nabel

SAYIŞTAY KOMİSYONUNUN TEKLİFİ

3780 sayılı Millî Korunma Kanununa göre yapılmış olan harcamalara ait 1950 takvim yılı Bilânçosunun kabulü hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 3780 sayılı Millî Korunma Kanununa göre ilişik cetvelde gösterilmiş olan harcamalara ait 1950 takvim yılı Bilânçosu ile kâr ve zarar hesabı (Petrol Ofise mütaallik rakamlar tenzil edildikten sonra) kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

31 . 12 . 1950 tarihli muaddel Millî Korunma Umumi Bilânçosu

AKTİF:	Lira	K.	PASİF	Lira	K.
I - Tahsis edilmeyen sermaye	486	58	IX - Sermaye	65 555 432	99
II - Tahsis edilen sermaye	65 554 946	41	X - Sermaye tahsisinden alacaklar	68 122 041	33
III - Sermaye tahsisinden borçlular	23 827 437	28	XI - Muhtelif alacaklı hesaplar	15 890 305	84
IV - Fondan yapılan tahsis borçlular	795 000	00	XII - Mutavassıt hesaplar	46 747 529	33
V - Muhtelif borçlu hesaplar	40 124 399	45	XIII - Karşılıklar	1 269 064	24
VI - Mutavassıt hesaplar	54 807 322	61	XIV - Kâr	4 721 561	68
VII - Stoklar	16 991 880	66			
VIII - Sabit kıymetler	204 462	42			
Yekûn	202 305 935	41	Yekûn	202 305 935	41

31 . XII . 1951 tarihli muaddel kâr ve zarar hesabı

ZİMMET	Lira	K.	MATLUP	Lira	K.
Ticari ve işletmeler masraf ve zararları	3 344 703	34	Ticari işletmeler gelirleri	3 191 994	09
Teşkilât ve idare masrafları	253 556	19	Zarar	406 265	44
Yekûn	3 598 259	53	Yekûn	3 598 259	53

Not : Petrol Ofisinin kârları hariç Millî Korunmanın 1949 yılı sonu kâr bakiyesi 5 127 827,12 liradır. Bundan 1950 yılı zararı olan 406 265,44 lira tenzil edildikte kâr bakiyesi 1950 yılı Millî Korunma muaddel Bilânçosunda da görüldüğü gibi 4 721 561,68 liradır.